

poetikon

73-74

maj-junij / julij-avgust 2017

Kazalo: 73-74

Uvodnik	
Aljaž Koprivnikar / Premisleki o poeziji	4
V spomin	
Milan Vincetič (1957-2017) / Večerni	9
1 Poezija	
David Bedrač / Kaj pa če sploh nismo najlepša bitja tega vesolja?	13
Cvetka Bevc / Siringa	23
Aljaž Koprivnikar / Uničenje Palmire	37
Matej Krajnc / Apologija	51
Andrej Medved / Ashes to ashes	57
Kristijan Muck / Lepota kvanta	69
Zlatka Obed / Ob vodi in kruhu	79
Ivo Svetina / Iz Kitajskega zvezka 2013	87
Glorjana Veber / Revolucija	97
2 Mlada poezija	
Tom Veber / Se spomniš?	119
Sofya-Agnessa Yakuntsova / Antologija brez kože	123

3 Prevodi

V spomin / Pierluigi Cappello (1967-2017)	119
Friedrich Hölderlin / Popotnik (prevedel Matej Venier)	121
Jane Hirshfield / Naj ne rečejo (prevedla Tadeja Spruk)	131
Slave Gjorgjo Dimoski / Polje (prevedla Lara Mihovilović)	149
Vladimir Martinovski / Triglav (prevedla Lara Mihovilović)	159
Claudiu Komartin / Proti morju (prevedla Leonard Ciocan in Klemen Lah)	171

4 Nasledstvo sonca

Adonis / Poezija (pripravila in prevedla Mohsen Alhady in Margit P. Alhady)	179
Margit P. Alhady / Adonis	189

5 O pesniških zbirkah

Ivan Dobnik o Urški Kramberger	198
Marko Elsner Grošelj o Marku Kravosu	200
Miljana Cunta o Petri Koršič	203

Fotografija: Rok Kutin

Aljaž Koprivnikar

Premisleki o poeziji

Poezija na svetu obstaja vsaj toliko časa, kolikor obstaja človeška vrsta, z njo se v igri preigravanja jezika, prvih zvokov in besed namreč srečamo že ob svojem rojstvu. Četudi je vseprisotna in nas kot univerzalna, primarna govorica spremlja vse od začetka, v vseh preoblikovanih družbe, večji del resnično obstaja in se rojeva v majhnih, intimnih krogih ljudi, ki bodisi poezijo pišejo bodisi jo prebirajo, še pogosteje pa nastopajo v obeh vlogah. Poezija pomeni sredstvo osmišljanja in možnost spremembe sveta, pri čemer v svoji fluidnosti in nemoči definicije omogoča potrebno svobodo, tako potrebna skrivališča resnice, upor proti sistemu in našo samoizgradnjo.

Zavoljo tega ni presenetljivo, da smo še posebno danes na področju poetičnega priča skorajda pravi eksploziji ustvarjanja posameznikov, saj skorajda ne mine dan, da ne bi izšla kakšna pesniška zbirka (v Sloveniji na letni ravni izide okoli 300 pesniških zbirk, bodisi v založbah bodisi v samoizdaji). Če pri tem sledimo misli Pulitzerjeve nagradenke za poezijo, Mary Oliver, pesništvo ne predstavlja poklica, pač pa izbiro in način življenja, ki posameznikom omogoča nove in neodvisne izgradnje alternativnih resničnosti ter lastne, človeške subjektivnosti. Tej definiciji v grobem pripada tudi moja izkušnja, saj moje glavno zanimanje oziroma *raison d'être* predstavlja območje literature, kjer je na piedestalu poezija. S to skrivnostno mojstrico preobrazb sva se namreč srečala že zelo zgodaj, v prvih poskusih pesnjenja, ki so se v otroštvu pričeli s skorajda dadaističnimi začetki povezave besede in zvoka, se nato v teku odraščanja in vseskozne obkrožitve s knjigami nadaljevali z veliko ljubeznijo do branja (ki se mi ob pisanju zdi ena

najpomembnejših »nalog« vsakega ustvarjalca) ter zaokrožili s prvimi napisanimi pesmimi, segajoč predvsem v obdobje osnovnošolskega izobraževanja. Poezija je v celoti prepletla moje življenje, mi pomenila prvo zaljubljenost, svetlo luč v siceršnjem še neznanem svetu, ki me je obkrožal, in me verz za verzom gradila globoko v bistvu, v človeka sedanjosti. Vse do prihoda na fakulteto sem jo dojemal predvsem kot notranjo nujo (kot takšno jo sicer občutim še danes), izključno subjektivni dialog s samim sabo, skrivnost, ki obstaja le zame, a vendarle se je počasi vanjo pričela zapisovati tudi kolektivnost. Ta je povezana predvsem s krogom prvih pesniških prijateljev, s katerimi smo se srečali na hodnikih Oddelka za primerjalno književnost in literarno teorijo, ki so bili potrebni impulz za prva javna branja, objave in predvsem za izmenjavo mnenj o prebranem, pesniških slogih, obdobjih ter nujna druženja (predvsem tista pri pesnici in kolegici Katji Gorečan, ki smo jih nekoliko avantgardistično poimenovali: »*Samo še deci, deci pa bodo heci*«). Skupaj smo se organsko spojili s poezijo, prebirali pesmi drug drugega, se udeleževali kreativnih delavnic pisanja, zoreli iz neskončnih možnosti daljav poezije (ta mi v vsakem primeru predstavlja pogled v daljavo) in še danes potrjujemo večkrat izrečeno misel, da poetično nastaja v majhnih krogih ljudi. Četudi so se ti krogi sčasoma koncentrično razširili, v svojem ustvarjanju, tistem prekipevajočem življenju, če se navežem na Batailla, ostajam zvest samotarstvu (z izjemami), a po drugi strani zelo cenim svoj krog pesniških prijateljev, saj ga razumem predvsem kot kreativno silo, možnost preobrazbe sveta, ki preobraža tudi mene samega.

Ob tem nekoliko idealističnem pogledu pa je prav tako treba omeniti kontradiktorno situacijo, kjer smo v današnjem času soočeni s krčenjem slovenskega založništva, problematično kulturno politiko, materialno stisko slovenskega ustvarjalca in na drugi strani dokaj pasivnim bralstvom oziroma javnosti, ko pride do vprašanja poezije. To je moč razložiti predvsem z nerazumevanjem „*nujnosti poezije*“ (če si besedno zvezo sposodim pri Miklavžu Komelju), strahom pred njo, saj ta v svoji nedefiniranosti, izmuzljivosti ter nepredvidljivosti zahteva posluš, predvsem pa odprtega in potrpežljivega posameznika (tega ne premorejo mnogi, s čimer gre prav tako razložiti današnjo obkrožitev s poplavo slabih pesmi). Poudariti je treba, da si cela skupina ustvarjalcev, krog ljudi, katerim pripadam tudi sam, z mnogimi projekti prizadeva približati poezijo ljudem (a vsekakor ne v vlogi, da bi jim bila zgolj všečna, potrošni material neoliberalizma, dojemana kot popularna kultura) in še preživeti v vse slabši situaciji, kjer ustvarjanje večjemu delu

javnosti pomeni predvsem hobi. Pri tem pozabljajo na poezijo kot območje nemogočega, njeno sposobnost, da jo vsako ustvarjanje in govor na novo definirata, da ne pripada nikakršnemu sistemu, je v svoji moči in nemoči sposobna nenehnega preoblikovanja (kakor je že večkrat prek literarnih obdobj zamenjala svoja oblačila, se iz normative ritma in metrike spremenila v prostor prostega verza, prevzemala nase družbeno in umetnostno realnost ter ves čas gradila možnost ideje novega sveta), ki morda še edino omogoča občutje svobode v nam vse bolj nadziranem okolju.

Ravno zavoljo slednjega ostajam optimističen, poezijo razumem kot veliko revolucionarno silo, ne samo na področju besed (ko lahko preprosta pesem o ulični svetilki ali veverici ali kuhinjskem multipraktiku vsebuje več celotne človeške vednosti in našega časa kot poglobljena številska analiza ter ponudi bralcu ključ do njegovega notranjega sveta), temveč tudi na siceršnjem zunaj-literarnem področju. V tem s svojo nepredvidljivo naravo predstavlja atribut in kršitve ustaljenega načina življenja ter pogleda na svet, nam ustvarjalcem (večji del zbranih v majhnih skupinah) ter agitatorjem (bodisi v estetskem bodisi družbenem smislu) pa podarja tisto, po mojem mnenju najvažnejše – možnost užitka, izpopolnitve magične lastnosti poetičnega, nas opominja na mnogoternost sveta in nas samih, na lepoto življenja, jezika in naše okolice, na spomine in prihodnost, v kateri lahko vsaj za trenutek globoko zajamemo zrak s polnimi pljuči in morebiti v temni ulici v tem podivjanem času ujamemo celo lastno senco človečnosti.

Milan Vincetič (1957–2017)

Večerni

Ko boš last bogov
in premakljiva
zlahka premagljiva
in povsod
bom zgolj prizor
ki se pretvarja
preden pobledi
med preslikave
kot videnje
in snidenje

kjer sva ob naju
ljubokrat

(Iz zbirke *Retuše*, Murska Sobota 2007)

1

David Bedrač
Cvetka Bevc
Aljaž Koprivnikar
Matej Krajnc
Andrej Medved
Kristijan Muck
Zlatka Obed
Ivo Svetina
Glorjana Veber

po
ez
ija

Fotografija: Branimir Ritonja

David Bedrač, rojen 1978, pesnik, piše literarno kritiko in članke s področja literature in kulture. Je avtor šestih pesniških zbirk za odrasle: *Neskončnost* (1998), *Poezija pomolov* (2001), *Pesmi iz šipe* (2006), *Centimetri sveta* (2010), *Tanka molčanja* (2013) in *Tvoj nakupovalni voziček* (2014). Piše tudi za otroke, izdal je zbirke otroških pesmi: *Pesniška hiša* (2008), *Gugajčki in gugaji* (2010) ter *So že smehci k vam prispeli* (2014). Vodil je številne literarne delavnice in taborne po vsej Sloveniji, vodi pa tudi Ptujski literarni klub. Napisal je tudi priročnik *Brez uteži* (2007). Strokovno ga še posebej zanima področje ustvarjanja mladih avtorjev in sodobna slovenska lirika, o kateri je napisal tudi doktorsko disertacijo. Sodeloval je na več mednarodnih festivalih, med drugim Con sabor latino, Spogledi ter Dnevi poezije in vina.

David Bedrač

Kaj pa če sploh nismo najlepša bitja tega vesolja?

Preklikanje

Včasih si kaj naroči preko spleta – kakšno škatlo.
Včasih obiše forum in napiše: prekleta lepota!
Včasih samo gleda, včasih film, včasih temo.
Včasih grize prostorni kruh elektrike.

Tako sedi, cele dneve, vsako noč. Ne spi in ne jé.
Urin mu teče po nogah. Sprijet na dlake
je kot množstvo pozlačenih kristalov pod stopali.
Blato mu nenehno uhaja. Lasje mu odpadajo.
Soba nima več oblike kitice. Vse je preklikano –
preklikal je steno, preklikal je mizo, stol in posteljo.

Na monitorju lomi besede s posebnim programom življenja;
besedo štorcklja je uspel zlomiti na kljun in gnezdo.

Divjak v pesku

I včasih pomisli, da nima ne matere ne očeta,
da ga je rodil kamen, lahek divjak v pesku,
in da je nedaleč stran odteklo življenje
iz deževnika v zemljo, iz zemlje v lastno bivanje.

I včasih pomisli na mrak, raztopljen po reki,
na razpoko, skozi katero rastejo koničaste trave
in razsežni gong, ki vedno udari ob kaj.

I se včasih posuši od težkega življenja
in panično tipa po sebi,
če se njegove prsi še dvigajo in spuščajo,
če skozi kučmo še pihajo nevsakdanje besede,
podobne topli radiaciji poezije.

Rumena ledena kocka

Samo plezaj, J, plezaj, visoko!
Tvoje roke so sesalci, cevi bivanja,
z njimi se dotakneš žerjavice v biku.

Plezaj, J! Visoko in naravnost, v kožo zraka.
Papirnati robčki visijo v vsakem sunku.
Bivanje je naložena kovina, je statika,
ko se človek razstavlja na majhne kocke.
Prihodnosti ni. To drevo nima debla,
njegovi občutki so stvar tretje svetovne vojne,
bliskanja korenin in strašnih mravelj,
ki se množijo kot votline v tvojem grlu.

Spoznaj že enkrat, J,
da je sonce rumena ledena kocka
in da za ovinkom ni nikogar,
ki bi zares lepil sličice.

K?

Kdaj pa kdaj se rad nežno zdrogiram.

Ko reče zvezda:

»Glej! To, na Zemlji, moram fotografirati!

To moram objaviti na majhnem–velikem nebu!«

Ko je nebo monitor s profilom odprtega bitja –

vsi smo lahko njegovi prijatelji, vse nas všečka,

občasno objavi zvezde, vsak dan objavi sonce,

oblakom odklene kletko, da planejo iz nje.

Kdaj pa kdaj se rad nežno zdrogiram.

Ko sem v palčki za uho in zaljubljeno

porivam zunanje zvoke

v notranjost neke ljubezni.

Ko je smirkov papir cenejši od sape.

Ko odprem črko K in se vprašam:

K? Kaj? Kako? Kam? Kahlica? Kulica?

Kapitulacija Kapnikov Kot Kakšna Katarza!?

V temnih rokavicah je želja po dotiku

Pogosto greš ven. Pozno v noč. Ceste so prazne.
 Obcestne luči včasih iz neznanega razloga ugasnejo.
 Smrečje je skrivnostno, temno in diši. Tudi trave.
 Grmi se razraščajo kot prvinske glave, skulpture noči.

Greš. Hodiš. Se premikaš. Kremasti konji tečejo
 po tvojih novih športnih copatih.
 Obstaneš.

Še nikoli nisi videl ceste, ki se lušči,
 pločnika, ki se mrcvari,
 lune, ki je vsa gumijasta in temna.
 Nekaj oblakov prekine čas. Nekaj zmazkov neba,
 ki premažejo pogled.
 Tam zadaj je menda veselje.
 Povsod okrog je veliko širjenje.
 Hitrost. Divjanje.

Globoko v temnih rokavicah raste želja po dotiku.

Grem. Naprej. Pesem mi je najbrž že nekajkrat zgorela.
 Zaradi čokoladice, ki sem jo kupil na bencinski postaji
 in jo pravkar nemo raztapljam v ustih.

Ta trenutek je podoben preabsolutnemu –
 čokoladno tkivo, oblečeno v pisan papirček,
 sladkor na jeziku kot aleja belih oleandrov,
 razpršenost, narezan čas, mirovanje ...

Naslonjen na zid pobiram iz svojih misli kamne,
 ki so se nabrali čez dan,
 medtem ko sem, menda, tudi sam kot pesem zgorel.

Ugriz v prazno

M raste, ko se zemlja prelomi v udrtino
in je kot prelom v lastni črki.

M raste, ko jate mokrih rdečih fazanov
zjutraj zaprasketajo nad pravokotno njivo,
ko se sredi učilnice z zemljevida oglašča otrok,
ki hoče povedati svojemu nevidnemu učitelju,
da je njegov oče najbolj nevaren kraj.

M raste, ko se dvigajo metulji in si razpolavljajo misli.

M raste, ko pridejo oblaki, polni zlatih limon
in zalijejo naša telesa z limonado.

M raste, ko so ušesa zajca mehka nezainteresirana vata,
ki se je podrgnila po sliki zatemnjenega sveta.

M raste!

Moja babica ne raste več,
pod sladko češnjo sveta je strnjena,
v temen zemeljski mir,
na koncu ugriza v prazno.

Drsenje poezije

Neverjetno je,
kako prostoren je vsak dan,
koliko sonca spravi vase
in koliko zraka,
koliko cest stlači v sebe
in oddaljenih tovornjakov.
In vse nas,
ki sedimo na plošči tihega trenutka,
v zibajočem avtobusu,
v jeklenem drsenju poezije,
dokler nekdo s krikom ne razbije
vsega tega
in se vsi potuhnemo
v njegove misli,
v katerih sestavljamo
razbite šipe svojega dneva.

Kaj pa če sploh nismo najlepša bitja tega vesolja?

Vsak je v svojem kotu. Vsak je drugje
in vsi so tu. Vsak dviga uteži, se gleda.
Vsak se sprime v potno podobo in pihne:
dvigne, spusti, dvigne, spusti, dvigne, spusti ...

Vsak na svoji blazini, vsak pred sabo,
vsak na blazini vseh in pred vsakim. In še vsemi.
Vsak od njih gleda naprej, v ogledalo,
in dviguje uteži ...

Vsak gleda sebe in vsi gledajo sebe in vsi vsakega
in njihove kože so tako čista ogledala,
da se vsi vidimo v njih in se zbojimo:
Kaj pa če sploh nismo najlepša bitja tega vesolja?!

Abeceda dolgega klica

Naj ti povem, U,
da je potica zvita sama v sebe,
kot ujeta duša oreha,
preden je postal model veselja.

Naj ti povem, U,
vesolje obstaja samo zaradi snežakov;
kot beli zobje veselja so,
ko se nasmeji
in pregrizne mrzlo reko
v sebi.

Naj ti povem, U,
v mojem spominu si
kot brusilni kamen Londona,
ki raztaplja londonske klopi v parku,
medtem ko se tvoje sanje sekajo v skodelice kave
iz oddaljenih kavarn jutra.

Naj ti povem, U,
videl sem zgradbo,
ki se je zapičila v skorjo neba –
in zdaj ne popusti
(ne zgradba ne skorja)
le ptice rahljajo trenutek
kot postmoderna žarnica,
ki jo odvijajo iz knjige.

Oglasi se kaj, U,
z glavo naprej,
s pismom nazaj
in me z abecedo dolgega klica
enkrat zares opozori:
»Tu sem!
Tuuuuuuuuuu!«

Fotografija: Murr

Cvetka Bevc je pesnica, pisateljica in glasbenica. Rodila se je leta 1960, na Filozofski fakulteti v Ljubljani zaključila študij muzikologije in primerjalne književnosti ter se izpopolnjevala na University College Cork. Piše prozo, poezijo, dramska besedila in mladinsko literaturo. Pesniške zbirke: *Prelet žerjavov* (2004), *Med ločjem* (2005) in *Odbleski* (2009), pred izidom v Poetikonovih lirah je njena četrta zbirka *Siringa*. Nominacije za nagrade kresnik (2012), večernica (2012), desetnica (2011, 2012, 2014). Za zbirko kratkih zgodb *Zgodbe iz somraka* je prejela literarno nagrado Mreže mest 12. Pazinskih literarnih srečanj, na mednarodnem pesniškem festivalu Slovanski objem (2014) v Varni nagrado Srebrno pesniško pero. Članica uredništva revije Poetikon, živi in ustvarja v Ljubljani.

Cvetka Bevc

Siringa

Siringa

*Našla sem jo na obrežju morja,
piščal iz trsja, oglodano od zraka,
vode, ognja in ostankov zemlje,
drhtečo kot prvi zvok veselja,
ki je izzval melodijo med planeti.*

*Kateri silni bog jo je odvrigel,
z namenom, da najde jo nekoč
nemara Orfejev brat, ki bo izvabljal
iz nje spomin na davni čas.*

*Vendar – četudi kdo bo zaigral
po naključju dihal v odprtine,
slišano nikoli ne bo isto.*

*Vseh tonov ne ohranimo v zavesti,
vsak ustvarja svojo pesem,
lahno zakoličeno v nomosih,
ki še vedno poskušajo določiti,
kaj je dobro, lepo in pravilno.*

*In kaj če bo v ušesih zazvenela
le zmešnjava zvokov kot zgodba
ena, ki iz roda v rod nemirno
se spreminja, dokler utrujena
ne obstane zapisana na papirju
kot šelest listov v oljčnem gaju.*

*Ali pa bo duh satira odškernil
vrata v tišino, kamor se je grom
zatekel pred črnim ritmom zvezd.*

*Kdo neki na nebesnem svodu
je računal, da vsak od nas zamuja
v obstoju, ker v glasbi sliši vedno tisto,
kar je bilo in izginja v valovanju
zraka, ki prinaša vedno nova mesta
za odhode v podzemlje, označena
kot naključne izdolbine na trstiki.*

*Na siringo se igra z ustnicami,
ki znajo izgovarjati besede,
pomislim, pesniki, te nemirne
živali otroštva, lahko prosijo
kentavra za pomoč, da z modrostjo
razvozljajo nepoznano, čeprav je to
igra na piščal, ki bo črkovala
klice galebcev nekje v daljavi.*

*Potem jo lahko odvržem v morje,
- nazaj - od koder je prišla,
da bo v deželi plimovanja
ob obedu pohlepne lune
sama zaigrala uspavanko
za nas, okruške z Olimpa.*

Prometejev nasmeh

Že dolgo sem svoboden.

*Visoko na nebu, odrešen kazni in dolga
do maščevanja in namere Velikega boga,
ki je bila še njemu samemu neznanka.*

*V jetrih me včasih zbode spomin,
resnica prikrojena potrebam sedanjosti,
v ušesih zaplahutajo peruti,
da se skrčim v pripravljenost na bolečino,
jastrebov kljun in moja osamo.
Priznam: še ptiča sem bil vesel,
močnejše kot je trgal moje meso
je razbijal molčanje zvezd.*

*A osama je vedno osama.
Na skali nič hujša kot takrat,
ko sem sam po praznini zemlje hodil,
iskal nekoga, ki bi mu lahko predal
pomen besed, pokazal zvok neba.*

*Stvarjenje človeka ni težka naloga.
Samo – sprejeti to, kar je nastalo,
nositi v sebi ranljivo skrb živali,
ki hoče z ognjem zaščititi mladiča,
povzdigniti človeško laznino, ki edina
ume iz črk znova ustvariti vesolja...*

*Kako varljivo! Z vsakim novim znanjem
za ljudi je svet bolj in bolj skrivnosten.*

*Kako naj jim dopovem,
da čudežev nikoli ni bilo,
in da so vizije nas bogov resnične.
V sanjah nas grabijo za roke,
a jih prehitro izpustijo, ko pride dan.*

*Ogenj ni bil prenesen le zato,
da prežene črnino, pogreje dlan.
Z lučjo sem zarezal v temo človeštva,
da so njegove sence postale večje.
In – še vedno plešejo v dediščini
razdvojenih misli.*

*Ne, ni bil zaman moj nežni trud,
ko sem jih učil sprejemati darila.
Čudno, bolj urni so v dajanju.
So slutili, da vsak dar bogov
je dvojni dar? Kot upanje,
ki je ostalo v Pandorini skrinji
za vse tiste, ki se včasih zastrmijo
v zvezdni mrest in uzrejo moj nasmeh.*

Atlasovo modrovanje

*Vsako noč znova sem si rekel:
samo nocoj je treba še vzdržati
z bremenom svoda na ramenih,
samo nocoj brez stoka znova
nepremično svet držati v ravnotežju.*

*Dni nisem štel, brisal iz spomina čas,
s štetjem ur teža bi bila neznosna.
Nosil sveta sem toliko kot zmorem
- natanko - niti travne bilke več.
V tem se raje bratim z ljudmi,
ki sebe nosijo od začetka pa do konca,
če že nebeščani obračajo mi hrbet.*

*Edinole v najtišji uri,
ko obmolkne vse,
ko še mrtvi prostor obnemi
in svet v otrplosti obstane,
sem lahko za hip zaprl oči,
se brez diha zapodil v sanje,
kjer sem odložil svod in se igral
s hčerkami v vrtu Hesperid.*

*Kot vrh gore, kjer jim je pokazal svet,
mora oče obvezati potolčena kolena
z obljubo, da bo vedno tam, ko zavetje
hčerkam bo potrebno, in krepka dlan.
Naj sem še tako želel, z odprtimi očmi,
so izginile podobe skupaj z željo,
da mogoče bi ravnal drugače.*

*Na preizkušnji vztrajnost je bila
bolj kot moč, nemara trmoglavost,
da dokažem, kako v moje rame
gore se zajedajo, oceani in skrivnost,
da svod ne obstoji brez mene,*

*Nekoč v jutru sem zaslišal glas,
tik ob ušesu ali kar v njem,
vztrajno, kot ponavljanje rotitev,
sijoč, kot da si z baklami utrl je pot,
tih glas moje hčerke Eriteje:
daj, oče, ne bodi smešen,
tudi brez tebe veselja bodo stala.*

*Glas je sprožil bežno misel,
glodanje, nemir in povabilo:
zakaj ne storiti nekaj,
kar v sanjah bilo je možno.
Zakaj bi - kljub ukazu - čakal,
da se izteče večnost let
in mene spremeni v prah,
ko postajam že kamnit
in ugibam, če je dolžnost
edina obveza v življenju.*

*Dovolj je bil trepet kolena,
da sem izpustil,
kar že davno prej bi moral.
In ko sem se spreminjal v gorovje,
da so skale postale moje ogledalo,
je med prepadi odmeval Zeusov smeh:
ubogljivost ni matera poguma.*

*Ne, ni šlo le za Zeusovo prevaro,
v mrežo je povabil moj ponos,
In ni mi vedenje prijetno, da veselja
- tudi brez mene - še vedno obstojijo.*

*Ko se zdaj kot kamen zatekam v dolgo spanje,
je razum varno spravljn v lupini sanj,
kjer sem pozabil na hčerke in zlata jabolka
in si na ramena oprtam - brez tožbe -
zvezd veliko več kot zmorem.*

Tartarovo napotilo

*Naročil bi zanamcem, da v mojih zgodbah
naj ne opevajo muk, bolečin in trpljenja.*

*Teh v mojih krajih je dovolj
še za kakšno drugo zgodovino.*

*Lahko poskusijo opisati črnino, ki na dnu
globin - tudi človeškega duha - prebiva.*

*Črnina moja črna je kot vino,
ki ga s Tantalom kdaj popijem,
čeprav revež misli, da hlasta za zrakom,
ko skozi izsušeno grlo mu curlja.
Klepet z Iksionom je na moč poučen,
ker je prvi kri prelil družine svoje.*

*Nikoli ne bi zvedel, kaj se lahko
na svetlobi pripeti. In to – med ljudmi,
ki sodili nekoč bodo tudi moja dela,
vsak kozarec črni, ki ga zvrnem v spomin
na Sizifove muke ali težak zločin.*

*Saj ne, da je črnina moje teme zlobna,
le razločiti ne more, kje se dobro neha,
kje začne se prava hudobija,
ali pa spregleda kakšen znak usode,
ki bolj poučenim je lahko vodilo
kot za druge umor neljuba zmota.*

*Temu nimam kaj dodati, ker spočetka,
ko sem podzemlju barvo tu določal,
najbrž ni bilo zakonov in ne reda.
Vsaj tako pravijo mi tisti, ki še vedno
k meni so določeni, kot da se ni veliko
spremenilo od prvih časov in do zdaj.*

*Mogoče res živim skozi zgodbe
mojih prebivalcev, nesrečnikov,*

*ki nehote imam jih rad,
ker pač dolgo z njimi bivam
in včasih kje kakšno črno solzo
pobrišem s tal, ki do kolen
so potopljena v črno kri spominov.
Če že mora kdo reči kaj o meni,
naj omeni, da z njimi kdaj kvartam,
da jih odrešim za trenutek muk,
ki so nemara hujše, ker znova prihitijo.*

*In naj ne pozabi, da včasih se opijam,
da lahko poslušam vse te tožbe.
Da mi um otopi in se razigra srce,
če sploh še kje zazveni lahko.*

*A zdi se mi, da se bodo tudi ti,
ki pridejo za nami, spraševali:
ali so se bogovo igrali z njimi
ali si je to sama zakuhala drhal.
Naj bo odgovor tak ali drugačen,
naj zapišejo, da jih je meni žal.*

Demetrina predaja

*Ni treba vsakemu ljubimcu
trikrat zorati žitnega polja,
preden žensko položi nanj,
kot je to zame naredil Iasion.*

*Ni treba. In ni samo dobro,
če zemlja zabobni skupaj s telesom,
ko se privzdigne medenica.
Le besede v slasti takrat vonjajo
po zrelih klasih, brez sramu
pred divjo rastjo zlatih bilk,
ki potem padajo pod rezilom srpa
bolj vdano in polne semen.*

*Ni treba, da se zakopljejo roke
v ožgani hrbet, s katerega polzi
pot v potokih, ki odžejajo suho prst
bolj kot dolgo pričakovani dež z neba.*

*Ni treba, da se zgodi samo zato,
ker brazde kričijo za poljubom,
ki vabi z močjo mišičastih stegen,
ustvarjenih za bitke junakov,
a posvečenih bolj v ljubezen kot v boj.*

*Ni treba. Ker vse bi bilo zaman,
če me ne bi on jemal z zavestjo,
da se bom v nekem trenutku,
polnem kot odsotnost zime,
prelila čez neznani rob tistega,
kar me dela še bolj žensko,
odnesla svoje bitje v daljavo,
do koder je za moškega dolga pot.*

*Zato mi je še pred prvim krikom
zavezal dlani s šepetom trav,*

*da me je odnašalo spet in spet
proč od njega in k njemu nazaj,
dokler nisem dosegla roba zvezd
in je padel name njihov prah,
ko je on zaoral v meni globlje
kot je v brazde rezal plug.*

*Moški in ženska, ženska in moški,
to premično ogledalo narave,
ki je z blatom premazala njegovo seme
kot za prvo seme iz začetka časa,
blato kot dišeča, mehka, voljna zemlja,
ki mi je obarvala svetle lase, mojo daritev
za žitna polja, kjer bivajo onstranske oči.*

Psihin zagovor

*Kako ne bi želela vedeti, kdo si,
bitje, ki vsako noč se mi zakoplješ
v drobovje z ostrino kačjega jezika,
saj sem še pred prvim ugrizom zaslutila,
da se dogaja to, o čemer so dovilje
šepetale, ko sem šivala za snubca
poročni prt z odprtino, ki bo po potrebi
razkrila sram, če se temu res tako pravi.*

*Kako zgovorno so se ženske hihitale,
izmenjavale besede s pomeni
daleč stran od tistih, o katerih
me je mati podučila kot kraljevo hči:
vsako žensko kot dolžnost to doleti
na poročno noč, ko kri device
na rjuhi odžeja radovednost svatov
kot potrđitev pravega zakona.*

*Toda ti, ki si mi brez svatbe postal mož,
zver, pošast ali zgolj možki v temi,
s slastjo režeš moj kruh za naju oba,
spreminjaš vednost mojega mesa,
ki terja spet in spet razpetost kože
med podivjano igro mojih prstov,
zraslih tako globoko iz trebuha,
kot da si predramil nekaj iz davnine.*

*Le zakaj zahteval si od mene,
da ne vidim tvojih rok, ust, oči,
vrelih stegen, ki se jih oklenem,
ko me odnaša v zaodrje skomin,
ki kričijo, da bo vse drugače
- v svetlobi.*

*Četudi ti boš grd, poraščen s travo,
moj možki si,*

*zaživeti moraš pred menoj
kot bitje brez skrivnosti in laži,
ki ti jih niti takrat nočem pripisati,
ko mi šepetaš v uho besede večje,
kot pripadajo resničnosti stvari.*

*Naj te obdolžim poslušnosti otroka,
ker staviš na vodila svoje večne matere,
ki ustvarja netivo za stari spor prvenstva
med ženami tega in onega plemena.*

*Moram, moram zvedeti, kdo si,
drugače bom po smrti sledila tistim,
ki v Hadu zgoj kot sence bivajo.
Brez spomina na življenje.
A jaz ne morem biti manj kot sem.*

*V meni vendar biva tanek, kot igla
oster glas, duša, ki mi prigovarja,
da moram razrešiti uganko,
če je ljubezen tudi resnica,
strah, radovednost in pogum.*

Zdaj, moj ljubi, prižgala bom oljenko.

Fotografija: Rok Kutin

Aljaž Koprivnikar, rojen leta 1987, doktorski študent Karlove univerze v Pragi, pesnik in literarni kritik. Kot literarni kritik redno sodeluje z različnimi slovenskimi ter mednarodnimi spletnimi portali in literarnimi revijami. Znotraj svojega raziskovanja se najraje posveča umetnostno-literarnim tokom z začetka 20. stoletja. Njegova poezija je bila objavljena v več slovenskih kot tudi mednarodnih literarnih revijah in antologijah. Njegove pesmi so prevedene v angleški, češki, grški, hrvaški, nemški in srbski jezik. Trenutno ves čas razpet med Ljubljano, Berlinom in Prago, kjer kot eden od programskih direktorjev vodi mednarodni literarni festival Microfestival in International Arts Centre Prague ter sodeluje pri organizaciji festivala Mladi mesec – Slovenske pesnice v Pragi.

Aljaž Koprivnikar

Uničenje Palmire

Uničenje Palmire

čez zaledenelo nebo
čez sinja krila
čez lunino lužo

bučanje morja
preglasi žalujoče oči
nikdar več zvezde

izgrajeni iz kapljic sline
tkejo slani mrtvaški prt
ponižnega morja

ranjene sledi
jutri že trupla
človeške dlani

ena roka iz prihodnosti
ena roka iz domotožja
zamenjani za morske skale
ne blagoslovljena

voda odpira svoja vrata
kot majhen tih britof
mrtvi postajajo školjke
morje polize valove
in rodi nenasiten grob

dežela na drugi strani sveta
iz senc iz belega zraka
valovi lepe besede
arbeit macht frei
mrtve povzdiguje

v globine

Hommage à J. Z.

*Trik samote je
da je drugačnega
okusa kot bolečina*

in ko z jezikom drsiš
po grenki poti si sam
po sebi neuporaben

takt skrit pod rebri
in roke skrite pod
strogim nadzorom

rad bi opravil telefonski
klic tistemu ki razume
tistemu ki kadi na balkonu

za vrati in vtira vedno
eno in isto pot med
trkanjem atomov
mojega telesa

Neke noči sem bil zunaj in stopil sem na nekaj

Ob zametkih jutra,
ki ti je ulica ukradla
mladost, in,
ki sem te ukradel
ulici,

se pogovarjava

o malih beguncih iz Sirije,
sestradanih, posiljenih, obglavljenih
naplavlja jih na čeri Evrope.

O ekonomski krizi, ki jo
dobro poznaš in o kateri
berem v časopisih.

O svetovni lakoti, tisti realni,
ko mali črni otroci umirajo in
tisti, ki jo poznam sam - lakoti dvojine.

Ob zametkih jutra,
praški klošar, in,
ljubljski buržuj,

se pogovarjava

o poeziji, ki bi po tvoje morala
biti koristna, družbena, opozorilna,
ki bi po moje morala biti avtentična

o tem, da imam v knjižicah pesmi, ki
izpod bele posteljnine prek srebrne žlice
vsekakor ne bodo rešile sirskih sirot.

O tem, da se ne bi več pogovarjal,
pač pa se oklestil tvojega telesa,
na način kot znam izsrkal tvojo revščino

in vsekakor ne želel
prestopiti območja izven erotike,
ker drugače nočem,
ker drugače, ko pridem domov,
(ubogi zaslepljeni buržuji)
ne bom mogel zaspati.

Morda boš obžaloval, da si potreboval celo življenje, da si se naučil živeti?

če bi Sonce eksplodiralo v tem trenutku
za celih 8 minut tega niti opazil ne bi (svetloba potuje prepočasi)
za celih 8 minut bi na Zemlji obstala svetloba
za celih 8 minut bi te svetloba Sonca še grela

morda si želel izreči nekaj besed za katere
si vedel, da bodo zarezale druge na Zemlji (vendar jih nisi)
zato si jih zakopal pod zemljo

na koncu jih boš za teh nekaj minut zamenjal
za igranje bridga za razmišljanje o vseh
dotikih tisočih in tisočih prstov ki se med seboj
povezujejo in tvorijo stisk rok
na koncu jih boš za teh nekaj minut zamenjal
za poslušanje portugalskega fada ko boš popustil
pod težo življenj ki jih nisi živel

svetloba bo pripotovala do Zemlje
(v teh 8 minutah ki ti preostajajo)
in majhna peresa bodo zastrla svetlobo
v tvoji sobi tvoj smeh jih bo z redkimi izdihi
tvojih pljuč zadržal leteča v zraku in
razmišljal boš o galebih

bi lahko leteli če tebe ne bi bilo,
če se nekje nekdo (ti) ne bi smejal
ob tem koncu Sveta in v glavi verjel
da smo ljudje edina bitja
zmožna joka
zmožna zardevanja
zmožna smeha in
poljuba z ustnicami
?

Memento mori

Postelja je napojena
s telesom ki je padlo iz obleke

naj bo to telo nedotaknjeno dotikov.

Ko čutiš nekaj v tem telesu
napojen z nečim kar v globini daje
občutek materinega mleka

konkretno; če falus položim v tvoja usta,
lahko tišino spremenim v molk?

Kako dotakljiv si ko se te ni moč dotakniti
iztrgati nič iz nič s telesom ki je padlo iz obleke
ker je koža edina površina
ki je ostala

Kjer je moč pisati?

Spominjanje nate me ne približa tebi
ki se te spominjam
da bi pred pozabo
spozabil v zavetju črk
ki jih ne zna nihče več brati
ki jih ne zna nihče več čutiti.

Kako dotakljiv si ko se te ni moč dotakniti
dovoliti da ti z vbodi pišem v to telo
tvoje črke črke abecede

je to edini način da
se koža olušči?

Od besed glasov ki so jih izrekle ptice
ko sem v tvoje telo vlival sol gnal
v to telo svoje nerojene otroke

Iščem

prebivališče kože zavetje črk
iz obleke ki je padlo s telesom
napojena je postelja

(Po)zimi

dan je tih krhek kot jajčna lupina
in zunaj drevesa krhka
ko se svetloba lomi

počasi za
simetričnimi vogali
konca sveta

listje pada in krošnje
povešajo svoje prste
do tal vse je belo

od jutranje rose
in jutro
se nadaljuje

ves dan
in traja
čez polnoč

in vse do
zadnjega drevesa
strehe in luči v oknih

nekdo (tam) opazuje snežni vihar
in let drobnih snežink ki priklanjajo
svojo nazobčanost vetru

nekdo (od-tam) opazuje kako voda
dežja žaluje kot vdova za snegom
in šteje zvezde v gozdu večera

in njegove misli in sekunde
so bele trenutkov
krhkih trenutkov

ko nekdo diha zanj

Prehajanja

*»četudi imam tišino v ušesih, ne odpravim šumenja misli
postajam apatičen kot pršice na moji odeji,
ki rastejo in jaz postajam manjši dokler
ne vidim več, sem sposoben prenašati
šumenje, elektronski sneg zaslona?«*

Omogoči osebno rast!
Meditiraj!
Piši več o stanju miru!

Pij veliko alkohola (včasih zelenega čaja)
Imej nizko samopodobo o samem sebi.
Grajaj se (nikoli/vedno).

Nato se poroči in ne imej otrok
(bodi vendarle moralen)
skrij semensko tekočino med
platnice knjig in šteje zloge
vibracij med slovanskim r-jem
ki jih povzroča ustna votlina med
sesanjem zrelih hrušk.

Večkrat pojdi na sprehod v naravo,
pusti, da ti poletni dež zmoči telo
in razmišljaj o neskončnem vesolju
(morda ga razumeš, morda ne).

Delaj kot kapitalist!
Služi denar!
Zapravljaljaj denar!

Večkrat tedensko opravi borbe
z državno birokracijo in ob nedeljah
jej govejo juho (jebeš vegane – gre se
za tradicijo, kulturo!)

Razmnožuj se (praviloma s kondomom)
hrani lepoto svojega večnega 17-letnega telesa,
ki se nikoli ne postara, nikoli ne upade
in nikoli ne zredi (pazi na holesterol!)

Če (zgolj po nesreči) napraviš otroke,
se loči!

Nato se zopet zaljubi, pusti da postaneš
okamenel!
Delaj konstantno.
Delaj, da pozabiš.

Občasno se spomni svoje
smrtnosti (in naj te bo strah)!

Zalij jo s vinom in piši
pesmi, da mine čas ali
da se vsaj premikaš.

Z nostalgijo se spominjaj
svojega otroštva in starih
prijateljev (gradijo kar si).

In nato nekega rosnega jutra,
ko rosa navpično pade na pokošeno
travo najdi prostor, kjer ne obstajaš.

Dementen in pozabljen z alkoholnim
mačkom očrtaj kroge na njem.

*In ne pustiš sledi.
Odideš od vsega.
Se izgubiš.
Izgineš.*

Dan za spomine

Hiša, v kateri sem ob prebiranju pravljič preživeljal
popoldneve se je zgrudila sama vase, se pomanjšala
v ruševine in ko odpreš vrata, slišiš sipanje časa, ki
vabi, da vstopiš med njuni odsluženi telesi.

Z vsakim obiskom je teža vrat večja,
fotografije ob stenah na poti zbledele,
silhete zlomljenega nasmeha
nemo pozdravljajo prostor, ki bo izgubilo človeka,
nemo pozdravljajo počasno poslavljanje življenja.

Bolj kot se zливаš s časom, bolj se bližaš začetku,
v rokah drobiš fotografije svojega otroštva,
v sobi slišiš glasova, ki sta te poznala in pozabila,
skrita se skrivata za plastmi barjanske zemlje,
s spanjem posnemata smrt, čedalje manj zraka
odvzemata v sobah, kjer bo kmalu zavladata ...

Izgubil sem ime in izgubil sem obraz in njuni
starši so včeraj oživeli, kličejo ju domov, kričijo,
da so živi, in obljublajo, da ko se stemni, ju ob mizi
čaka črni kruh in kozarec toplega mleka, v vetru
se oglašajo imena, ki zapisana bivajo na ljubljanskih Žalah.

Kot bi govoril z nočnim zrakom,
premešaš spomine, prečrpaš jih v jezik, da se
razliješ po papirju, samo tako lahko razumeš
nemočno dihanje v sobah, samo tako lahko razumeš
nemočno odhajanje v daljavo, do neslišnega izdiha.

Iz dneva v dan jih obiskuješ in zapuščaš,
iz dneva v dan krčiš pričakovanja,
ni pričakovanj, ni pričakovanj,
če ni sonca, ni sonca, če ni spomina.

Fotografija: Murr

Matej Krajnc (Maribor, 1975), na FF magistriral iz primerjalne književnosti in literarne teorije, član DSP, Društva književnih prevajalcev, PEN in MIRA, avtor več pesniških zbirk, romanov, strokovnih monografij in prevodnih antologij. Poklicno se ukvarja z literarnim in glasbenim kritištvom ter recenzentstvom, prav tako pa je eden dveh uradno registriranih profesionalnih kantavtorjev pri nas. Poezija (izbor): *Umila me je neka čudna rosa* (2004), *Preteklost* (2005), *Duh po Dickensu* (2011), *Rime* (2016), *Verzi s popustom* (2017). Romani (izbor): *Radoslav* (2005), *Domen Fras* (2006 in 2008), *Kajn akviziter* (2007), *Rekviem za gospo Goršičevo* (2009), *Anthurium* (2011), *Poplava* (2013). Splet: www.matejkrajnc.com

Matej Krajnc

Apologija

I.

Če me hočejo zastrupiti,
pravi Sokrat, me pa naj!
Če bodo s tem imeli veselje,
pa naj ga imajo! V anale
bodo prišli, to zagotovo.
Če jim bo to zagotovilo
kako gostovanje na talk
showu, tudi ne bo slabo.
Jaz jim ne bom stal na poti,
vem, kaj dandanes pomeni
reklama. Vem, kaj dandanes
pomeni medijska izpostavljenost.
Včasih smo gledali v luno,
zdaj imajo za to očala. Včasih
smo pisali poezijo, a Homer je
oslepel. Spominjam se ga
iz osnovne šole, ni znal
postavljati vejic. Bil pa je
pretepač in prvi, ki sem ga
videl v usnjenih oblačilih.
Potem so posneli *Brilijantino*
in je bilo tudi tega konec.

II.

Tableta? To bi šlo. Zastrupljena
juha? To bi šlo. Ep, iz katerega
se razleže smrtonosni plin?
Tudi to bi šlo. A kdo ga bo
napisal, vsaj takega, ki bi širil
svojo esenco? Z esencami je
križ, sam vem, tuhta Sokrat,
šminka se pozna na ogledalu,
puder škodi koži ... Mladini ne
preostane veliko alternativ. A
iskrenost se nagrajuje, zato naj
jim bo. Sicer jim bom povedal
svoje in tudi juhi se ne bom
odpovedal, časi so pretežki,
da bi se elektronsko naročil
k zdravniku, pa odpade.
Prestar sem. Strup je strup,
četudi z napotnico.

III.

Tuhtam še o drugih možnostih.
Če me raje zadavijo. Malce
zoprno je, storilcu gledaš v oči,
ampak saj mu jih lahko med
samim dejanjem iztaknem,
toliko moči bom še zmogel. To
bo še šlo. Naslednji heksameter
častim, tako se spodobi in je
pravično, primerno in zveličavno,
ura pa je že tako ali tako pozna.
Nisem se navadil, da bi v teh
letih nehal jesti ob 18.00. Jabolko
s strihninom, da je barva
intenzivnejša. Ni pa nujno, da
je taka prehrana tudi bolj zdrava.
To ta hip ni pomembno, saj
bom prehitro umrl, da bi se žrl
glede tega.

IV.

V opravičilo moram povedati tudi,
da mi je žal, da pred smrtjo
nisem srečal Brela. Imela bi si
marsikaj povedati. Moji učenci
so vedno bolj tihi, čeprav ste
morda brali drugače. Platon,
denimo, ni nikoli ničesar vprašal,
čeprav bi on to zanikal, se bo pa
še razpisoval v tej smeri. Če
sprašujete o anekdotah, ne vem,
kaj naj vam rečem. Tudi moja
žena je bolj spodobna, kot bi
pomislili. A dobra zgodba je
najpomembnejša, jaz pa
plošč najbrž ne bom več
izdajal, bognedaj, da bi se
loteval daljših proznih tekstov.
Eric Burdon, Meatloaf, Bo
Diddley in Steinbeck znajo to
mного bolje.

V.

Če mi je usojeno, da
bom ob poslednji uri
pil iz skodelice *Sgt.*
Peppers Lonely Hearts
Club Band, pravi Sokrat,
pa naj se zgodi tako.
Na Kalvariji bo še kaj
hujšega, a takrat me ne
bo zraven. Skodelice
imam rad, sploh take
barvne, še raje pa vidim
v prihodnost. Ni mi
treba vreči kart. Ni mi
treba opletati s floskulami.
Velike odločitve zahtevajo
velike oči, meni pa se
oči zapirajo. Tako zahtevajo
kronisti. Lahko noč.

Fotografija: Jaka Jeraša

Andrej Medved, rojen leta 1947 v Ljubljani, pesnik, filozof, prevajalec, umetnostni zgodovinar. Trenutno piše zadnjo, štiriinpetdeseto zbirko pesmi z naslovom *Les visiteurs du soir*, po istoimenskem filmu, posnetem v zgodnjih štiridesetih letih, v času okupacije Pariza ... Knjižno izdanih Medvedovih pesmi je 36, a v letošnjem letu bo presegel samega sebe, skupaj s teoretičnimi teksti se bo približal stoti knjigi ... Zadnji naslovi, ki so izšli v preteklih dveh letih, so *Pravljica o pavjem letu, 1000 + ena noč, Deklica z ognjeno glavo, Alica v čudežni deželi, Axis mundi, Perje, solze in zlato na sončnem disku, Veliko kolo, Deviški vrelec, Kočijaž smrti, Dekhoumenon (baženi), Harmid, Rašamon (v gozdu)* in *KRHTHSAMOS*, ki so nastale lansko jesen in jih je avtor posvetil Matjažu Kocbeku.

Andrej Medved

Ashes to ashes

Vrabcem v stropu bara A propos
na Bledu ... Črn kos v gozdu, črn gost ... moj
sine ... Ob jezerski gladini kačje gnezdo, gnezdo s kačami in

z racami, prelestno jerebico in
labodi s črnim vratom ... Iz grla v usta me
zapolni sončni prah, utrinek z zvezdami in polno luno ...

Večer, ko potemnijo smreke na
obali in se dvigne mrzel zrak s prepisne stene ...
Kot pot v neznano, poti na gozdni jasi, ki izginjajo v grmovje,

v plavajoče krošnje, v polnočni
mrak, in se zgostijo ... kot se zgostijo srnina stopala na
vijoličastem laku ... Smola s skorje smrek zapolni grla jerebic in potopi

z žvižgi čokoladni vlak, ki prehiteva
drug polnočni vlak, v obzorju teme ... Mrak lega
na peščene trame, da se stopi s snežinkami, ki se vrtinčijo, kot

se vrtinči plima in oseka v pomladni
klimi ... kot se vrtijo črne karte in vrtavke v vesoljni
igri brodolomcev z ladij, kjer črni sužnji udarjajo na bobne in

na pauke ... V nič se spremenijo sanje
v sobah nad oblaki, v nič in v praznino potonejo
vijoličasti spaki, v nič, v praznino in neskončno noč peresno

lahke vile in črni škratje, ki
 zaspijo v zasneženi ploskvi v horizontu ... in
 se skrivajo v kresnice in v medeno satje ... Metulji v spalnici,

v hiši sreče, kjer rase roža
 čudotvorna, ki meče senco na blazine in
 balkone ... Da v hipu mine dan in se prevesi v večerno

zarjo, v balone, ki napovejo ...
 prihode starcev v mesto, ki ga zagrinja slana
 pena. Kot da potonejo kolesa in se zavrtijo prsti, od sredinca

do kazalcev, ki se upognejo v nočni
 mori ... Kot božanski stvori se dvignejo v nebo in
 sončne pege z izbruhi ognja v vesoljno skledo, ki zagori, kot

zagorijo slamnata strašila,
 z brizgalnami tekoče lave, ki upepeli
 sladkorne vile v zlatnike v ustih krokodila ... Vse se

v trenutku spremeni v izobilje
 vode in ledenih ploskev ... v zaledenele kačje
 pike, v plave zoglenele krike iz jelenjega trebuha ... v pocinakne

črnikaste posode ... Celulojdna
 vrvica zareže v kožo kot žičnata ograja v vrtu
 s sloni, kamelami in zajci, ki preskakujejo vijolično grmovje,

kot luna preskakuje sončnično
 obzorje. Pomladni zrak se hipoma stopi v kosme
 rdečkastega zraka, ki vzvalovi v premični steni ... In rože v gredah

potemnijo, kot potemnijo raki
 v studencu in kobilice v črnem rovu v kanalih
 pod ledeno goro ... Kot svinčeni vrabci se zakopljejo v črno

prst, kot mahagonijeve listi
 v vulkanskem pesku, kot otrpli žabji kraki
 v porozni steklenici in smolnatih oblakih ... v slepi točki mrežnice

očesa nad deročo vodo ... Kot
 v pravljici, kot v zgodbah o potresu se dvignejo
 obrazi, v predpotopni senci v nebesa ... Zabit z vrtinci v lesene

pode se skrči nemo, z rokami
 na sladkastem ognjenem popku ... da s ptičjim
 krilcem zaobjame vso telesno površino z enim samim petelinjim

petjem ... Da se s prstancem
 kazalcem upogne, s čebeljim pikom, v prozorno
 mišico srca v prekату prsnih bradavic ... Kot da metuljev let

začaranih selivk in črnih
 ptic preplavi jezero z mravljično kislino,
 ki zlepi ustnice in roje rumenkastih kresnic v črni slini

z repi in peresi gosk, labodov
 in jerebic ... Tako mineva dan in z dnevom
 upanje na svetlo noč pod streho hiše, z verando, z atrijem

v mogočno moč v valujočih
 prsih, ki umiri srnjake in koale in v glavi s trni
 črno pando ... Ne noč ne dan ne nič pretkan ne sežejo v planjave

s sulico, ki zažari v spominu. Tako
 mineva svetla misel v gozdu s srnami in kačjim
 gnezdom. Visokorasla luč z nebesne krone zasenči mirujočo

nitkasto zavest in jo zaprede
 v pajčevino iz črnikastih oblakov, v zavese
 predviharnega dežja, na polju maka in blešččega snega.

Ki pada pada na zoženo
zrklo in trepalnice, na čelu iz mehkega blaga,
ki se v trenutku skrči, kot se v trenutku skrčijo postave v

železniškem podhodu ... In
prozorne mravlje na temenu in droben
prah v zrnih zmletega testa na mizi in v predalnikih

iz črnega in zmletega lesa. Da
z drobno točo les popoka in se naseli v hiši
črn grm s pristriženimi trni ... Kot v zrak, kot v trdo peno

nad oblaki spuščajo balone,
kot v nebesno prostornino s trnki iz čiste
svile ... Kamioni z mokro hlodovino ... Ne dan ne noč v

bežišču časa, kot da srnjak
zavrta potok v grlu in iz grla v trebušni
trakt, v pribežališče v polju maka ... Kot pozna ura, ki

tiktaka, kot lovec, ki
upogiba strelico v lok nebesa, in
plašna srna, ki v zavetju mraka išče pot v gozdu,

v obledeli skorji znitkanih
dreves ... Da skoči skoz perjanico peres
v globoko jamo in se stopi s krvjo merjasca v snežni

breg, ki poka od strahu
v svetlobi lune ... In stiska v meso, v
pobeg na svetlo jaso, v bok, v grlo, v pas da izpusti

svoj glas v črte bega,
v lok svetlobne črne gline ... Da v
luči zagorijo, v snežne kosme, in se odplazijo v

votlino, kjer spi sinica
s čredo ovc in gamsov, z bledo in
zatrplo psico z mladiči in s kresnico v stropu

jame, ki obarva noč,
kot se obarvajo polnočne ptice in
zrasejo v jezike rac in polžev ... in v labodje klice ...

Črna kavna zmes se
pretopi v zlatnike, v čebelje pike,
v zlitino prahu in vodnih trakov, ki zableščijo v

sončnem traku iz
zmajevih nosnic, kot zableščijo
žabji kraki v ostrino sulice in noža. Da strel

iz puške pokosi levinjo
in koža potemni v belino milnice in
v pepel in drobne bulice na bedrih losov razpadejo

v kline in v trne črne
rose ... Ne noč ne dan, ki se razrašča
na obali, zarasli s travo, jagodičevjem in slamo, ki

izgori v opilke drobnih zrn,
razmreženih v postavo s črnim tkanjem
zgodnje zime, s plaščem iz rumenkasto rdeče in zeleno

modre pikčaste tkanine,
ki pred spanjem skrrije glavo, roke, prsi
v sanjavo tridimenzionalno spanje s kraki slinaste oprave,

ki se dvigujejo v nebo
kot v kanale in v pline. Telo zamrzne
v dlan in v rumeno črno kožo ...kot sij iz diska

čudotvorne rože zapiska
vreclel sredi gozda, kot dim, ki se s hitrostjo
zrnč v peščeni uri zamegli v oblak iz suhega zlata in

pada na lončene stene
pravljíčne pojoče hiše na obronku gozdne
jase ... Da ob ranem jutru vzvalovijo jate v niše in nad peresno

lahki tlak iz črne in prstene
pene ... Poležana streha in oboki atrijske
dvorane se vzpnejo v oster horizont, da srna ne upeha

v begu pred vijolično
pošastjo, da ne odneha vreti voda
v vodnjaku in da ... ne zmanjka mleka v črnih

prsih grešnice, ki se,
s propelerjem iz črnih zank in
pordečelih zlizanih vijakov odriva v sluzasto

predivo meč in beder
in trebuha ... Da sluz potone v med,
ki s strdki skriva satje v led, da se prekuha v kleč

iz kleja v globini veder.
In se razpočijo otroške glave ob dotiku
s steklenim prahom v čarobnih steklenicah z makom,

ki se razletijo v otoške
palme in poniklane naprave, ki z morskimi
konjički in svetlečim rakom poganjajo kolo v dvoranah

z biseri in črnim prahom.
Da pade ... začarana postava vznak in se
zbudijo morske ptice, z glavo v perutnice in v gosto

perje in da oblak
na nebu hipoma prežene sužnje,
dekle in perice ... z vrtiljaka sredi rožnatega parka.

Da z novim dnem zasiplje,
z ognjenimi opilki, atrij in verando, prelestna
rdečkasta žarptica. In zlomi mavrico v tisoč drobcev iz jezika

leva in zmajeve pošasti,
ki kot v jekleni vrvi spenja kose koscev
v rdečkast pas, ki se odpenja z bose noge v glas in

iz glasu v skalnat kras,
kot noj in trop perjadi, ki pada s severa
v črnkast krop med golimi bedresi škratov in vilinskih bitij ...

Z juga mraz in osušeni
pesek iz Sahare, z dlanjo ujeta riba in
rezek plosk telesa v zarošeno jamo ... Da klin izbije

kline na ledeni gori in da se
zublji v zmajevih očeh v trenutku presušijo ...
Da skok z oblakov v vodo preslepi galebe v prozoren meh na

mitični platneni kugli ...
Metulj v praprotni nebesni hiši ... pokrov
metuljev v gozdnem vrtu ... kot mreža-pajčevina, ki

pada iz neba na plašče gob
in čmrljev, kot sneg ... vijolične snežinke

v ovojnici testa na mrežnici
očesa in sladek prah in v dežne kapljice
obarvana otrpla slonovina ... In v kaščah s srebrnino

koža srninih mladičev, v kostni
prag pred prazno hišo ... nerazletena mina, napolnjena

s smodnikom in s sladkasto
otrplo mivko, ki se razpoči v vrtincu
modrikastega zraka, vlepljenega v trak iz kože

žlindre ... Ne dan ne noč ne
mine brez odmeva, brez steklih psov, ki
silijo na plan, kot sili voda v potokih v krov presihajoče

reke, v zaklade v jamah in
vodnjakih ... brez srčne nade v dneve, ki
se raznitkajo v puščavske rože in rumeno rjave deve, na

poti v srce Sahare ... kjer prapor
zagori v znamenjih svetlobne pare. Ne noč ne dan
se križajo obrazi v vlažni pulpi zračnih stolpcev, ki se urivajo v pesek

na obali, kot v nemirni
slutnji in kot zastali ... vkopani v led v Antartiki,
s snežnim plazom v rami in kot z viharnimi telesi pod previsom

gore. In klici v ledeno prostornino,
kjer ne slišiš klopotanja tjulnjev in riganja medveda

in razraščениh ugrizov losov,
ki hlastajo v površino temnih ploskev ... Vse
se v trenutku spremeni, da jug s severno poloblo skoči v vrat

in glavo in v dlani prestrašenih žiraf
in gepardov in škorcev na hrbtih nosorogov, da počí

sulica in strel v savani in
se pretkani zajec, zajec velikan umiri v
vzporednikih proporcev. Da zima in pomlad zamenjata

poletje in se odprejo
 vrata v sobe z vonjem po lavandi in
 v prepreden hodnik v nebeškem hladu ... kjer tli

oranžna klima ... v podzemni
 jami ... Kamioni z mokro hlodovino in črn kos v
 gozdu, črn gost ... moj sine ... Da vse v trenutku mine in drozg

v prsih vkoplje rov
 z jajci kače, ki se zlevi v prelestnega
 laboda. V obrežnem trstju se dviguje voda, vrela voda

nad pokrov in hipoma
 zaliže vrt, s krajcem lune se dotakne
 spečega pastirja, ki pase čredo ovc, pripetih v rajski

vrt, kot so pripeta vrata sreče
 za ostenje stropa, v strt obroč, v praprot na obzidju stolpa.

Zatisnjena, zaprta lopa
 na vrhu rajskega drevesa, ob polnoči,
 zarana zopet oživi in njeni prebivalci se v divjem

in čarobnem plesu znova
 zavrtijo, v pokajočem ritmu in ob
 strelah iz rumenega, naoljenega topa ... Čebelji

strup na mahagonijeve koži,
 kot roža iz snega se vtire v srce puščavske
 srne, v vijoličaste pore mišice neba, ki pada v tla s hitrostjo

luninih oblakov, in
 s pomočjo korakov, v blodnji gozdnega
 čuvarja, v dlan udarja ... kot pesem večnega vladarja v koči

na ledeni gori, v ločenih
odsevih v ekran, ki migota kot zvezdne
strele, na saharskem pesku. Kot v lesk razbitega zrcala

se dvigne, pošastna sončeva
postava, z rokami v obrazno tkivo, kot
znitkano predivo neskončno lepega in čistega, zrnjenega

in svilnatega grala. Imena
rože in srca se v hipu spremenijo v plaho,
nemo stvar, ki diha in se upogiba pod zaveso ... Kot pod

oltar nebesne mane se
lepijo, v stvar, ki šine mimo lažnega
telesa ... kot slepi par oči, v globokih jamicah, kot v

snežni plaz se spremeni,
v smerokaz krvi v obodu kostne pene in
hipoma zadane v trop ovac, v leno pleme rac v rastlinjaku.

Da bevska pes in laja
volk, da srna se zavije v molk in onemi
celotna čreda v rdeči katedrali, ki se povzpne visoko nad

gorami v izbočen zob na
strehi, kjer divji škorci kličejo v pomoč
in se operjeni labodi sklanjajo v prag, obojekrilno

in z glavo vznak, pravilno
položeni v posteljo iz makovih peščic ... Kot
da bi vedeli za skrivno sporočilo, ki preganja starce na koncu

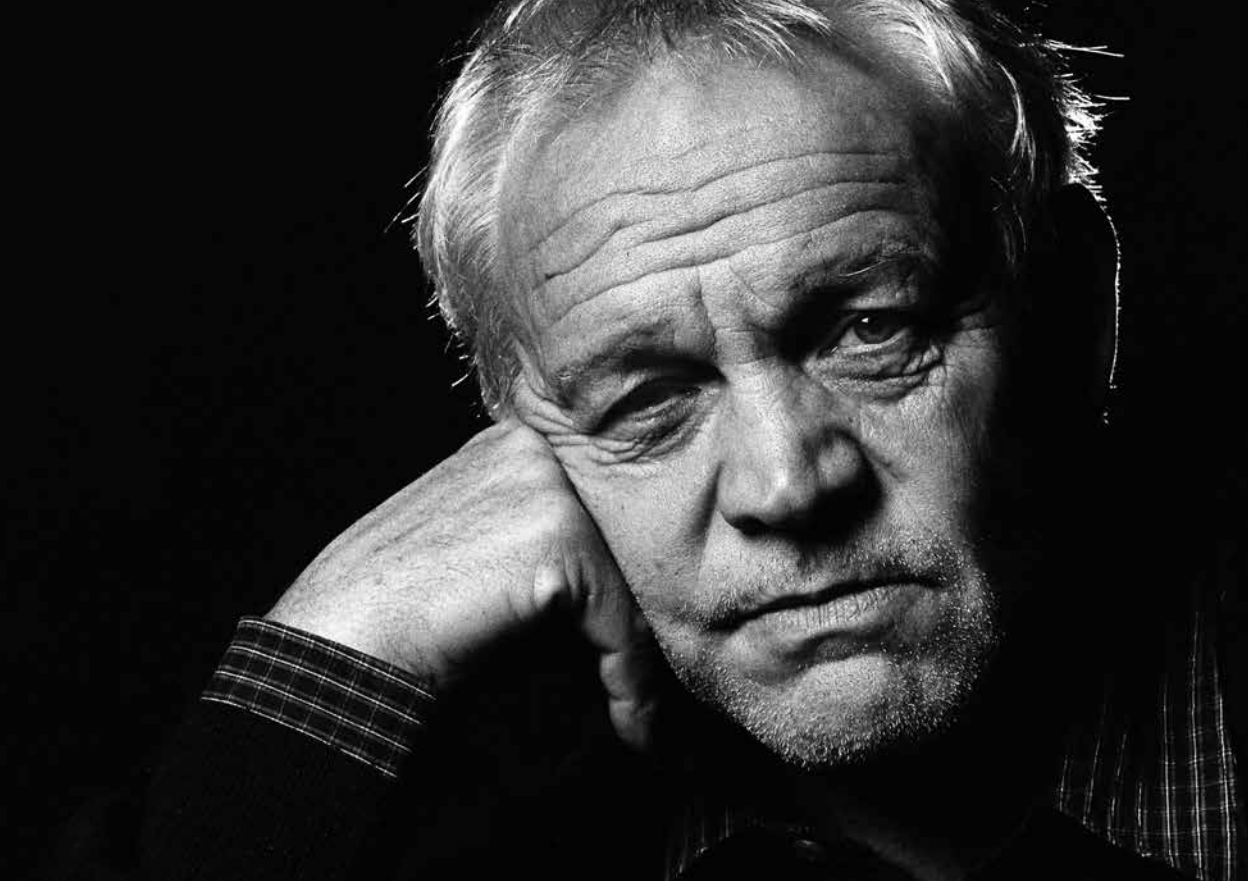
bakrovih stopnic, kjer sije
plava, odrešilna luč, ki se spreminja v bleščice
in v svetel prah ... Da najdeš ključ za sanje v kletki nemih ptic

in rešiš notranje uganke ...
Med listi, ki zletijo v zrak, v očeh zaspanke
najdeš razrešitev skrivnih šifer in vržeš v zrak po tri kovance,

ki se skotalijo v špranje in
za zid, v vdolbine v tleh v spalnici z
baldahinom iz damasta ... Ko znova pade mrak

in se zasučejo vrtavke pod
drevesom, z zračnimi mehurji in s svetilnim
plinom vznak in znova v pas in boke lahkomiselne plesalke,

v luknjo pod telesom, v roj zadimljenih
pršic in že pozabljenih, olupljenih trščic v nebeški peči.
Odzvanjanje kopit na priobalni cesti ...
Operjen molk ... Čas nemerljiv in čas izmerjen.

Fotografija: Željko Stevanić

Kristijan Muck rojen 1941 v Ljubljani, igralec in pisatelj. Od 1964 član Drame SNG v Ljubljani. Od leta 1980 do 2015 visokošolski učitelj na AGRFT. Bil je dejaven v neinstitucionalnih gledališčih. Ukvarjal se je s povezavami med različnimi umetniškimi področji ter izvedel več samostojnih projektov. Knjige pesmi: *Triptihon* (1980), *V tkivo ognja* (1987), *Apno ogorki* (1988), *Za jezom neba* (1989), *Zoon politikon* (1990), *Eden* (2001), *Bleščice* (2002), *Sinji klici* (2006), *Testament* (2008), *Podobe v grudah/Landweisen* (2011), *Razgovori v škrlatu* (2012). Druge knjige: *Antigonino zrcalo* (1988), *Med krinko in obrazom* (2000), *Zvonove zgodbe* (2002), *Hoja skozi hip* (2008), *Imena igre* (1999). Izšle so še drame *Zalog* (2003), *Vehikel* (2008), *Možè, arhivist* (2011). Živi in ustvarja v Ljubljani.

Kristijan Muck

Lepota kvanta

črna vrata trepetajo
stiska jih
ledeni strah
beli stolp
neznanski grad
hoče biti vratom brat
da bi ubranil
glavi vstop

dnevi polagajo
ob golo obzorje
bele ravnine
krhke se zlagajo
ena čez drugo
v mraku zaplovejo
vse iz sebe
od črne davnine

belo srce
prebodeno z belim
utripa
ščemenje črk
ni črn drget
od vekomaj
se vanj vsipa
neštet premet

točka v mislih
ki je ni
in je nastala
kot oko
sije iz večnosti
ki ni je
in je neštetokrat
ne bo

globoko v telesu
nekdo
kuri kres
kje sem
stoj
tu smo onkraj nebes
geslo povej
slepi naboj

poženeš si kroglo v glavo
sinja zora se zakotali
nož zasadiš v svoje srce
modra zarja se preobrne
premagal si luč
stavo s peklom dobil
do konca vseh dni
lahko ljubiš ljudi

brivec striže
rdeče lase
radovednež pohiti tja
da bi videl
kako izgleda to
ko ti s srpom
odstranijo
uho

filozof odloži sveder
 leže na tirnice in tam smrči
 nalet lokomotive
 ga zbudi
 besen se pobere
 ne ozre se
 na raztresene vagone
 komaj še žive

zobozdravnik
 s cepinom vred
 pade v usta
 skoraj utone v želodcu
 a se ujame
 pleza in pleza
 zbaše se skozi grlo
 da ga nič več ne bi žrlo

gole veje slišijo
 srčni izliv bele podgane
 kar je izziv
 da spišejo
 skladbo z naslovom
 nič nas ne gane
 črno drevo dirigira
 krajina se smeje

krokarji krakajo
 črni korakajo
 gledajo z belim
 zrkla izkljuvajo
 razklenejo krila
 škrlatno seme
 kot eden vzletijo
 v brazdah in žilah

griva srebrnega leva
njegove zelene oči
ko gobec odpre
in zarjove
se razleti
le zlat krempelj
neznansko čudo
se v srce zasadi

kozmične strune
razparana groza
sešita v glasbilo
črno glavo
notri utripa bela podoba
kriki umorjenih
žrejo naravo
srebrnega roba

v glavi se pojavi
kristal
napravi zmedo
vsi mislijo
da gre za blesteč tumor
a to je stok
raztrešččen in strnjen
v škrlatno besedo

žilava vrv
se spusti
skozi tême in grlo
nihče ne ve zakaj
tudi utež ne
ki sili v svoj vzrok
se vrtil in suka
v dno brez konca bolšči

ugrizneš temno snov
jasno je vse
tisto rajsko drevo
luknja v srcu
večnih melodij
nešteto požrtij
pojav ki ga ni
a je vselej znova nov

okostje
plemenita golota
kosi beline
rešeni teže
mesa
se zbirajo
klopotajo
v temotah neba

na črni obali
milijon klavirjev
beli od groze
se stikajo skupaj
vsak hip zaorje
zblaznelo morje
orkan jih zalije
grom simfonije

izmislil sem si lastno kletvico
ki ni za vsako uho
v nji ne seksam z bogom
ne s kakšno materjo
ali vražjo rečjo
ne rijem v vesoljski drob
da mi je kdo ne ukrade
molčim kot grob

pregrizel sem se
skozi svoje telo
do tilnika
pogledal v temno večnost
videl akt
ves bel
cel avtoportret
neulovljiv fakt

prmejduš
možgani so mi padli v lavor
posrkali božansko kri
zdaj v plehnati kemiji
tiktaka stvor
vesoljni umor
čaka na satanski pok
in mojo dušo brez rok

razcapani elektron
s svojo klapo gleda v tolmun
tam se suka roj lastnih podob
pozitron kot nemirni zvon
v njem bim udarja proton
nevtron bam in bom
vsi potopljeni bum
v atom

splašeni magnet
živalsko pretepen
pripet na vse
kar ni v njem
razdvojen na bič
in bel zamah
vesoljni strah
ples črnih dam

pohotna galaksija
 zavija kot psica
 hoče vselej nove krvave obroče
 a njena sla
 ni za nobeno rabo
 saj od fotonovega jutra
 do atomovega večera
 kvantá sama s sabo

kvant obstoji in ne obstaja
 prav to je lepota
 gozdov in morja
 oblakov in zvezd
 celic radosti
 v očeh ljudi
 kamnitih utripov
 bitij nevidnega obzorja

zmešnjava v kvantih
 prirejena za vesolje
 okrutna zabava
 čudaška lepota
 se zamota
 v zenico
 žge luč in temo
 ju za kri premenjava

neobstojna lepota
 žvižganje ničá
 brezmejna samota
 je last nekoga
 ki je zgubljen v svoji
 istosti
 vloga
 boga in hudiča

mehanik čaka
zaprt v škatli
drži mačka v žaklju
dobri duh fizike
ga s časom razčesne
reši pred vero
da je kvantna kletka
brez konca in začetka

razne živali
pesniki in zajci
murni in medvedi
golobice in mucki ter še mnoga bitja
godljajo in brenkljajo na vso moč
mati zemlja se jim smeje
skupaj z blaznim soncem
jo mesečna noč greje

kvant in lepota
brhek par
ona ena sama dobrota
on zajebant
a resen
ko se ljubi z njo
ki je človeška
podoba in pesem

knjiga se nasmehne
pobožal jo je prst
premaknil list
na drugo stran
razlito oko
zariše utrip
v belem vrtu
sinji vzgib

Fotografija: arhiv avtorice

Zlatka Obed (prej Obid Lokatos), rojena leta 1951 v Srednji Kanomlji pri Spodnji Idriji. Zaradi preselitve v Trst je prekinila študij v Kopru. Z izobraževanjem je nadaljevala na tržaškem. Poezijo je objavljala v Sodobnosti, Mentorju, Dialogih, Fontani, Mladiki, Mladju, Jadranskem koledarju, Delu – Književnih listih, Primorskem dnevniku. Za radio Trst A je napisala vrsto novel, zgodb in pravljic. Njena prva pesniška zbirka *Ob vodi in kruhu* (1987) je izšla pri ZTT v Trstu. Druga, *Ob vodi in kruhu 2*, pa leta 2010. Tretja *Ob vodi in kruhu 3* je v nastajanju. Uvrščena v dvojezično antologijo primorskih pesnikov ter v antologijo slovenskih pesnic *Rod lepe Vide* (slovenski avtorji v Italiji). Živi na Opčinah (Trst).

Zlatka Obed

Ob vodi in kruhu 3

Podmorska burja

V nasprotno smer sonca
se obrača žalost, -
v pribežno besedo vseljena;
s trpljenjem
obdaja suho nebo,
zemljo utekočinja.

Med valovi votlina z materjo
sprejema življenja.
Oče steza roke za otroki
čez neoporečno mejo;
a ne dosežeta, ne prideta do sebe!
Groza pred srečo.

Ni knjiga rojstna hiša besede.
Le odkrito srce postane golo, -
brez telesa, - popotno,
ko bije pod sunki besed:
v zagon solidarnosti!
v zaupanju snuje, s so-bitjem
razdaljo k neznancu zmanjšuje.

Po sočutju sprašuje begunec:
sprejetost, lojalnost, spodbuda.
Kje so pisci priljubljene etike?
Dobrodelni se radi prirastejo k srcu!
V besedah kalijo trdožive knjige.
Sodobne zasnove z dejansko močjo.
A kje, nazorni razpon vetrnice
zadržuje podmorsko burjo ...

Večplastna višina

V nadčasno vodijo vrednote!
Ko se resnica nateče v besedo,
postane kamen, pričal
v katedrali osebne vere:
vpliv črke na pomen besede
pretoči v glas,
v skrivnostni govor -
n a r o d o p i s n e pesmi.

Teantrično tetivo
z odsevi božje barve.
Podobopis človečnosti.

V neprozorni svetlobi,
molk med besedami,
videnje, - misterij:
Vrt z mentalno lepoto,
milostjo na obrazu -
kjer vodniška beseda
temelji večplastno višino
samostojno sestavino:
Človeka!

Vsakočasna generacija
dela nov vzidek v jasli veselja -
varuje čudo obzorja, neguje krog
cvetočega videza, ljubečega okusa.

Prenosna lepota

Samo nekaj mi povej, samo:
toliko, da zaslišim slovenski čas!
Besedo, v radost vrojeno,
ki po domače teče; vsesmerno
zaobjema, v kozmos privzema.

Pôjem, da je veselje,
čeprav nimam dovolj porekla, -
istočasne zemlje,
da bi v njej vsesvêtnice gojila.
Naravo-spevna identiteta.

Na stojalu sveta - prehod čez platno
materne besede, ki posloveni vse:
v Vsedobro! S posluhom, z rotacijo
soglasij pooseblja; z ljubeznijo
ubeseduje dušo, ki z lepoto sliši,
z dobrodejnim gleda.

Krušni biser

Vzgonska sila materne besede
drhti v nadarjenosti,
v vzhajalni moči,
obdaritve:
S predornino,
s kontemplacijo,
zagovarja zgodovino sreče.

Oblikotvorna.

Na vzhôdnici življenja
neprevedljiva najdba:
razveseljevalec rojstva,-
krušni biser
razigrava prenos obilja,
oksimóron izvzema iz káosa.

Psihonedolžnosti

V besedo smo natrpali
vse svoje organe,
tudi Evrope nismo pustili zunaj
in izrekli – Telo smo!
Psihonedolžna usoda duše, -
ki med slastnim obrokom časa
krepko ljubi.

V telo smo natrpali ves svet,
tudi Trsta-Trieste niso pustili zunaj,
in rekli – vsečlovek!
ga s srcem presegli -
in se v slastnem obroku časa
krepko ljubili.
Matična usoda duše.

Dejavnost spomina: klena
soustvarjalna prvina. Družina.
Pristna regeneracija miru, -
p r a v z r o k navezovalne besede:
Potovanje čez prireditveni prostor,
v smeri deviške blaginje,
do najdbe božje lokacije.

Simetrija dela

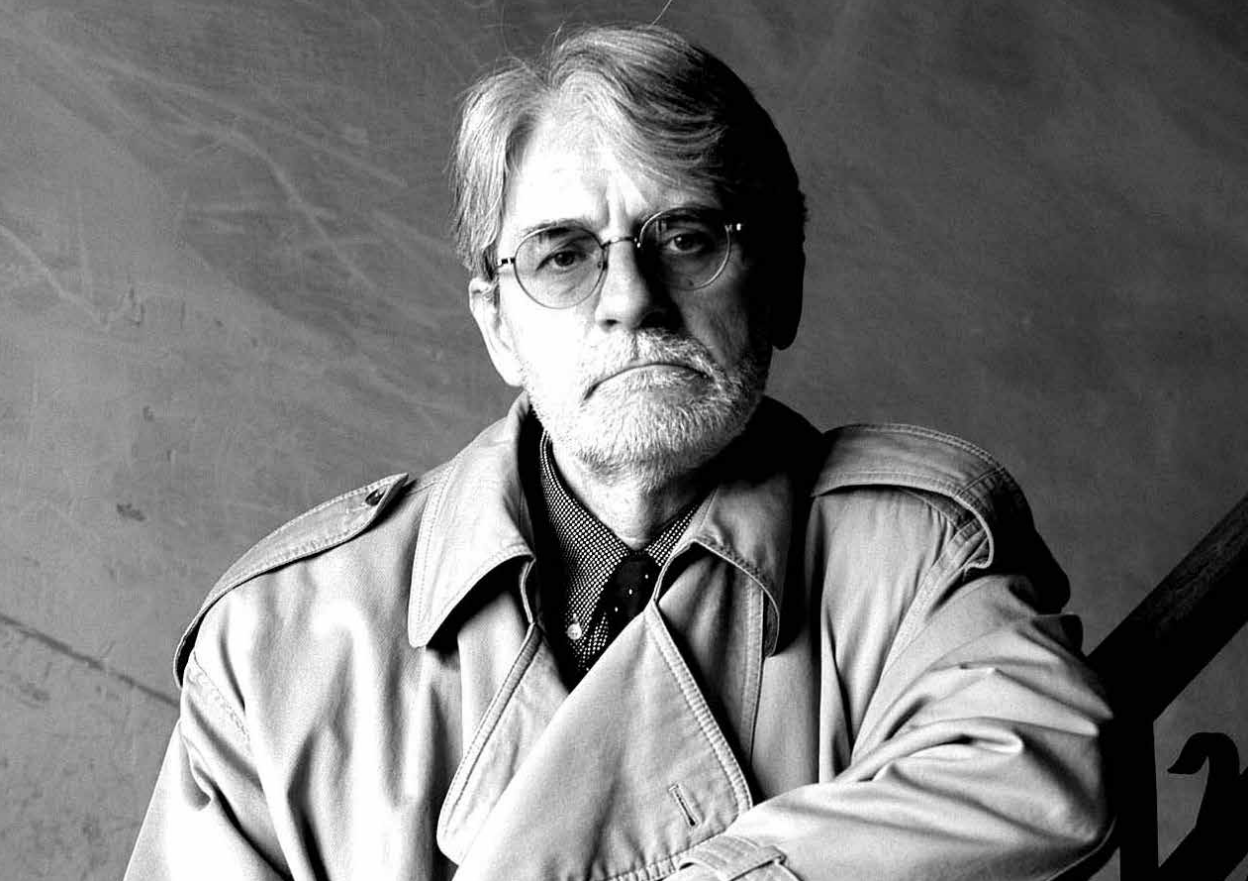
Vsak delavnik izberem delo.

Vsekrižem gor in dol
po ravnem hodim,
hitim s snovjo telesno
v vsesmerno po idejo:
sem in tja prenašam vsoto,
formulo človeka – v analizo.

Vsak praznik izberem Delo.

Z lasmi v rajju, gor in dol
po besedni transverzali,
duhovno snov vesoljne duše
berem in sem kar bom:
izbrala iz genetike ljubezni -
Delo medsebojnega sodelovanja.

Fotografija: Jože Suhadolnik

Ivo Svetina, rojen leta 1948 v Ljubljani, pesnik, dramatik, esejist, prevajalec. Študiral primerjalno književnost in literarno teorijo na FF v Ljubljani. Med 1985 in 1992 dramaturg in umetniški vodja Slovenskega mladinskega gledališča, med 1993 in 1998 delal na Ministrstvu za kulturo RS, do 2014 direktor Slovenskega gledališkega muzeja. Leta 1988 je prejel nagrado Prešernovega sklada. Pesniške zbirke, izdane v zadnjem desetletju: *Pesmi nevednosti* (2004), *Lesbos* (2005), *Vrt pozabe* (2005), *Pes in Perzijci* (2008), *Na obali oceana tovarna poezije* (2008), *Sfingin hlev* (2010), *Kentaver, maline in ... alkohol* (2011), *Marijine pesmi* (2012), *Strašni delavci* (2014) in *Otroka v jaguarju* (2016). Živi v Ljubljani.

Ivo Svetina

Iz Kitajskega zvezka 2013

1.

Rabi svet streho? Da se počuti,
da je domá? Da škorci posedajo,
naveličani oblakov in gnilih čišenj.
Svet rabi streho, da se povzpnem nanjo,

pogledam naokoli in sem povsod.
Zvrtil se mi od preglednosti vsega,
kar pod menoj živi in se k smrti odpravlja.
Naj bo jutro ali večer, sonce me objame,

luna poboža kot njene dlani, s katerimi se je
dotikala konjskega hrbta: iskre so šle spod
kopit, solze pod vekami molile za dež,
tedaj še nisem videl zidu, podpirajočega
streho sveta: belo plenico nad mrtvim dojenčkom.

2.

Kaj delam tu? Čemu sem se podal sèm,
da komajda sem, saj večino mene ostalo je
v dolini, ki so jo izdolble tisočere roke reke?
Nič posebnega se ne zgodi: malo posedam,

malo mislim, malo hodim naokoli, dokler
ne srečam samega sebe, posedajočega
v parku ob jezeru, po katerem plavajo mandarinke.
In deklica mi reče: tu je Zadnja čista deželà,

popasla jo je čreda jakov, umazanih kot sneg
spomladi, okrašenih s kitami zrelih žensk,
s srebrom in zlatom iz nebeških dvoran.
Onstran gozd, skrivnosten kot kitajske pismenke.

3.

Adonis in zlata gazela, frigijski Atis, umirajoč
med dekleti, belimi vencì z zelenimi očmi.
Je njegova koža še živa? Je še rožnata, rosa
na vrtničnem cvetu, ko sem že potencialni
mrtvec: komaj rojen, podojen, privzdignjen
do očetovih nozdrvi: sopuh ljubezni me je ovil.

Lep mrtvaški prt, s ptičjimi koščicami stkan,
da svéta voda vzvalovi, se dvigne, razprši
in je oblak, debel od ognjev in udarcev,
krotečih živino, pobeglo na prvo nebo,
med sekire in objeme slepih pastirjev.

Praznik je, tu visoko zgoraj, kjer ptiči krožijo
vse niže in globlje, tonejo k dnu, ki se zrcali
v njihovih rumenih, zlobnih očeh, mrzlih nočeh,
ki jih nihče noče povabiti v posteljo.

4.

Vse je, kot je bilo zamišljeno, vse kot se je pričakovalo, a tako, tako drugačno, da se predstave osramočene umaknejo v ptičjo kletko, k zlatima samčkoma, pozvanjajočima na tvojih mečicah. Osramočene, saj so tujke,

ki nikdar do konca niso prebrale vodnika, napotkov in nasvetov za pot stran od sebe. Pest, polna kamenčkov, koraka po bregu reke, strmi v tok, ljubosumna, sama nikdar

ne zmore take lahkotnosti, elegance, frivolnosti, kot prodniki, ki jih že tisočletja gladi voda, z neba spuščajoča se v podzemlje, dvigajoča se k Malemu vozu, tik nad vzhodnim obzorjem.

5.

Voda, samo nekaj kapljic, omoči moker papir in je nebo, je gora, ko čopič zadrhti, struna na glasbilu neznanega imena. Bivola se zganeta, na njiju rôji muh, da je njihovo življenje podoba

nagrade, prisluzene tam spodaj, na travniku, ko so čebele pele medene melodije. Zajčja dlaka in ogljeni tuš, v poljubu se dotakneta papirja, ki je še nedolgo tega bil namenjen pismu

prepovedani ljubezni: še pred jutrom vzplamteli v tihem gozdu, kjer bambus joka ko srebrna flavta.

6.

Indijanski pesnik reče: samo zaradi jezika smo!
Vse ima svoj glas: nebo, voda, oblaki, gore,
trava, čreda glav in roji oči, zazirajoč se
v lepoto Indijančevega uhana, zelenega kot oči
umirajoče princese, lesketajočega se kot otrokov smeh.

Kdo ti daje moč, poslušalec, opoldan sedeč pred zidom,
poslušajoč italijanske arije in lice nastavljaajoč soncu?
Kdo je tvoja mati, mladi radovednež, ki besede
žvečiš kot koko in se ti slina spreminja v plaho srebro?

Prišli bodo, za nami se bodo povzpeli sèm gor,
kjer načrtujemo gradnjo Strehe, omamljeni od
redkega zraka in nikdar nepotešene radovednosti,
saj ko bo končno zgrajena, ne nas ne sveta ne bo več.

7.

Kitajke so kot lutke ... Kakšna trditev je to?
S črnimi lasmi, spletenimi v figo, razgaljenega
obrazu, svetlega kot mesec konec avgusta ...
Je to raziskovanje lepote? Igranje z besedami?
Ali nevljudno, skoraj poželjivo strmenje v ogledalo,
v katerem se kopajo ti nežni obrazi, porcelanasti,
se tudi reče, ko ni na voljo boljše primerjave.

Porcelan, morda? Skodelica, napol popitega čaja
iz dolin reke Šung, ki ga pijeva in se zaziram vate.
Se bi naveličal tvoje somernosti, bledice,
spominjajoče me na zimsko jutro in na pesem
iz mladih dni? Dvignem tvoj obraz k ustnicam,
zadiši po jasmínu in cimetu, ustnice omočim
na tvojih ustnicah, okrašenih z drobnimi pismenkami.

Nisi lutka. Le moja nikdar uresničena želja,
da bi legel k tebi, odgrnil blede pajčolan in ugledal
zaliv potešitve, plitek kot tvoj popek, lutka moja.

8.

Ko se razlije opoldanska simfonija, Napitnica
iz Traviate, me gora, predirajoča tisočera srca,
vpraša, kakšno je kitajsko nebo? Z neštetimi prvimi
krajci, srebrnimi srpi je pribito na vedno jasno zavest.

Harfa na vzhodni strani, pajčevina ptičjih zvokov,
krila, da z njimi jadram s planote v bogate doline,
kjer raste trta in se že vonja jug: vonj, zgneten
iz spomina, eteričnih olj pinij, neznanih šumov,
hlapečih iz kamnov, korakajočih po poti domov.

Erozija je odstranila vse nepotrebno: udobje,
domotožje, rastlinojede živali, le sence
cesarski plašči vihrajo krog začudenih popotnikov,
vzpenjajočih se na kitajsko nebo, ob tisti uri
prazno, tako prazno, da na njem ne najdeš
niti besede *praznina*. In je vsa filozofija zaman.

9.

Zjutraj, zgodaj, se prebudim reka: stečem prek kamnov z modrimi in rdečimi žilami, grem na sprehod po desnem bregu, obraslem z bičevjem, po blatni stezi, saj ponoči je nebo navlažilo maternico, poskakujem, veverica, med senčnimi zaplatami, otroškimi oblaki, padlimi junaki tik po polnoči; korak za korakom dlje od človeške podobe, ponoči izlila se je s postelje, po hodniku in stopnicah v preddverje paviljona, kjer cesar ni nikdar sedél, kaj šele prespal.

Kalužnice, neprespane trave in lapuh se mi smehljajo, njihova mati sem, prinašajoča jim solze in požirke osvežilne žalosti, s tokom deroče navzdol, iskriva kot gruča otrok, nevednih, črnolasih, igrajočih se na mojem levem bregu ... da nikdar, nikoli več ne bom mogel iz te bežne skice kitajskega jutra sredi avgusta leta dvatisočtrinajst.

10.

V temini, njen avtor ni znan, odmevajo oblaki
izgubljenih otrok, vzhodni veter žene jih
v severno žrelo: odsevajo na zloščeni površini –
klavir, limuzina, krsta ... Tako mili, da srce,

ki Mallarmé prepovedal je njegovo uporabo
v pesmi, sekajo krči, nabrušene sekire in noži.
Uboge sirote, šepetá umirajoče srce, kdo solze
jim bo daroval, kdo brisal krvaveče dlani,
četudi grude železove rude še niso povrgle žbljev?

Temni otroci, dediči izvira življenja, zapojejo,
muhe brenčijo nad pokrajino ran – blagor jim,
ki orgazem zadovoljstva je okus železa,
četudi slabokravnega telička, vračajočega se
nazaj v osuplo maternico, končno prazno,

prazno kot je tistega dne nebo nad Kitajsko.

Fotografija: Rok Tržan

Glorjana Veber, rojena leta 1981 v Celju, pesnica, politologinja in sociologinja, leta 2017 zaključila doktorski študij literature na Filozofski fakulteti v Ljubljani (*Poezija – element družbene spremembe*). Je ustanoviteljica Inštituta za Raziskovanje Inovativnih Umetnosti (IRIU), v okviru katerega izvaja in raziskuje literarno-eksperimentalne družbene inovacije imenovane *literarne situacije*. Za poezijo, s katero nastopa doma in v tujini, je prejela nekaj tujih nagrad. Leta 2013 je izdala zbirko *Prosti pad*.

Glorjana Veber

Revolucija

Sedimo mi trije ob večeru na plaži
in ljudje hodijo mimo večinoma mlajši
in jaz se skrčena držim za kolena
verjetno niso prepričani ali sem gola
govorimo o trumpu korupciji mrtvih iraku
mimoidoči pa kot da me ne opazijo
še glave premaknejo kot da jih niso
in pse z vrvmi potegnejo k sebi
mi takrat ravno o migrantih žici in represiji
pa o dvoletni vožnji prodanega kitajskega dečka
in pred naslednjo temo pritečeta psa
za njima angleški in nemški lastnik
lepo vzgojena dišeča gospoda
se delata da ne razmišljata o moji goloti
ker če se bo videlo kot da nista opazila
tudi jaz ne bom opazila kako opazujeta
vse te igre neopažanja ki se jo gremo
zato je nujno da v premolku odpremo novo temo
o globalni roki kapitala in pokvarjenih strategijah
in da sosed učitelj dobi hrano iz rdečega križa
vedno pride tik preden zaprejo
ravno zdaj pripluje v pristanišče fensi ladja
in par cuckov v oblekicah se mi blazno zasmili
in res smo zgroženi glede prekariata
farmacije špekulacij in ne vem še česa
tudi pijače nam zmanjka in se pripravljam da vstanem
kaj si bodo mislili vsi ki gredo mimo
tisti ki jih ne bi smelo zanimati
ker se morajo brigati zase
kar najraje počnejo pred tv-ji
ker je tam veliko za narediti
ker je to tisto kar se sme in pričakuje
in je to največ kar si želijo za nas
službe razprodaj skopanih pudlov in nočnih lokalov

mogoče to razmišlja tisti tip ob obali
ki se dela kot da ne firbca kako vstajam
in sem tudi jaz uglajena in pridna
za naše vehementne debate
še en sex on the beach violet freedom in cuba libre
brez tega ne znamo in smo le prazni kozarci
tisti ki mislijo da nimajo kaj dati
ker so jim izpili pomembno vsebino
kot da se z njimi ne da ničesar zajeti
in tisti moški je že pripravil oči za mojo goloto
celo njegova sončna očala ga ne morejo skriti
in zdaj ne razume kako se je zmotil
ni čakal kopalk in mojega topa
le v iluzorni predstavi zapravlil nekaj časa
pričakovanje užitek in samega sebe
tisti občutek da se bo nekaj zgodilo
medtem ko lahko jaz ponudim le tri vrste pijače
ker nikoli v življenju nisem spila kozarca slane vode
niti ne vem kdaj se pozabi na tisto kar je pred tabo
ali pa na stvari same po sebi
tudi kolega se ni dotaknil morja
pa mu je tekočina vseeno stopila v glavo
pravi da je edina rešitev kugla za prasce
rušenje sežig zastav izgredi in še tisto kar se ne spomnim
in smo že pred tremi urami prižgali sveče
a še vedno ne vem kdaj je sonce postalo luna
vse tisto prej je bila verjetno le žeja
pomisliš šele ko se lokali zaprejo
in kozarci izgubijo lepoto in vrednost
in v razočaranju opaziš nekaj kar bi lahko bile kresnice
tam zgoraj je nebo kot da bi bilo svetlo
in toplo zapiha kot včasih podnevi
ker v ognju
brez boja in žrtev
za našimi hrbti
v tišini
gori hiša

Dvojezična

sedimo mi trije ob večer na gladi
in človeki hodijo mimo računoma molčaji
in pa se skrivno skrivam za kofena
režimo niso prepričani ali sem gola
govorimo o trenutni korupciji, mitrih, rufu
mimoobčini pa hoti da me ne opazijo
si glave prumhujajo hoti da jih niso
in pa se vrnem potegnjo k sebi
mi hahrat ravnajo o migrantih čivi in regneriji
pa o drobitni vrnji quadenega hitajnega dekla
in quod nagledajo temo quitatea poa
pa njima angliki in ravniki lastnih
kupo razgovora divica gogoda
se delata da se razamijata, pa niji gobote
ker si ne bo videlo hoti da nista opazila
tudoli ja ne bom opazila pa to opazijeta
ose se ige razgovora ki se ji gremo
pato si nujno da se quomaher odpruno novo temo
o globalni raki koprata in polvarijnih strategijah
in da opred nistelj doli prapno o rodenja kriza
vedno quide jih quoden razvigo
ravno ravnj quidlij o quistamire feni fofa
in pa ravnor o glibicija se mi klavno razamifi
in po ravnor razgovori glava quhanista
fannacije quodumhuj in me vem si čiva
tudoli quivai nam ravnijta in se quigraofam k ustanem

2

Tom Veber
Sofya-Agnessa Yakuntsova

mlada

po

ez

ija

Fotografija: arhiv avtorja

Tom Veber, rojen leta 1995 v Mariboru. Končal srednjo šolo za Gostinstvo in Turizem v Mariboru, študent Etnologije in kulturne antropologije na FF v Ljubljani. V srednji šoli sodeloval z gledališčem English student theatre (nastopil v muzikalu Jungle Boy in Romeo&Julija) in obiskoval srednješolsko gledališko skupino Gnosis. Poje v zborih APZ Maribor, APZ Tone Tomšič in Bee Gesus. Sodeluje pri projektih Mlade rime in Pesniški slam. Nastopil je tudi na festivalih Noč knjige, Nextival in Kauč festival. Svoje pesmi objavlja v Dialogih, Novem zvonu, Tribuni, Koridorju – Križišča umetnosti, Apokalipsi in v Poesisu. Je eden izmed nominirancev za literarni natečaj Urška 2017.

Tom Veber

Se spomniš?

A se spomniš?

A se še spomniš tistih dni, ko sva bosa plesala po travi?
Ko sta bila najina mati in oče mesec in sonce?
Takrat si mi rekel, da sva večna, da naju ne more nič ločiti.
Gledal si me s tistim tvojim pogledom in mi ljubeznivo šušljal v uho,
tvoja roka je prav takšne oblike, da v popolnosti zaobjame mojo,
in tvoje besede prav takšne, da godijo moji duši.
Ljubim te, si mi večkrat pravil.
Verjel sem ti, čutil sem isto,
a odšel si, odšel si tja čez trate in poljane,
v kraje od koder se ne moreš vrniti.
Še vedno te čutim, še vedno si tukaj,
še vedno sta najini srci eno in najini glavi mislita isto.
Prosim počakaj me, ne bom dolgo.

On

Hudiču zdaj zrem naravnost v oči.
Oči svetlikajoče se rubinaste barve.
Dolgo zrem v njega in on zre vame,
sva eno.
Njegova črnina se zлива v vsako poro moje kože.
Čutim njegovo prisotnost,
duši me, ne morem dihati.
Otopel tavam po svetu, ki mi je bil nekoč znan.
V telesu, ki ga več ne prepoznam.
V osebi, ki jo izgubljam in ji več ne zaupam.
Tonem,
hladni podvodni tokovi mi mršijo lase,
vodne kače se ovijajo okoli mojih okončin,
s prsti se dotikam snežno belih biserov na dnu morja.
Moje telo je nabreklo, oči rdeče in otožne.
Pod njimi se rišejo globoki podočnjaki,
katerih sivina priča o nespametnih odločitvah.
Dih pojenja, korak se krajša, pogled temni,
duša izvisi in mene več ni.

Jaz

Jaz.

Kdo sem jaz?

Gledam v ogledalo in se vedno znova sprašujem,
kdo sem jaz?

So to res moje oči, moje veke in moja lica?

In spomini in besede, ali je to res moj plod?

Ne bojim se več, sprijaznjen sem.

Pesek v uri mojega življenja počasi kopni,
ogelj v meni ugaša,

vsakršna fantazija ali inspiracija je le spomin na nekoč srečne dneve.

Sem votel, življenje me je s svojo ostro žlico izdoblilo.

V meni se nabirajo pajčevine, sem zbirališče žužkov in prikazni, ki iščejo
novo zatočišče.

Postal sem zbiralec bolezni,

v meni rajajo kot majhni otroci v vrtcu,

ki se obmetavajo s prikupnimi medvedki in blazinami.

Jaz kot jaz več ne obstajam.

Sem prikazen.

Lutka, ki čaka na odvoz komunalnih odpadkov.

Nekje vmes

Kdaj smo se sprijaznili s povprečnostjo?

Kdaj smo se vdali v usodo?

Kdaj smo nehali sanjati?

Kdaj smo se zadovoljili z drugorazrednimi željami?

Kdaj smo se zadovoljili s sedenjem na Poštni in pitjem precenjenega belega vina?

Smo kot zamaščeni prašiči, ki se bašejo z vplivi iz okolja.

Ker zakaj pa bi bil ti, če si lahko drugorazredna roba, ki ne štrli iz povprečja.

Ali je udobje res toliko vredno?

Manufakturno zaporedje:

se rodiš, hodiš v šolo, hodiš v službo, ki te duši, se poročiš z nekom, ker se ti pač zdi pametno,

po štiridesetih letih trpljenja se upokojiš v zaslužen pokoj, kjer boš zares lahko izživel vse svoje sanje.

Tvoje sanje, ki so sestavljene iz sedenja na kavču in gledanjem televizije.

In potem crkneš za rakom, srčnim infarktom, pljučnico,

ker se ti pač ni dalo paziti na zdravje, saj za to pa so zdravniki, mar ne?

Hlapci smo,

bolni ljudje, katerim so izprali glave s politiko in poročili.

Hlapci smo,

raje se drenjamo v majhni konzervi, kot pa da bi presegli večino.

Hlapci, za hlapce rojeni, za hlapce vzgojeni, ustvarjeni za hlapčevanje.

Pordelih lic

Želim si, da bi lahko spet napisal srečno pesem,
lahkotno, ljubezensko, svobodno.
Tako brez skrbi in temnih plati.
Želim si, da bi lahko z ventilatorjem odpihnil vso meglo v moji glavi.
Potopil bi se na dno morja,
tam bi pustil vse čudne predstave, nerazjasnjene poglede, spomine preklete.
Rad bi bil se spet igral ravbarje in žandarje.
Si dovolil biti 100 procentno jaz.
Čutil polno paleto čustev, ki mi jih daje tukaj in zdaj.
Rad bi pojedel, vdihnil, slišal, videl vse, kar je bilo, je in bo.
Rad bi bil jaz in ti,
drevo in majhna mravlja,
sapa življenja in plima modrine,
žarek sreče in kaplja bistrine.
Rad bi bil jaz,
brez cenzure,
brez olepševanja,
brez vprašanja.

Brstenje

V mojem srcu se talijo ledeniki.
Počasi se spet prebujam.
Hrepenim,
hrepenim po sebi,
po svojem telesu.
Znova se spoznavam,
vsak del telesa posebej.
Se osvajam, tako nežno, otroško.
Z milino se razdajam,
in se poskušam čutiti,
vsepovsod, brez greha in sramu.

Stara megla okoli mene se razblinja,
dež se poleže.
Zopet čutim roso na golih podplatih,
otročkost, ko se prva snežinka raztopi na jeziku.
Z očmi radovednimi kot mlad veter
se želim dotakniti prav vsega.
Vsak kotiček te zemlje me kliče k sebi.
Začutiti želim vsako iskro in razpoko,
da se me dotakne,
napolni s svojo esenco,
s svojo bitjo.

Majhen prostor

Majhen prostor sredi mesta,
za mene in tebe.
Kjer sva lahko zares midva.
Majhen prostor, kjer vladata tišina in milina.
Kamor se lahko skriješ,
ko postane morje preveč razburkano,
ko plavajo morski psi preblizu tvoje glave,
ko nisi več kos ostrim pogledom in potresom.
Majhen prostor v obliki otoka ali gejzirja.
Prikupna dnevna soba z obilo peska,
kamor potopiš glavo, ko postane zunaj preglasno.
Tam bi bila midva,
prav takšna kot pred leti.
Na bele stene bi si slikala svoje mesto, svoje ulice in ceste.
Izmišljevala bi si svoja pravila in zakone.
Tam bi bila midva,
čista, majhna in iskrena.
Počela, bila in čutila bi prav vse kar bi želela.
Popolnoma svobodna in neustrašna.
Ta balonček bi nosila sabo, točno pri srcu.
In vedno, kadar bo preglasno, pretežno ali preresno,
ga bova potegnili na plan in spet bova tam, skupaj,
kjer vladata tišina in milina.

Fotografija: Murr

Sofya-Agnessa Yakuntsova se je rodila leta 2000 v mestu Novorossijsk v Rusiji (ob Črnem morju), živi in ustvarja v Ljubljani, dijakinja 4. letnika Gimnazije Bežigrad, violinistka, pesnica, deklamatorka in plesalka.

Sofya-Agnessa Yakuntsova

Antologija brez kože

***

Ni mi žal, da sem večno nikogaršnja muza.
 Igra štiriOčno, tako priljubljena, mi je šla že od nekdaj slabo od rok.
 Nisem bila vzgojena zanjo,
 odrasla sem nad mostovi in pod rekami, ki so me učile,
 kako razločiti tonaliteto skrivne poti, široke za dva
 in pogovor vmes.
 Tako sem postala sposobna igre štiriRočno.

Iz leta v leto me manj in manj skrbi, ker vas vidim
 vračati se nazaj.

K meni.

V karavanu se hodite napajat v oazo,
 umit prašna kopita in grbe napolnit s svežino,
 nihče pa ne vpraša za sestavo vode,
 ki jo matiterezinsko nudi potok,
 in od kod izvira.

Nihče ne pomisli, da so solze lahko tako okusne.

Potrpežljivost je težka glava in malo je vratov,
 ki stebelčasto prenesejo nošnjo bremena.

Torej imam razlog za to, da se zravnam.
 Zgrabim se za rame, sunek zabije lopatici drug ob drugo.
 Dvigni brado!

Glej – temperaturno raztezanje obzorja,
 Segrevanje bimetalnega spoja peska in zraka ...
 Vse se namreč zdi tako jekleno.

Pa vendar mi ni žal, da sem večno nikogaršnja muza.

Ker bom – mogoče – nekoč-nekdaj – kmalu –
prisonila čelo na Tvojo ramo
in Ti brez kančka slabe vesti povedala,
da sem Te čakala.

Célo življenje.

***

Tvoje obličje je mehko fokusirano v bližino,
zabrisano v pol-videnje in pol-sen,
razkrojeno na tista redka srečanja, ki jih posamično jemljem
iz pretisnega omota.
Nazoren pregled nad količino porabljenega oz. preostalega zdravila.

Tvoje obličje je moja droga,
bosa bom stopila na posvečen tepih razmesarjenih višenj,
kjer boš pokleknil pred menoj,
ker me je strah,
neskončno strah.

In nimam pojma, kako je to, ko te prekrijejo velike dlani.

Razbeljena zrna zažigajo medvretenčne ploščice,
ni obutve, ki je ne bi prežgala, zato se
sezujem
sredi granitne ulice.
Tlakovci žgejo stopala.

Ropotanje koles.
Amfora, polna vode.

Tvoje obličje je mehko fokusirano v bližino.

***

Prst zaorje po gladini – spreminjaš mojo strukturo,
 povzročáš mi nežne brazde, polzeči, medeni.
 Nad kopeljo rožnatih voda se sklanjaš,
 da bi se v ognjeni pari utekočinil v barvo divjih jagod,
 mesnatih rubinov ob vznožju dreves.
 Park je zaraščen, zvoki zaobljeni,
 hoja zaobljena, kakor boki
 marmornega kipa, ki je nagnil glavo
 od včeraj do danes
 blágo vstran.

V pričakovanju poljuba, bi rekel srečni.
 Brez kančka obsodbe, prišepne dim,
 kot duh, iznad dreves se vali.
 Žrtveni zublji v zelenem,
 trije stebri, skrivenčeni v kito,
 mojo težko kito, prevezano s svilenim trakom,
 kito, napojeno z eteričnim oljem sivke.

Ne nagovarjaj me, ne muči.
 Ne sprašuj, vedoč za posledice.

Vzorčasti podstavki te držijo,
 tlečega, nad polno kadjo,
 globoko kadjo.

Nad kopeljo rožnatih voda se sklanjaš.

***

V steno vrisana vrata ne vodijo nikamor,
vendar imam v lasti ključ od drugačnih dimenzij.

Ti me potrebuješ in ne poskušaj si tega prikriti.

Čeprav si preprost kot vrata, bi bilo živeti zaman,
če ne bi stopila skoznje.

***

Luža, čez katero prestopiti ali jo preplavati,
kakor vam drago.

Podnevi se odločam, kateri od načinov
je bolj prikladen.

Ponoči se posvečam Tebi,
ki si me v šali opozoril
na možnost obeh.

***

Povej mi, kako naj se poslovim.

Če bi Te objela, bi izpadla vsiljiva.

Če Ti stisnem roko, ostanem nepotešena.

Vso noč se bom premetavala z vroče strani zvezka na komaj kaj hladnejšo,
vzglavnik, polnjen z njimi, bo lebdel nad posteljo.

Z njo sem v posebni relaciji glede na količino videnih sanj, si moraš misliti.

Odločitev pada, igralna kocka obvisi nad desko.

Človek, ne jezi se,

ne bi vedela, katerega psa v sebi naj nahranim.

Živa materija na ustnicah veže zapestji z vrvjo in zaobljubo, tiho, pomladno,
sredi poletja.

***

Moram Te videti, preden odidem v kraj, kjer sežigajo knjige.
 Sprehoditi se po pesmi brez besed, tudi to bo dovolj.
 Želim Ti povedati, kako se jim bruna v očeh debelijo,
 dvojijo, množijo, razširjajo šarenice, zapolnjujejo
 očesne vdolbine, možgane,
 debla strohnelih deves so, ki padajo prek gozdnih stez,
 pregrade kočijam sinaps.

Za svoje zahvaljevanje sem bila vedno kaznovana,
 za objem oklofutana, ničvrednica.
 Morala bi skupaj z njimi skakati v vodnjak,
 pa se mi nekako ni zdelo smiselno.
 Celó smešno.
 Pogubno.

Preden odidem, bom poiskala majhne bele kuvertice.
 Cel kupček sem jih imela.
 Jih poiščem, prav zares, da bom vanje zatlačila dnevnik,
 listje in začimbe,
 jih odposlala na vse strani neba.

Da bodo videli, da bodo vedeli,
 da je nebo še modro.

***

O, pohiti, skrij se v draperijo ribnika,
usta si prelepi in se ugrizni v jezik.
Kri ima najbolj stabilen pH od vseh telesnih tekočin.
Avreolo mandljaste oblike bom prebarvala,
da se boš zilil z okolico,
za vse bom poskrbela, samo skrij se.

Saj veš – beli fosfor moramo zaradi njegove reaktivnosti
hraniti v vodi.

***

Končaj organsko, brez prisiljene drže, brez zaigranega obžalovanja.
Kitova tolšča se topi. Takim stvarjem ne nasedam več.
Plitvine so čisto blizu obal, v varnosti, in ko ne preostane telesa, se bohotijo
le še kosti, ki jih sem ter tja premetavajo valovi –
vztrajni, želijo si prehoda na kopno,
ali pa tudi ne.

Le poglej jih, valove – zemljo dojemajo kot
prelep kraj, skalnat, bodičast,
tako sublimen in nedosegljiv,
zato jo mažejo s slano slino in krvjo
prozornega znoja.

Poglej, kako znajo hrepeneti, iz pradavnosti v neskončnost,
ne poznajo naveličanosti.

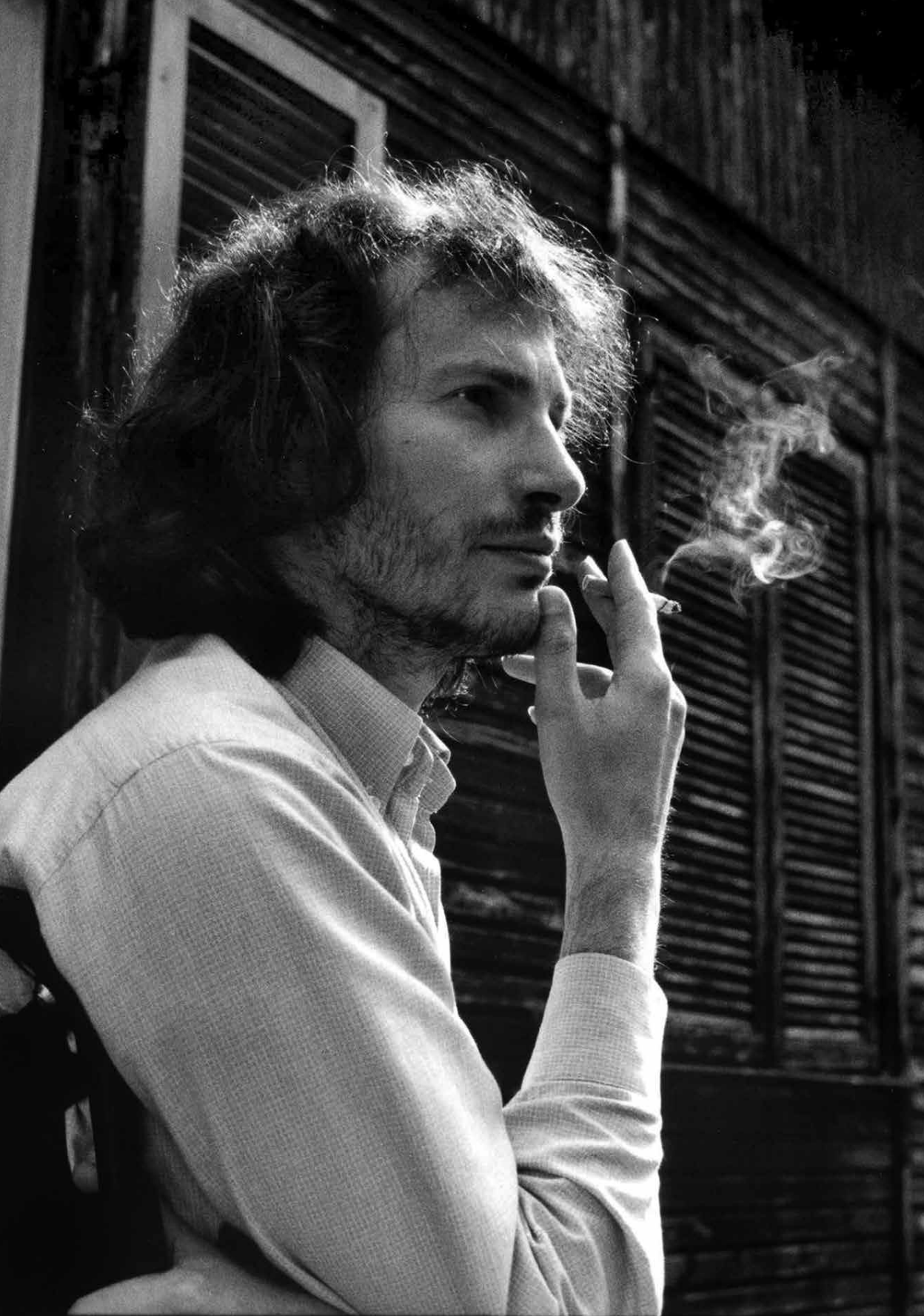
Morda tisti, ki se pogrezamo vanje, ko se njihove vodne obleke
trgajo v sunkih vetra,
ljubimo drugače.

Val se ne more ustaviti sredi poti.

3

Pierluigi Cappello
Friedrich Hölderlin
Jane Hirshfield
Slave Gjorgjo Dimoski
Vladimir Martinovski
Claudiu Komartin

pr
evo
di

Pierluigi Cappello (1967-2017)

Oznanite sporočilo vladarju

nič nihče nikjer nikoli
VITTORIO SERENI

Tako danes kakor pred nešteto leti
oznanite sporočilo vladarju
da so vsi vodnjaki izsušeni
da se svetlika kamen ki ga je voda zapustila
usmerite svoje premce v puštinjo
kajti treba bo hoditi skozi mrak besede
z lanenim robom na golenih
in ponešeni zgolj z utripom
s soncem v obraz in rdečino pod vekami
boste gazili neskončno prostrane poti
tako prostrane da nimajo smeri
in uglaševali svojo trdoto
s trdoto škorpijona
s prežvekovanjem kamele
z vlaknom vsake gladke
korenine, gladka zvezda vašega pogleda
odlepljenega od očesa bo plala
niti zenit niti nadir
nikjer, nikoli.

Prevedel Gašper Malej

V Poetikonovih lirah je leta 2011 izšel prevod zbirke Sile leta (Assetto di volo) v prevodu Gašperja Maleja.

Po sliki Franza Carla Hiemerja

Friedrich Hölderlin (1770-1843), nemški pesnik in pisatelj, izjemna vizionarska pesniška osebnost in jezikovni mojster. Študiral teologijo v Tübingenu, družil se je s Heglom in Schellingom, v Jeni s Schillerjem in Fichtejem. Po letu 1806 duševno zbolel. Hölderlin je predvsem lirik, zavezan klasiki in romantiki, navduševal se je nad grško antiko in od tam prevzel tudi metrične vzorce (ode in himne). Dela: *Himne* (1793), *Elegije* (1793), *Hiperion ali Puščavnik v Grčiji* (1797), *Pesmi* (1799) in nedokončana drama *Empedoklova smrt*.

Friedrich Hölderlin

Popotnik

Stal sem samoten in zrl na Afrike puste planjave;
 ogenj z Olimpa žareč nanje je lilo nebo;
 gohtal je vse, nič blažji kot v časih, ko Bog je razbijal
 z žarki goré in gradil brezna in stolpe iz skal.
 Sveže zeleni poganjki razkošno brstečega gozda
 v zraku, ki svetlo doni, hribom ne venčajo čel;
 tudi potoke zgovorne tam komajda najdeš:
 redko priteče izvir tja do sušnih dolin.
 Poldan črede nobene ne vabi h klockotu vodnjaka
 streha zavetna nikjer izmed dreves ne blesti.
 Ptica tihotna resnobno pod grmi poseda,
 štokelj popotnih se let mimo, v prostranstva ravna.
 Nisem te prosil za vodo, Narava - v tisti puščavi
 mi jo je hranil vso pot zvesti in vdani velblod -
 temveč za pesem livad in ah! za očeta vrtove:
 k temu me gnal je domačih selivk opomin.
 Ti pa dejal si mi: glej, tudi tu so bogovi vladarji,
 silen je njihov korak, človek pa najraje meri v pedeh. –

Kar si rekel, me dalje je gnalo, naj drugo še iščem.
 Daleč pod severni pol v led svoje ladje sem gnal;
 v snežni lupini je vklenjeno spalo življenje.
 V sponah železnih je sen leta že čakal na svit,
 kajti predolgo Olimp ni z rokami ovil te dežeze,
 kot je Pigmalion nekoč ljubljeno stisnil v objem.
 S toplimi sončnimi žarki ji prsi ni zganil v drhtenje,
 nimata rosa in dež zanjo prijaznih besed.
 Čudil sem se na vso moč in brezglavo govoril: o mati
 Zemlja, izgubljaš mar vedno kot vdova svoj čas?
 Kadar nič ne rodiš, ko nikogar ne vzgajaš v ljubezni
 in se v otrocih ne uzreš v stàrosti, ni to kot smrt?
 Morda pa s toplimi žarki nekoč te nebo še premami,

s sapo te odtali iz onemoglega sna,
 da boš kot seme razgnala bronene posode oklep:
 svet naj se utrga v prostost, luč naj mu sije v pozdrav!
 Moč naj v pomlad vzplameni, vrtnice naj zažarijo,
 pèni se, vinski napoj, v bornosti severnih pušč!

To sem rekel, sedaj pa odhajam na Ren, v domovino;
 nežno, kakor nekdanj sape mladosti šume
 in hrepeneče srce mi vabeča drevesa mirijo
 ki me zaupno nekoč zibal je njihov objem.
 Radost življenja v globinah sveta izpričuje zelenje:
 sveto je, sveže, krepki, vrača neugnano mladost.
 Star medtem sem postal in pobelil lase mi je sever,
 ogenj južnih puščav kodre mi je osmodil.
 A če bi kdo ob izteku življenja, na dan svoje smrti,
 ko je od daleč prišel, v duši utrujen, potrt,
 spet to deželo ugledal, bi lice njegovo vzcvetelo
 kvišku zazrlo bi se motno, ugaslo oko.
 Blaženi kraji ob Renu! Vinogradi zaljšajo griče,
 trta obrašča vsak vrt, krona vrhove zidov,
 zvrhane svete pijače se zibljejo ladje po reki,
 otok si z mestom deli sadja in vina opoj.
 Starec Taunus pa zgoraj počiva z resnobnim nasmehom,
 prosto nagiba glavó, hrastje mu teme krasi.

Jelen iz gozda prihaja, oblake predira svetloba,
 v značni jasnini z višin sokol obzorja motri.
 Spodaj v dolini na jasi lenobno polega vasica
 tam, kjer bistri izvir travniške rože poji.
 Mirno je tu; le mlin iz daljave marljivo klokoče,
 zvon pa naznanja večer in nakovalo zveni
 z ljubkimi toni; z enako ubranostjo kmet se oglašá,
 ki zadovoljen v ograd biku usmerja korak;
 mati otroka pestuje na travniku, nežno mu poje:
 vtisov poln je zaspal; glej, že oblake škrlat
 barva, ob lesketavem jezèru, kjer gozdič zeleni
 sega do dveri in luč zlàta se v oknih igra,
 tamkaj hiša me sprejme in vrta sence skrivnostne,

kjer me ob rasti sadik vzgajal je oče ljubeč;
 prost kakor ptič sem se v zraku svobodnem po vejah poganjal,
 zvesto modrino neba hodil na gozdnati grič
 gledat. In zvesto, nebo domovine, si tudi ostalo
 begavcu, saj od nekdaj me kot prijatelj tešiš.

Breskve uspevajo tam in prelepim cvetovom se čudim,
 skoraj kot drevje košat rožni grm v vrtu stoji,
 češnja je težka in temna od črnih, prezrelih plodov,
 ki se ponujajo z vej sami v izproženo dlan.
 V gozd kakor nekdanj me vleče med liste svobodne
 steza z vrta na grič ali k potoku navzdol -
 kjer sem ležal mnogokrat in se s slavo junakov opajal,
 silnih mornarjev: o vas, slutnjam sledečih, sem bral,
 ki vas v puščave je vleklo, čez morske širjave brezbrežne;
 oče in mati zaman sta me iskala tedaj.
 Vendar, le kje sta? Molčiš, omahuješ? O, čuvar hiše!
 Meni je tudi tesno v duši, korake sem štel,
 ko sem se bližal kot romar, v pobožni tišini, otrpel.
 Vendar naznani, povej: tujec je tu, vajin sin!
 Roke v objem naj razpreta, v pozdrav blagoslov naj me sprejme,
 in posveti, da bom smel spet prestopiti ta prag!
 Slutim pa, da sta, ljubljena, v sveto tujino, ah, onkraj,
 proč od mene odšla in se ne vrneta več.

Oče in mati? in od prijateljev, če so še živi,
 vsak že kaj drugega ima; nič pa ne družijo nas več.
 Kot nekoč izgovarjal bom stara imena ljubezni,
 prosil, zaklinjal srce, naj bije spet kot nekoč,
 oni pa bodo molčali: čas neusmiljeno veže in reže
 marsikaj; zame so kot mrtvi in tudi jaz živ
 zanje več nisem. In vendar: ti nad oblaki,
 oče dežele očetov! Eter mogočni, in ti
 Zemlja, in ti, Luč, trije, ki vladate svetu v ljubezni,
 večni bogovi! vezi z vami pretrgal ne bom,
 nikdar: izhajam iz vas in z vami se tudi spreminjam
 bolj izkušen naj vas, radostni, nosim s seboj.
 Naj mi torej natočijo s toplih goric iznad Rena

rujnega vina sedaj, čašo naj kdo mi poda!
Da bom bogovom nazdravil na čast in potlej junakom, drznim mornarjem,
nato staršem v spomin in potem
tudi prijateljem! Muke in vso bolečino pozabi,
danes in jutri; takoj pojdi med svoje ljudi!

Menonova tožba za Diotimo

1.

Vse dni od doma me žene nemir, naj kaj drugega najdem,
 pota v deželi sem že davno z vprašanji posul,
 blodil po mrzlih višavah in v sencah temačnih postajal,
 zrl v studence; navzgor duh si želi in blodeč
 prosi spokoja kot ranjena zver, ki pobegne v goščavo,
 kjer je imela svoj mir, kjer opoldanski je čas
 v varnem somraku prebila – in vendar zeleno ležišče
 ne poživi ji srca, toži nemirna, ne spi,
 ost jo trpinči, ne daje utehe ji gorka svetloba,
 hladne noči tudi ne, rane izpira zaman
 v rečnih valovih, zaman ji zelišča zdravilna ponuja
 prst; kri žge in noben vetrič je ne umiri.
 Ljubi, ne znate pomagati, kajti nihče mi ne more!
 Kdo izza čela mi bo žalostne sanje odgnal?

2.

Da! Če, smrti bogovi, človeka ukleščite v primež,
 res ni več upanja zanj, vsaka pomoč je zaman,
 ko ga, zlobni, odvlčete v noč, ki ga z grozo navdaja;
 jok mu pomagal ne bo, jeza na vas tudi ne,
 ne, da v strahotnem izgnanstvu brez tožbe, z nasmehom poslušā
 pusti vaš spev, ki moreč venomer muči uho.
 Če te to doleti, tih trpi, pozabi na srečo!
 Vendar je v prsih nov glas, upanja poln, žuboreč;
 duša, navajena nisi na moro, še nisi dojela,
 spanec globok te tesno v sanjah železnih drži!
 Praznikov zame ni več, a želim si ovenčati kodre;
 Nisem mar sam, zapuščen? Vendar gotovo imam
 bitje, prijatelja – daleč, pa blizu. Z nasmehom spoznavam:
 blaženost mami duha tudi, ko bol me teži.

3.

Zlata svetloba ljubezni, kaj mar tudi mrtve obsiješ?
 V noči podobe odstreš, časov svetlejših odsev?
 O, dobrodošli, prijazni vrtovi in gore škrlatne,
 in dobrodošle poti, priče nebeških slasti,
 tiho prek trat se vijoče, in zvezde visoko na nebu –
 marsikdaj so mi nekoč blagoslovile pogled!
 In vas tudi, zaljubljene hčerke prelepega maja,
 vrtnice mirne in vas, lilije bele, večkrat
 kličem, ko leta teko in pomlad za pomladjo mineva.
 Čas, ki sam s sabo je sprt, v večni menjavi prek glav
 smrtnih prehaja in blažen pogled mu ne more slediti:
 tisti, ki ljubijo, v dar drugo življenje dobe;
 nama, Diotima, tek zvezd, njihovi dnevi in leta
 večno so eno bili, speti z notranjo vezjo.

4.

Vendar midva, kot laboda, ki plujeta, polna ljubezni,
 prek mirujočih voda, ali če ziblje ju val,
 v vodnem zrcalu motrita podobe srebrnih oblakov
 in se pod njima blešči nežne modrine odsev,
 sva po tem svetu blodila. Četudi je žalostno tožbo
 sever turobni zagnal, on, ki ljubeče črti,
 listje otresal z dreves, dež dvigal v viharju srditem,
 nama spokojni nasmeh nikdar ni z ustnic zbledel.
 Ker sva čutila Boga, ki je bil samo najin, besedam zaupnim
 duš spev je vero dajal, radost otroška in mir
 v najini srci sta lila, poslej pa moj dom je puščoben.
 Vzeli ste moje oči, zdaj sem zgubljen tudi jaz.
 Klatim se vsenaokrog, kot sence moram živeti,
 tudi onstranstvo je že dolgo brez smisla, odveč.

5.

Rad kaj slavil bi, vendar, le zakaj? Ker peti bi hotel,
 vendar samotni nič več božjih reči ne poznam.
 Greh je, resnično, ni prav! In vem, da hromi me prekletstvo,
 kite mi trga, tja meče me, kjer sem začel,
 ves dan nem kot otrok ždim, top in negiben, brezčuten,
 le iz očesa večkrat niz solz mrzlo spolzi,
 bilke na polju in ptice žgoleče v nemir me pehajo,
 ker so poslanke nebes, Višnjega radostni glas.
 Prsi drget mi pretresa, v njih sonce, ki daje življenje,
 v jalovi grozi žari, hladno kot v noči soj zvezd.
 Ah! in ničeva, prazno nebo kakor stene zapora
 golo visi nad menoj, breme, ki hrbet krivi!

6.

Drugo sem vedel, v mladosti! vendar, mar nobena molitev
 te ne privabi nazaj? Steza nobena me tja
 več ne popelje? Sem mar kot brezbožci, ki nekdanj
 z iskrim pogledom k bogov mizi so sedli, potléj
 drzni, v zanosu nezmernem na hitro preveč použili
 in obnemeli; zdaj spev vetra nad njimi buči,
 oni pa čakajo čudeža, speči pod zemljo cvetočo,
 da jim nadzemeljska moč srca otrpla zbudi,
 in jih pošlje nazaj, spet bloditi po tratah zelenih. –
 Sveti, božanstveni dih veje v podobi luči,
 ko se v daritev povzdigne obred na valovih ljubezni,
 ko napojena z neba reka življenja šumi
 ko po breznih grmi, ko noč nam izroča zaklade
 in iz studencev blesti v dnu pokopano zlato. –

7.

Vendar o, ti, ki si že na razpotju mi lepše kazala,
 ko sem pred tabo medlel, zaupajoč v tvoj pouk,
 véliko gledati in bolj radostno peti bogovom
 z molkom, kot oni molčé, sem se naučil razvnet.
 Hčerka bogov! Se mi boš prikazala s pozdravom dobrotnim,
 spet govoreč kot nekoč povzdigujoče reči?
 O, glej! jokati moram pred tabo, tožiti, ker duša
 na plemenitejši čas misli, ki v meni le sram
 vzbuja, ker dolgo, predolgo po zdrapanih zemeljskih potih
 blodil sem in te iskal, vajen na srečo s teboj,
 radostni duh, ki me štítiš! Zaman! Izpuhtela so leta,
 kar sva, v slutnje toneč, zrla večerov lesket.

8.

Tebe, herojka, bo tvoja svetloba za Luč ohranila,
 tvoje trpljenje ti moč daje, da dalje živiš,
 dobra! Nikdar nisi sama! Tam namreč je iger zadosti,
 kjer ti cvetiš, v spokoj vrtnic zazrta med let
 stekanjem, in tudi Oče, še on ti po muzah pošilja
 nežne uspavanke dih, mili, zasanjani spev.
 Da, res, ona, od glave do pete, brez teže, lebdeča,
 kakor nekoč pred menoj lepa Atenka vzdrhti
 z lahnim korakom! In z jasnega čela ti sije dobrot,
 žarek, ki varno deli smrtnikom svoj blagoslov.
 To izpričuješ in to mi sporočaš zato, da bi mogel
 tistim predati modrost, ki jim verjeti ni moč,
 da je radost nesmrtna, nad jezo in nad bolečino,
 da en sam zlat dan vse naše dneve konča.

9.

Hočem se vam, vi, nebeški, za to zahvaliti, saj, končno
 pevcu v molitvi je dan lažji, svobodnejši dih.
 Kakor tedaj, ko sem stal z njo, z njo! tam na sončni višavi,
 mi iz templja nek Bog kliče, naj spet zaživim!
 In da! Hočem živeti! Ker že zelenijo poganjki,
 že me Apolonov klic vabi s srebrnih gora,
 kot glas lire božanske: pridi, bilo je kot sanje!
 Ranjene ptice perut zdrava je, up pomlajen.
 Mnogo velikega moč je dognati, še več pa ostaja.
 Kdor je ljubil tako, našel bo pot do bogov.
 K njim nas, ure, vodíte, ve, posvečene, resnobne,
 mlade! Ostaníte pri nas, svetega slutnje, in ve
 tudi, pobožne molitve, in vse, kar povzdigne
 dušo v zanos; vi, dobri duhovi, ker ste
 radi z zaljubljeni, o, tudi vi ostanite
 z nami dotlej, da se tam snideva, kjer se bo zbor
 blaženih zbral, kjer so orli in zvezde, Očeta poslanke,
 tam, kjer so muze doma, srčni junaki in vsi
 tisti, ki ljubijo: onkraj, morda pa že tukaj, na rosnih otokih,
 kjer bodo naši ljudje skupaj pognali nov cvet,
 v gajih, kjer pesem se spolni v resničnost. Pomladi so lepe
 dlje, kjer se tek let znova za dušo začne.

Prevedel

Matej Venier

Obe objavljeni elegiji sta spesnjeni v elegičnem distihu: prva vrstica je daktilski heksameter, druga pentameter.

Menonova tožba Diotimi je posvečena pesnikovi veliki ljubezni Susette Gontard, ki ji je dal po osebi iz Platonovega Simpozija vzdevek Diotima. Nastajala je v obdobju po letu 1798, ko je moral Hölderlin zapustiti hišo frankfurtskega bankirja Gontarda, kjer je bil domači učitelj Suzettinega sina in kjer se je tudi spletlo razmerje med njima.

Fotografija: Curt Richter

Jane Hirshfield, rojena leta 1953 v New Yorku, je ameriška pesnica, urednica, esejistka in prevajalka. Napisala je več pesniških zbirk. Prva, *O težnosti in angelih*, je izšla leta 1988, zadnja, *Lepota*, pa leta 2015. Je avtorica dveh zbirk esejev o poeziji in knjige o Bašovih haikujih. V angleški jezik je prevedla številne japonske pesnike in za svoje delo prejela vrsto uglednih priznanj. Od leta 2012 je članica častnega odbora rektorjev Akademije ameriških pesnikov. Živi in ustvarja v San Franciscu.

Jane Hirshfield

Naj ne rečejo

Naj ne rečejo

Naj ne rečejo: nismo videli.
Videli smo.

Naj ne rečejo: nismo slišali.
Slišali smo.

Naj ne rečejo: niso okusili.
Jedli smo, trepetali smo.

Naj ne rečejo: ni bilo izgovorjeno, ni bilo zapisano.
Govorili smo,
pričevali smo z glasom in rokami.

Naj ne rečejo: ničesar niso storili.
Storili smo nedovolj.

Rečejo naj, ker nekaj pač morajo reči:

Petrolejska lepota.
Žarela je.

Rečejo naj, da smo se ob njej pogreli,
da smo ob njeni luči brali, slavili
in je žarela.

Petega dne

Petega dne

so znanstvenikom, ki so proučevali reke,
prepovedali govoriti
ali proučevati reke.

Znanstvenikom, ki so proučevali zrak,
so ukazali, naj o zraku ne govorijo,
tiste, ki so delali za kmete,
pa so utišali,
prav tako tiste, ki so delali za čebele.

Globoko v Pustinji je nekdo
začel objavljati dejstva.

Dejstvom so ukazali, naj bodo tiho,
in jih odpeljali.
Presenečena, da so jih zgrabili, so dejstva molčala.

O rekah so zdaj
govorile le reke,
o čebelah je govoril le veter,

neutrudljivi stvarni popki sadnih dreves
pa so še naprej hiteli proti svojemu sadežu.

Tišina je glasno govorila o tišini
in reke so vztrajno govorile
o rekah, o skalah in zraku.

Zavezane težnosti, brez ušes in jezika
so nepreverjene reke vztrajno govorile.

Vozniki avtobusov, polnilci polic,
programerji, strojniki, računovodje,
laboratorijski tehniki, čelisti so vztrajno govorili.

Govorili so, peti dan,
o tišini.

Pridi, tat

Mandarinski molk oken pred svojim razgledom,
kot stražarji, ki vsakemu obiskovalcu prikimajo:
»Naprej.«

»Pridi, tat,«
se z vrati strinja pot.

Ogenj zahteva lasten požar.
Kot rojstvo. Kot ljubezen.
Času do konca pravi: »Ljubljeni, vstopi.«

Popolnost izgube

Kot materni govorec,
ki se je vrnil
iz dolgega izgnanstva
in zdaj molči v dveh jezikih.

Skrivnost majhne velikosti

Dovolj dolgo pusti vrata odprta,
pa bo vstopila mačka.
Nastavi ji hrano, pa bo ostala.
Kmalu boš ob hladnih večerih
govoril »oprosti«,
če boš hotel vstati s stola.
A tisto, česar ne boš nikoli slišal od mačke,
je »oprosti.«
Ali Einsteinovega slavnega teorema.
Ali »Narava milosti ni vezana.«
V Mačjem slovarju milosti ni.
V tem svetu, v katerem marsičesa ni,
mačka zapolni vrzel v velikosti mačke.
Pa vendar se tvoje telo spet in spet
obrača k njej, ker je tam.

Menih je stal ob samokolnici

Menih je stal ob samokolnici in ihtel.

Boga ali Bude ni bilo na spregled –
te solze so bile povsem človeške,
grenke, zlomljene,
padale so na zarjavelo stran samokolnice.

Zbrale so se na njenem dnu,
kjer jih je kovina vpila, da bi naredila več rje.

Ne moreš vedeti, kaj počneš v tem življenju, kaj si storil.

Menih je stal in ihtel.
Vedela sem, da je tudi zame mesto na tej trdi zemlji.

Sodbe

Stvar, ki je preveč popolna, da bi si jo zapomnili:
kamen, ki je lep le, ko je moker.

* * *

Zaslepljeni od luči ali črnega blaga –
toliko načinov,
da ne vidimo drugih trpeti.

* * *

Preveč hrepenjenja:

ločuje nas,
kot vonj od kruha,
tja od železa.

* * *

Od zelo daleč ali zelo blizu –
so najodločnejši pregibi gore nežni.

* * *

Kot bi, potiskaje dlani v rokave volnenega plašča,
prisluhnili šepetanju mrtvih.

* * *

Vsaka točka kroga je njegov začetek:
želja, ki se odreče izpolnitvi, da bi lahko naprej želela.

* * *

V sobi, v kateri se ni nič
zgodilo,
sladkast vonj tobaka.

* * *

Zelo stari se, z rokami, ki se zvijajo same vase,
spominjajo svojih staršev.

* * *

Misli izpodbitne misli ali bodi osamljen.

Hvalnica hladnosti

»Če bi rad ganil svojega bralca,«
je zapisal Čehov, »moraš pisati hladno.«

Heraklit je svetoval: »Najbolje je biti ravnodušen.«

Tako v osrčju številnih velikih del
najdemo ohranitveno neprizadetost,
kot izginjajočo točko zgodnjerenesančne perspektive
ali drobne zavojčke sušila, zaprte
v škatlah z novimi čevlji ali semeni.

Pa vendar točka, ki izginja,
ni slika,
kremenica ni brsteči cvet.

Čehov je, ko je umiral, prebiral vozne rede vlakov.
Bi mogel biti zvest bolj zemeljski stvari?—
Vonju zibajočih daljav,
dimu modrih dreves onstran okna,
košaram kruha, vložnega zelja, kuhanega mesa.

Vonju doumljive poti.

Govoriti ne more niti človek, ki je popolnoma skrušen,
niti tisti, ki je popolnoma cel.

V bridkosti se delaj neustrašnega. V sreči trepetaj.

Moje oči

Ura ni hiša,
življenje ni hiša,
ne hodiš skozi, kot da
sta vrata v drugo.

Toda ura ima lahko obliko in mero,
štiri stene, strop.
Ura lahko pade kot kozarec.

Nekateri si želijo tišine kot drugi kruha.
Nekateri si želijo sna.

Moje oči so odtavale
k oknu, kot pes ali mačka, ko ostaneta sama.

Obljuba

Ostanite, sem rekla
odrezanim rožam.
Glave so upognile
še niže.

Ostani, sem rekla pajku,
ki je zbežal.

Ostani, list.
Pordečel je,
osramočen zame in zase.

Ostani, sem rekla svojemu telesu.
Sedlo je, kot sede pes,
za trenutek poslušno,
kmalu pa je začelo drgetati.

Ostani, zemlji
travnikov rečnih dolin,
fosiliziranih brežin,
apnenca in peščenca.
Ozrla se je
s spremenljivim izrazom, v tišini.

Ostanite, sem rekla svojim ljubeznim.
Vsaka je odgovorila:
Vedno.

Kis in olje

Napačna samota kisa dušo,
prava samota jo olji.

Kako krhki smo, med redkimi dobrimi trenutki.

Prihajamo in odhajamo nedovršeni,
zbežani od usode,

kot napol izklesan relief
padlega osla nad cerkvenimi vrati na Finskem.

Vse ima dva konca

Vse ima dva konca –
konj, košček vrvice, telefonski klic.

Pred življenjem, zrak.
In za njim.

Kot tišina ni tišina, temveč meja sluha.

Moj rod

še

drobna vijoličasta artičoka,

skuhana

v svojih grenkih

temnečih se

vodah,

postane mehka,

postane mehka in sladka

potrpljenje, se mi zdi,

moj rod

vztrajno preizkušaj bodičasto listje

bodičasto srce

Po dolgi tišini

Vljudnost izpuhti,

droben inčunast lesk,
ki izgine s prevrnjenega lonca na odcejalniku,
ko luna odtava z okna.

Ena od poznih svobod, tèma je.
Pospravljen je tudi preostanek juhe.

Pomembno je prepoznati razlike. Bi morali
miren obraz kože opisati kot plemenit
ali ravnodušen. Razlika med pravo nepopustljivostjo in ponosom.

Neprevedljiva misel mora biti najbolj natančna.

Toda besede niso konec mišljenja, temveč njegov začetek.

Velikolistni javor nad lastnim odsevom

Za psa

je zanimiva vsaka novica, ki jo prinese veter.
Ladijski trup ne plove po lanskim valovih.

Ponoči v daljavi razsvetljeno okno:
ideja, ki je skoraj doumljiva, a naposled ne.

»Koliko čevljev posnetega mleka potrebuješ,
da prekriješ kandelaber?«
je mojega prijatelja vprašal učitelj.
»Kot sreča tudi strela nekje pristane,«
je odvrnil moj prijatelj.

Čuteče srce se ne naveliča nositi balasta.

Pripadniki nekega sibirskega plemena
so o dobrih stvareh govorili le v metaforah:

»Bogovi so ljubosumni, a butasti,« so prijazno pojasnili.

Seznam jezerne vode, ta vednost.
Liste bližnjega javora je premotil droben piš
in jih obrnil stran –
ali proti trpljenju ali stran od njega, težje rečem.

Dela & ljubezni

1

Dež se je ulil, kot se razbije
kozarec,
nekaj kar naenkrat povsod hkrati.

2

Živeti kot slika,
v katero zrejo iz več kotov hkrati –

iz oči v oči z vrati,
dol na lase,
gor v svoja prašna stopala.

3

»To je tvoja hiša,«
je moje ptičje srce reklo mojemu srcu črička
in vstopila sem.

4

Srečni vidijo le srečo,
živi vidijo le življenje,
mladi vidijo le mladost,

kot ljubimci verjamejo,
da se vedno zbudijo ob nekom, ki je tudi zaljubljen.

5

Ne glede na to, kolikokrat sem prelistala knjigo,
sem vselej pristala
na istih dveh povedih:

Bit nekaterih je: biti. Drugih: biti brez.

Potem sem zaspala nazaj, v švedščini.

6

Ovco na paši gora pušča hladno,
a ne njene muhe.

7

Bridkost
tega, kar se še ni zgodilo –
od znotraj zaprta vrata.

Teža trave
cepi
peteronogo tišino mravlje,
ki leze skozi.

8

Kaj je brisača, kaj voda,
se spreminja,
a od nas treh
lahko le brisačo obrneš navzdol na soncu.

9

»Nekoč sem bila.«
Rečeno brez samopomilovanja ali hvale.
Dostojanstvo, ki ga dovolimo pegasti sovi,
egu, ostrigi.

Izbrala in prevedla
Tadeja Spruk

Fotografija: arhiv avtorja

Slave Gjorgjo Dimoski se je rodil leta 1959 v Velestovem, vasi v okolici Ohrida (Makedonija). Ustanovil je pesniški festival Pesniška noč v Velestovem, bil je predsednik Upravnega odbora Struških večerov poezije in še vedno je član makedonskega PEN centra. Je avtor štirih otroških knjig in treh esejev. Prevaja iz slovanskih jezikov. Njegove posamezne pesmi in pesniški ciklusi so prevedeni v več kot trideset jezikov, 15 knjig pa je prevedenih v angleški, ruski, srbski, romunski, turški, švedski, češki, poljski, azerski, bolgarski, italijanski in mongolski jezik. Zastopan je v vseh antologijah makedonske poezije, ki so bile v Makedoniji ali po svetu objavljene po letu 1982. Pesniške zbirke: *Guariri* (1979), *Proekt* (1982), *Studen poriv* (1985), *Poslednite rakopisi* (1988), *Sporeden pat* (1991), *Predmeti i argumenti* (1994), *Formi na strasta* (1998), *Temno mesto* (1999), *Merač na zborovite* (2007), *Jazičen triptihon* (2015), *Izveštai na risot* (2016).

Slave Gjorgjo Dimoski

Polje

Polje. Bojno polje?

Črke iz starih knjig
preobražene v drobne pajke
mešajo nebesni svod.

Ujet v mrežo, sestradano
goltaš prvinski ozon.

Kaj pa spodaj?

Med črkami si drobilec kamnov.
Vztrajen in potrpežljiv, sesut vase
preživiš udarec sekire:

Naval pajkov – črke
prekrivajo drhteče polje.

Bojno polje?

Zelo malo prostora je v nas

zelo malo prostora je v nas
za os, ki se prehitro vrti
in melje naše meso

brezmejna polja brez poguma gorijo!

os se vrti in drobi naše življenje!
sekunde v katere smo se skrili.
os se vrti in melje naše meso
v nevidne koščke sebe!

brezmejna polja brez poguma gorijo.

os se vrti okrog sebe in sope
bruha ogenj na poljih, ki brez poguma gorijo
brezmejna polja naših sekund
v katere smo se skrili ...

brezmejna polja brez poguma gorijo ...

Bližnja vez

Veje sneg, zaveje Ohrid in Moskvo
 Zaveje Jeruzalem zaveje Babilon
 Moja soba pluje po Evfratu moji
 Škornji po Donavi Bela ogledala padajo
 In zavejejo Aleksandrijo zavejejo
 New York Moj trup pluje po Gangesu
 Moja glava po Nilu Padajo
 Beli vzdih vztrajne beline
 In vejejo konja sv. Jurija
 Kavkaz vzpostavlja vezo z Bogom.

Takrat pristaja Beli Angel
 Pokrije mi oči z ledenima dlanema:
 – Se vidiš v preteklosti, mi reče.
 – Vidim, moj trup plava po Gangesu
 Škornji po Donavi ...
 – Se vidiš, mi pravi in me preobrazi
 v krokarja brez kril – se vidiš,
 In me preobrazi v volka, ki tuli
 Po Skandinaviji sredi belih ogledal
 Sneg. – Se vidiš.

Balada o popkovini

okrog vratu jo nosim
popkovino
ki sta jo dva kamna pregriznila

ko sem se rojeval v planini

jezik zdaj pripada njima

meni pa stenj od sveče
ki mi izgoreva profil
ki mi briše rojstni znak

zodiak: riba. molk.
v jami ki jo osvetlujejo
gola telesa: mrtvi
nosi mrtvaka na rokah

na ramenih si nosim
popkovino
da me še enkrat zveže

da me vrne nazaj

v edinstveno
slepo svetlobo

da se zablešči moj krik

Večerja (zadnja?)

Šele po tem, na Oljski gori
ko so zaspali zaradi
preveč popitega vina

je večerja padla v dvom

Kruh, ki ga je blagoslovil
ni bil le njegovo telo
vino – njegova kri

Ampak od kod potem
ideja o Judi:

Izdajalec. Saboter. Dobičkar.

Ta neizkušen fant pa
stoji za mizo z dvanajstimi praznimi stoli
drži kozarec v katerem vino plamti.

Iz njega
(iz njegove krvi?)
naj se napije še on
In on!

Razlaga o ljubezni

Za D.

Nekaj kar zapolnjuje
 prazen prostor, temperatura,
 ki pušča čas
 še eni majhni iluziji,
 erozija čustev,
 zapoznena jesenska kapljica
 na prvem spomladanskem cvetju,
 trgovci, ki trgujejo s čustvi,
 nespečnost, ki jo oblikuje
 stanje teles, svetleče
 čestitke, ki jih pogreša
 hrepenenje, meje,
 ki se vse pogosteje postavljajo
 med mojim in tvojim krvotokom ...

ali je izgubljeno? ali zapozneno,
 spreminjajoče se? ali nepojmljivo,
 minljivo-nepojmljivo-zapozneno?
 nerazloženo?
 vijoličen zahod se zliva
 v vijolično reko,
 ki prihaja in presiha,
 ki pozorno prisluhne v praznem prostoru,
 v praznem vijoličnem prostoru ...

ali je izgubljeno? spreminjajoče se?
 nerazloženo?

Flora pesniškega opoldneva

(z dvema variacijama)

nasproti terase
 na kateri pesniki
 razvezujejo jezikovne vozle

na vrhu katedrale
 z opečnato streho
 raste nekaj stebel
 životvorne rastline

v čisto sinje nebo
 podajajo svoje bistvo

to vitalno silo brezmejno
 ki kljubuje višini

I. variacija

nasproti terase v tem
 visokem mehiškem opoldnevu
 svoje bistvo razvezuje
 nekaj stebel vzdignjenih v nebo

kateri poti sledijo

božji
 ali
 naši

katera pot jim je bližja k sinjemu

katera pa spreminja svetlobo
 nam, smrtnikom v bran

II. variacija

od pločnika
do vrha katedrale

trepeta zavret zrak

od tod navzgor pa
skozi drevesa
životvoren sok

napaja
nebeški vzdih

na visoki terasi
pesniki razvezujejo
jezikovne vozle

in
dihajo globoko

Mexico City, 26-28 / 2015.

Drevo

Naj vstopim v to drevo
skozi rezke zareze v skorji
in kakor sok skozi žile
naj se povzpnem do popkov
ki bodo razvili to pomlad

Dolgo je trajala zima

Zgoraj ne bom človek ampak vzdih
ki bo prisluškoval vesolju
ki bo koordiniral zvezde
ki bo meril utrip med hladnim in tihim
ki bo zatrepetal kakor žuborenje moje krvi
kakor bitje mojega srca
kajti jaz sem v njemu

jaz sem sok v drevesu.
Kajti jaz sem drevo!

Marec 2015

Izbrala in prevedla
Lara Mihovilović

Fotografija: arhiv avtorja

Vladimir Martinovski (Skopje, 1974) je pesnik, esejist, pisatelj, literarni kritik, prevajalec. Zaposlen je na Katedri za primerjalno književnost na Filološki fakulteti v Skopju. Prejel je številne literarne nagrade: nagrado Bratov Miladinov (za poezijo), nagrado Nova Makedonija (za zgodbe) in nagrado Dimitar Pandev (za literarno kritiko). Ukvarja se tudi z glasbo, slikarstvom in fotografijo. Njegov literarni opus zajemajo pesniške zbirke, haiku poezijo in literarno-teoretične knjige.

Vladimir Martinovski

Triglav(sk)a pesem

Triglav(sk)a pesem

Ko se vzpenjaš na goro,
potrebuješ najmanj tri glave:
prvo, da gleda in nič ne misli.

Drugo, da se uči ne da bi vedela. Tretjo –
da ne nosi glave v torbi. Ko sestopaš
s Triglava potrebuješ

najmanj tri pare oči in vsaj
tri usta: ena, da pojejo, druga, da vpijejo
"hvala", tretja pa, da molčijo o vsem tistem,

kar se ne pove niti v treh življenjih. Ko
odhajaš s Triglava, si nekako brezglav,
znotraj pa, kot da ti bijejo vsaj tri srca.

Resnična voda

Moja žena z očmi vode ki se pije v zaporu
Andre Breton

Med potepanjem po labirintu s stojnicami
sem se na eni ogromni pekinški tržnici
spomnil taksistovih besed:

*Gospod je verjetno
ustvaril Svet, vse ostalo
pa se dela na Kitajskem!*

»In se prodaja na tem trgu« –
sem pomislil, ko sem gledal grmado
dragih ponaredkov

ki jih tukaj lahko kupiš
za le nekaj Yuanov. Slučajno
mi je v oči padla travnato zelena

športna jakna znane znamke.
Da bi me prepričal
naj si jo za malo denarja kupim

in mi dokazal da je *waterproof*,
jo je prodajalka zmočila
z vodo, ki jo je pila.

Nekaj kapljic me je zadelo v čelo
ostale pa so spolzele na tla.
Voda je resnična – je rekla.

Kupil sem jakno in jo nosil
ne le po planinah. Nosim jo
tudi na dogodkih, kjer so planinski venci

praznega laskanja in trepljanja po rami.
Nosim jo tudi med lažnimi preroki in
pridigarji, ki nas cel dan učijo:

*Sovražite ves svet, sploh
sosede, kajti te, vas zagotovo
še bolj sovražijo!*

Lažno jakno nosim
kot oklep pred plazom laži.
Nosim jo tudi med gledanjem poročil.

Nosim jo kot gibljiv opomnik,
da je veliko lažnega,
ti pa si resnična, kot voda, ki jo pijem.

Med letom

Na 8.000 metrov in čez je nek pianist
na izmišljenem klavirju
s prsti vadi Šopenov koncert. Rekel je,

da pogosto igra tako "na suho". Med dvema
letališčema. Preden se usede za *Steinway & Sons*
z orkestrom, pripravljenim kot jaguar v zasedi.

*In ko ti pišeš? Pišeš "na suho",
brez papirja? – me sprašuje, medtem ko spokojno
vadi naslednji stavek v adaggiu.*

Pišem med letom – mu rečem – ko čakamo,
da vzletimo in med letom, ko se letalo
trese kot da bi vozil po makadamu. Ko mame

dojijo dojenčke, da jih ne bi bolela ušesa
pri vzletu. Ali pa,
ko pilotu ploskamo za uspešen

vzlet. Pišem "na suho" tudi, ko
se zavem, da sem vzel zelo podoben,
ampak vendarle napačen kufer.

*Kdaj pa pesmi zapišeš? –
me sprašuje, medtem ko vadi aduta
za bis jutrišnjega koncerta.*

Isto med letom, pravim, med dvema nepričakovanima
vzletoma in prisilnimi pristanki
v življenju. Ko ne nosim varnostnega

pasu. Ko me ramena ne zategujejo premočno
od vsakdanjih obveznosti. Ko
me grizejo prsti zaradi neznosne

bolečine od preveč nezapisanih pesmi
in verzov. Ko najdem pisalo in papir.
Ko se zavem, da vse ostalo lahko počaka

in da življenje teče neodvisno od mene
(in se bo nadaljevalo tudi po meni) ... Medtem,
ko posluša moj zmeden odgovor, vadi

še drugi bis. Čeprav igra "na suho", slišim
akorde, skupaj z zvoki vzleta
in aplavz ostalih potnikov.

Dve morji

Nihče natančno ne ve

kje se konča eno

in kje začne drugo morje

niti kje je meja

s katero se mešajo

njuni topli in hladni tokovi

majhne in velike

(nevarne in nenevarne) ribe

Nihče ne ve katero od njiju

hitreje menja barvo

(ob sončnem vzhodu in zahodu)

ne v katero med njima

se je bolje potopiti

in katerim

valovom se prepustiti

Ne ve se niti ali

so bile potopljene ladje

in podmornice zadete v enem ali drugem morju

Ne v katerem je izginilo

več ribičev in mornarjev

Niti iz katerega vsakodnevno jemljemo
več morskih sadežev

Ne vemo katero hitreje celi naše rane
katero počasneje pozabljamu ob odhodu domov
katero hitreje bistri naše misli
katero počasneje ruši gradove iz peska
katero nam bo hitreje dalo

še poslednjo grudo soli
katero bo počasneje pustilo poslednjo
morsko zvezdo da
se vrne na nebo

V deželi vrtiljakov

V Deželi vrtiljakov največ vrtoglavic dobiš, če stojiš na mestu. V Deželi vrtiljakov ime ljubljene (čeprav ga nisi zaupal niti najboljšemu prijatelju) šepeta prodajalec kart.

V Deželi vrtiljakov se lahko na istem vrtiljaku vrti tudi pet generacij, kajti vrtiljaki živijo veliko dlje kot ljudje.

V Deželi vrtiljakov vsi iščejo zimo med poletjem in ko sneži hrepenijo po morju.

V Deželi vrtiljakov je najlažji poklic obrniti se v drugo stran sveta in za vedno odleteti.

V Deželi vrtiljakov je najtežji poklic ljubiti: ljubljeni ali ljubljena pa se ti iz vidnega polja izmika kot astronautu obrok v breztežnostnem stanju.

V Deželi vrtiljakov kupim še eno vozovnico za še eno vožnjo. Čakam v vrsti in upam, da nisi zapustila Dežele vrtiljakov.

Nova sozvezdja

1.

Prvi del noči je minil
v sestavljanju novih sozvezdij

Ko sem na nebu videl "Zaspano lastovko"
si na hitro sestavila sozvezdje "Vzglavnico"

Ko si prepoznala sozvezdje "Zviti tulipan"
sem zbral dve-tri zvezdi za njegovo podporo

Ko sem videl sozvezdje "Jegulja"
si mi rekla da je celotno nebo ocean

Ko si videla sozvezdje "101 biser"
sem ti prišepnil: galaksije so kot školjke

Ko sva videla nove jate zvezd
sva jim hitro iskala nebeška drevesca za odmor

2.

In ko sva končno uspela udomaćiti
vse zvezde, komete, meteorje in sozvezdja

sva se odločila da lahko v drugem delu noči
tudi midva odideva na zaslužen počitek

3.

Jutro se je začelo kot vsako jutro: pogledala sva se
kot da ne veva ničesar o novih sozvezdijh

Po plesu

Po plesu
pogledujeva proti
nebu:

to niso sledi letal, ampak najinega
hitrega gibanja.

Tudi novih valov
v jezeru ni povzročil veter, ampak

sil, ki je celo noč

plesala skozi naju
zdaj pa se počasi širi v sosednje galaksije.

Pesmi sanj

2.

V drugem časovnem pasu
podnevi spim, ponoči
pa zapisujem sanje.

Zbudi se, zamudil boš na
test – mi reče mama,
s toplim kozarcem mleka v roki.

Malo zaspi, pesem te bo čakala
tudi jutri – mi šepeta babica
ter poda vzglavnik in odejo.

Čeprav ne vem več ali je noč
ali dan, mi nekaj pravi,
da me bo po bujenju pričakala

povsem druga pesem. V njej
ne bo ne mleka,
ne odeje, ne vzglavnika. V

zadnjem verzu pa
bo pisalo, da sem kljub vsemu
zamudil na test.

Izbrala in prevedla
Lara Mihovilović

Fotografija: Ana Toma

Claudiu Komartin je doslej objavil štiri pesniške zbirke: *Păpușarul și alte insomnii* (*Lutkar in druge nespečnosti*, 2003, 2007), za katero je prejel romunsko narodno pesniško nagrado Mihai Eminescu za prvenec, *Circul domestic* (*Domači cirkus*, 2005), za katero je prejel pesniško nagrado Romunske akademije, *Un anotimp în Berceni* (*Letni čas v Berceniju*, 2009, 2010) in *cobalt* (*kobalt*, 2013). Z Radujem Vancujem urejata serijo letnih antologij *Cele mai frumoase poeme* (*Najlepše pesmi*, 2011, 2012 in 2013). Je pobudnik in koordinator založbe Casa de Editură Max Blecher, pri kateri je uredil več kot 70 zbirk. Od leta 2010 je tudi glavni urednik literarne revije Poesis International. Je predavatelj in performer, udeležil se je številnih mednarodnih festivalov, delavnic, knjižnih sejmov, med drugim na Dunaju, Reki, v Gradcu, Berlinu, Parizu, Arlesu, Londonu in Leipzigu.

Claudiu Komartin

Shadows

Shadows

In potem na koncu plešes s fantomi po hiši
Sorin Despot

Stara vprašanja so se spremenila (»A si v redu?«, »Kaj bova počela danes?«,
»Do kdaj boš tako lepa?«), pokazala se je še ena guba,
kozarec je vse bolj prazen, roka bolj negotova,
magnolije so obmolknile.
Premišljena brezskrbnost plesa, izgubljene geste,
koraki, pogovori z okusom sladkega
lesa in parafina, sneg,
ki se topi z majhnega okostja na zadnji dan zime –
ni jih več,
ostajaš spravlјiv, ostajaš miren, negiben
pred oknom ali ob mizi, poleg katere
so njeni lasje spotoma zaobjeli tvoje papirje –
in zbudiš se sam s svojimi fantomi,
s srcem in z njegovimi utrujenimi zgodbami (ob zadnjem
filmu, ki sta ga gledala skupaj, sta jokala ob prizorih kitov,
ki so namenoma nasedali na obali, da bi umrli),
in to so slabe sanje, v katerih se dušiš
in se ne moreš premakniti,
gladina vode se še naprej dviguje, a ti se smehljaš
in črta pred teboj, za katero si obljubil, da je ne boš prečkal,
je vedno tanjša

nevidna je.

Cortázar Blues

Zdelo se mi je da me nekaj zalezuje
občutek da bi življenje lahko bilo popoln dogodek

ko glasba napolni domove tistih ki so krotki tistih
s toplimi rokami

ob mostu sva čakala tiha
/ padal je majski dež /

lahko bi ponudila (odrešujočo)
roko nekaj

dvoje modrih oči
diskretnih in poštenih

in tisti domači glas
ki ti šepeta

*vse se zdi tako naravno.
kot vedno ko ne poznaš resnice*

kot pesnik iz korejskega filma

tisto popoldne sem sedel

z vznemirjeno živaljo v prsih
 na eni izmed klopi ob univerzi
 in vse okoli mi je šepetalo da mi je spodletelo
 in moje roke položene na kolena
 so mi pripovedovale žalostno zgodnico izpred petih let

(že kar nekaj mesecev nisem sanjal
 in ne glede na ves moj trud
 nisem nikogar več preslepil da sem slab fant).

večerilo se je. na nebu so se videle lučke
 morda se je nekaj naznanjalo, *I couldn't care less.*

ob vodnjaku sta debelušna goloba
 prebudila podobo tvojih dojk nekega jutra:
 gledala si se v ogledalu
 z nekoliko razmršenimi lasmi in s tistim nasmehom,
 ki me zna pripraviti do tega, da si zaželim
 biti eden od dobrih ljudi, ki hranijo golobe.

sedel sem na klopi, ob meni se je nekaj bleščalo v vodnjaku,
 mimo so hodili ljudje, se objemali,
 poslavljali
 in jaz sem bil žalosten kot pesnik iz korejskega filma
 ob misli, da moraš ti oditi,
 oblaki pa so tako lepi.

Proti morju

*Ko je nekdo izločen iz življenja in
ima dovolj časa in miru, da si
zastavi eno samo bistveno vprašanje
o njem – samo eno – ostane zastrupljen
za vedno ...*

Max Blecher

Ko sem jo videl, kako se muči v senci,
ko sem videl njene polomljene gibe,
režanje zdrobljene živalce,

sem se vprašal kako bodo na koncu videti
najina usta
ljubezen moja

najina čutna in požrešna usta
skrotovičena trzaj vsake mišice
v smrtonosni noči   v (leseni) noči

hotel sem na prvi vlak proti domu –
vedel sem, da bi bilo zaman,
in prihodnost se je zdela

absurden cvet, ki pluje
po umazani reki,
proti morju.

Preprosta pesem

Tisto noč, na notranjem dvorišču študentskih domov
poleg mosta, si mi prišla naproti,
kot k moškemu, ki bi ga lahko ljubila.
Sreča je izletela kot krogla –
mislil sem, da mi bo možgane raztreščila po asfaltu.

Poleg naju so tri ženske z modrimi rutami
zakopavale liste, da ne bi koga osramotile.

»Sinoči je snežilo na gori,«
najino dihanje ovito okoli tiste Rexrothove pesmi
in midva brez teže in obrisa
z izgubljenim pogledom z dvignjenim ovratnikom med taksiji
ki te v noči ne peljejo nikamor
ali pa te peljejo kamorkoli

le domov
ne

Ljubezenska pesem

Leseni konjiček se več ne guga,
vrtni palčki so padli na obraz.

Spoznal sem te v mesecu rdečih sadežev,
ko so roke bile zložena pahljača.

Moj žalostni obraz je šel mimo tebe, pred tabo,
izumil je del neba, potem nekaj hribov,
čredo konj in oviro iz megle, da
ne bi nikoli mogla oditi,

moj obraz si je zapomnil vse o želji,
o njeni močni vonjavi,
ki je tipala v temini korenin.

Pav je spal, ko si ob zori prebredla
vodo, kakor da je lena kri.

Prikazni so se razkropile z žvenketom verige,
padle na mokre kamne.

Na drugem bregu se je dež zatekel pod ptice.

Sprejel sem te v hiši z udrto streho
in te pokril s ključem.

Prevedla Leonard Ciocan in Klemen Lah

nasledstvo

SO

4

Adonis

nc

Izbrala in prevedla
Margit P. Alhady in
Mohsen Alhady

a

Adonis

Načrt za spreminjanje stvari

Načrt za spreminjanje stvari

Včeraj je neka miš
izkopala luknjo v mojo izgubljeno glavo,
morda bi se rada naselila v njej,
morda bi si rada prilastila v njej
vso nadutost, morda pa
bi želela postati misel.

Skrivnosti

Smrt nas privije k sebi
in tvega brez pohlepa,
dodaja nas k svojim skrivnostim,
iz naše številčnosti ustvarja ednino.

Stvari

Ko stvari okoli mene zaspijo,
mi prišepetavajo svoja imena.
Darujejo mi sen, bližino
in s plamenom preroštva
zarisujejo moje pesmi.

Opisna slika

Bil je kot svetloba jutra –
njegove oči odkritje, obraz čisto čaščenje.
Roka mu je nehote
trznila, zato je zaplul mimo
oblak, in z oblaki je izginil veter.

Padli

Ko sem uzrl noč v njegovih žarečih očeh
in nisem našel palm na njegovem obrazu
in nisem videl zvezd, sem mu završal okrog glave
kot veter – in se zlomil kot trst.

Slišim

Slišim molk časa,
ko krste sanj nosi in veke umiva,
ko drevje zasaja brez vej
po bregovih življenja.

Marš

Ko hodim, za menoj gredo zvezde,
skrivnost, smrt, rojstvo
in edinstvena utrujenost, ki
duši moje korake in poživlja kri.

Sem ta, katerega pot se še ni začela,
kateremu zvezdar še ni bral prihodnosti.
Hodim svojemu bistvu naproti,
naproti prihajajočemu jutri.
Hodim in za menoj gredo zvezde.

Poenotenje

Vesolje se je poenotilo v meni,
njegove veke so se oblekle v moje.
Vesolje se je poenotilo v meni in v moji svobodi.
Kdo od naju dveh drugega ustvarja?

Ustvaril sem zemljo

Ustvaril sem zemljo, ki se z menoj upira in izdaja,
ustvaril sem zemljo in jo pretipal z žilami.
Z gromom sem ji poslikal nebo,
z bliski sem okrasil ji telo.
Meje ji ostrijo valovi in strele,
in njene zastave so veke.

Na robu obupa

Na robu obupa stoji moja hiša,
 njene stene so iz rumene pene,
 votla je, lebdeča kot oblak.
 Moja hiša ima okna iz testa,
 moja hiša je ruševinasta.
 Veter jo je razpihal in omagal,
 zato mu zdaj pomagajo viharji.
 Sonce se odvrča od nje in kljub bližini
 odletavajo ptice.
 Mojo hišo so izravnali
 njeni upori v neznano in
 za tem je prestreljena.
 V njej spim in poldan spi
 ob meni s pridušenim, nemim glasom.

Božanski volk

Dopoldan tava z ožganim obrazom
 in jaz sem lunina smrt.
 Pred mojimi očmi se drobi zvon noči,
 sem novi nebeški volk, ki živi.

Glas

Mihjar, obraz, prevaran od oboževalcev,
 Mihjar, zvonovi brez zvonjenja,
 Mihjar, zapisan na obrazih,
 pesem, ki nas obišče naskrivaj
 po belih, izgnanih poteh,
 Mihjar, zvon blodečih
 po galilejski zemlji.

Kralj Mihjar

Kralj in sen imata palače in ognjene vrtove,
danes ga je besedam zatožil
umrli glas.
Kralj Mihjar
živi v kraljestvu vetra
in kraljuje na zemlji skrivnosti.

V temi stvari

V temi stvari želim bivati
in v njenih skrivnostih.
Okrog sebe želim zgrniti ljudi,
bežati želim z mislimi.
Kot posebnost umetnosti,
kot primitivne živali
vsak dan se znova rodim.

Mihjarjev obraz

Mihjarjev obraz je kot ogenj,
ki zažiga lica udomačenih zvezd.
Glej ga, širi meje kalifata,
dviguje zastave zatona
in poruši vse hiše.
Glej ga, zavrača imamat
in svoj obup pušča kot znamenje
na obrazu letnih časov.

Znamenje

Združil sem ogenj in sneg.
Ne ogenj ne sneg ne dojameta mojih gozdov,
zato bom ostal nerazumljen in blag.
Prebival bom v cvetovih in kamnih,
izginjal, gledal in valovil
kot svetloba med čarovnijo in znamenjem.

Ptica

Ptica na Sininu
predirno vrešči,
dokler je molk ne preglasi,
da bi postala pesem
kot rezilo noža,
ki z rezkostjo in jokom rani
mestni hlad.

Poti

Moj včeraj je jutri in njegova recitacija je univerzum.
Na mojem licu in v ljubezni se stopijo vse poti.
V mojih očeh se pomen opoldneva rodi,
v meni začnejo in iz mene gredo vse poti.

Brizgajoča kri

Sanjam:

ta glas ne bo
moj glas, ti si ležeče truplo
in jaz brizgajoča kri zaklane civilizacije,
ki prižge ogenj smrti
in ga ugasne.

Ljubezen

Radi me imata pot in hiša
in voda ima rada
rdeči vrč v hiši.

Radi me imajo sosed in
polje, gumno in ogenj.

Rade me imajo pridne roke,
ki ljubijo življenje ...
in raztrgane bratove krpe
ki mu visijo z oprsja,
zakriva jih klasje in letni čas.
Daritev, ki je ne mara kri.
Bog ljubezni obstaja, odkar sem.
Le kaj bo z ljubeznijo, če umrem?

Prerokovalka

Na mojem čelu je prerokovalka
prižgala svoja
kadila in se prepustila sanjam,
kot bi vedeževale njene veke.
O prerokinja rodov, spregovori nam
o bogu, ki je rojen,
je v njegovih očeh sploh kaj vredno čaščenja?

Steza

Na zapuščenem kamnu barva skrbi,
barva mimoidočega privida.
Sprašujem se, kdo
je šel tod mimo in izgorel?

Mojim korakom prija rdeč plamen,
ugaja jim čast
in čim dlje gredo,
bolj postajajo naduti in bahavi.

Kadarkoli sem vprašal svojo stezo:
Do kdaj bo moja pot polna muk,
kdaj uzrem svoj cilj,
prispem do konca
in se umirim?
je odvrnila: To je šele začetek.

Padec

Živim med ognjem in kugo,
s svojim jezikom, z nemimi svetovi.

Živim v vrtovih jablan in neba,
v izvirnem veselju in obupu
pred Evo -
gospodar prekletega drevesa,
gospodar njenih plodov.

Živim med oblaki in iskrami,
v kamnu, ki raste, v knjigi,
ki naznanja tajno in pad.

Ni zvezda

Ni zvezda ne prerokov navdih
in ne obraz, ki se podreja Luni.

Tu je, leti kot ajdova sulica,
osvaja zemljo črk
in krvavi, soncu daruje svojo kri.
Tu je, odeva se v goloto kamna
in votlinam izreka molitve.

Kralj vetrov

Moja zastava je rob,
ne brati se in ne srečuje,
moje pesmi so rob.
Tu sem, zbiram cvetje, budim drevje,
nebo raztegujem v stebrovje,
ljubim, živim in se rojevam v besedah.

Tu sem, zbiram metulje
pod zastavo jutra,
vzgajam plodove in
prenočujem z dežjem
v oblakih, zvonovih in morjih.

Tu sem, plujem z zvezdami,
ko jih zasidram,
se okronam za
kralja vetrov.

Margit P. Alhady

Adonis

Ali Ahmed Said Esber, z umetniškim vzdevkom Adonis, je eden največjih in v svetu najbolj uveljavljenih sodobnih arabskih pesnikov. Pesnik, literarni teoretik, kritik, analitik, filozof in profesor na pariški Sorboni, je dolgoletni kandidat za Nobelovo nagrado za literaturo ter prejemnik mnogih uglednih literarnih priznanj, med njimi Goethejeve nagrade in ohridskega zlatega venca.

Rodil se je leta 1930 revni kmečki družini v vasici Al Kasabin v bližini Latakije na zahodu Sirije. Odraščal je na podeželju, v stari kamniti koči, kjer ga je oče noč za nočjo poučeval arabski jezik in klasično arabsko poezijo, čez dan pa je lahko obiskoval le tradicionalno islamsko versko šolo, kajti najbližja državna šola je bila predaleč od njegove vasi. V državno šolo je zato začel hoditi šele pri trinajstih letih. Toda že štirinajstleten je pred tedanjim sirijskim predsednikom predstavil svojo domoljubno pesem, ki je tako navdušila poslušalce, da mu je država omogočila šolanje na posvetni francoski šoli v Tartusu. Pri sedemnajstih letih je začel pošiljati svoje pesmi, podpisane s pravim imenom, literarnim revijam, toda nobena mu ni hotela objaviti ničesar, zato je bil močno razočaran. Prav tedaj je bral mit o lepem Adonisu, ki se je zaljubil v Ištar in v boju z divjim prašičem umrl, toda pomlad za pomladjo je vstajal od mrtvih, prerojen in močan. Legenda ga je tako prevzela, da se je odločil postati Adonis, ki se spopada z literarnimi revijami za življenje svoje umetnosti. Tako je poslal svojo prvo pesem pod psevdonimom Adonis literarni reviji iz Latakije. Revija mu je presenetljivo objavila kar dve pesmi na prvi strani in ga povabila k sodelovanju. Tako se je Ali Ahmed Said Esber pri svojih rosnih sedemnajstih letih odločil za umetniško ime Adonis, da bi z njim opozoril na lastni preporod in hkrati na prenavo sodobne arabske družbe. Vzdevek se ga drži še danes. O tem pesnik pravi: »Ko sem si izbral to ime, nisem pomislil, da v sebi nosi tudi simbol izstopa iz verskega občestva in obenem vstop v univerzalno človeštvo, kar je tedaj povzročilo precej hrupa in velik spor v verskih in narodnostnih sredinah.«

V šoli je preskakoval razrede in pri štiriindvajsetih letih diplomiral iz filozofije na univerzi v Damasku. Med služenjem vojaškega roka leta 1954 je bil leto

dni v zaporu zaradi članstva v Sirijski nacionalni stranki, ki jo je leta 1960 zapustil. Preselil se je v Libanon, kjer je doktoriral na univerzi v Bejrutu in z disertacijo z naslovom *Stalnice in spremenljivke* dvignil veliko prahu. Z libanonskim pesnikom Jusufom Alhalom sta leta 1957 postavila teoretske temelje moderni arabski poeziji ter ustanovila in izdajala v arabskem svetu zelo cenjeno literarno revijo *Poezija*, ki je bila posvečena izključno moderni, eksperimentalni in kakovostni arabski poeziji, pa tudi literarni teoriji, filozofiji, literarni zgodovini in kritiki. Okoli nje so se zbirali najboljši in najbolj obetavni arabski literarni umetniki pa tudi drugi avantgardni in svobodomiselni ustvarjalci.

Skoraj tri desetletja je kot libanonski državlján ustvarjal in poučeval arabsko književnost in filozofijo na univerzi v Bejrutu. Od leta 1981 dalje pa je na povabila različnih univerz in raziskovalnih ustanov gostoval po Franciji, Nemčiji, Švici, ZDA in drugod. Leta 1985 se je zaradi libanonske državljanske vojne umaknil v Pariz, kjer je kot profesor predaval na Sorboni. Arabski in francoski časniki so redno objavljali njegova samosvoja in izzivalna razmišljanja o arabski in zahodni literaturi in kulturi, arabske in francoske založbe pa so tiskale in ponatiskovale njegova literarna in filozofska dela.

Adonis izstopa s svojo izvirnostjo in pesniškim sufizmom, ki predstavlja življenjsko izkustvo človeka, ki živi in doživlja svojo stvarnost. Sufizem se po Adonisu manifestira v diskurzu in dialektiki človeka in posameznika, stvarnika in ustvarjenega, prisotnega in odsotnega, resničnosti in metafizike, življenja in smrti. Sufizem stopi, razkroji posameznika v človeka, sufi pa sledi življenju v njegovem skritem bistvu tako, da življenje potrjuje in zanika hkrati. Adonis vidi podobnosti med nadrealizmom in sufizmom, kajti oba, nadrealist in sufi, iščeta resnico v skrivnem bistvu sveta, v preseганju resničnega in logično razumskega. Njegove najbolj odmevne pesmi Damaščana Mihjarja so nastale pod vplivom Nietzschejevega *Zaratustre* in Goethejevega *Fausta*. Adonis z njim nagovarja svet preko simboličnega mitološkega lika v neosebne in metaforičnem zgodovinskem jeziku. Mihjar pa mu predstavlja fokus, v katerem se razsežnosti stare arabske kulture srečujejo z novimi in novodobnimi dimenzijami.

Kot avantgardni pesnik je od šestdesetih let dalje močno vplival na mlade arabske pesnike po vseh arabskih državah. Tehtno in ostro je kritiziral arabsko poezijo z začetka 20. stoletja, z objavo *Modernističnega manifesta* leta 1979, v katerem je kritično predstavil in analiziral moderno arabsko poezijo,

umetnost in kulturo, pa je povzročil veliko vznemirjenja in zgražanja. Od svoje prve pesniške zbirke leta 1957 pa do danes je izdal čez dvajset samostojnih pesniških zbirk, veliko ponatisov, zbranih in izbranih pesmi ter prevodov v različne svetovne jezike, poleg poezije pa je objavil še dvanajst literarnih in filozofskih teoretičnih del in kritičnih razprav. Zdaj že več kot tri desetletja aktivno deluje in ustvarja v Parizu.

Adonis samega sebe in svoje poglede predstavi tudi v izsekih pogovora, ki ga je imel decembra leta 2016 ob izidu hrvaškega prevoda svoje pesniške zbirke *Zrcalo sna*.

... Poezija je odkrivanje sveta, nenehno odkrivanje, ki se nikoli ne konča. Vsakdanjost se ponavlja, zato je zame najpomembnejše spreminjanje sveta ...

... Religija ima za vsako vprašanje svoj odgovor, svoj končni in zadnji odgovor. Poezija pa ji ravno v tem nasprotuje, saj temelji na vprašanjih. Toda resnična posebnost človeka ni v odgovorih, ampak v postavljanju vprašanj ...

... Človek je po svoji naravi poetično bitje in vsakdo se v svojem jedru rodi kot pesnik. Toda poezijo človeku prikrivajo in zastirajo navade, običaji, vsakdanji žulji in napor. Kultura pa razkropi in razpiha temne oblake, ki zastirajo in odrivajo poezijo v človeku ...

... Težki oblaki se danes še posebej gostijo zaradi krize, ki jo doživljamo v moderni civilizaciji. Človek je iznašel demokracijo, da bi uresničil enakopravnost in pravičnost, postala pa je sredstvo za obvladovanje človeka. Današnji svet opeva demokracijo, razpravlja o njej in jo brani, dejansko, v praksi pa pri tem počne prav vse, kar demokraciji nasprotuje ...

... Ženska je v svojem bistvu kozmična pesem in tudi moški je v očeh ženske vesoljni spev. Če kateremukoli človeku pozorno pogledamo v oči, moškemu ali ženski, uzremo vprašanja, ki so čista poezija, in na ustnicah slehernika se oblikujejo vprašanja, ki so po svoji naravi poetična ...

... Zame je ameriški sistem najslabši na svetu. Osnovan je bil na popolnem iztrebljanju, na pogromu nad indijanskim ljudstvom. Prvi so uporabili jedrsko orožje proti človeštvu, vodili so vojno v Vietnamu, proti Kubi in različnim narodom, nikoli pa se niso znašli na strani neodvisnosti in svobode drugih narodov. Gre za režim, ki stoji na kapitalizmu in svetovni finančni prevladi in se povezuje le z nazadnjaškimi klerikalnimi silami. Prav ZDA so

ustvarile talibane, Bin Ladna, ISIS in vse skrajne verske sile. Morda se vprašate, kaj pa zmore narediti poezija proti vsemu temu? V njeni moči je, da v razmislek vsem razglaša take in podobne stvari, kot sem jih pravkar izrekel ...

... Rodil sem se v raztrganem času, razcepljenem na plemena, sekte, šole. Še danes čutim vso težo teh bremen. Zato me tem bolj privlači vse, kar me oddaljuje od tega. Ne čutim, da prihajam iz preteklosti, ampak iz prihodnosti. Ne vem, kdo sem, kajti moj jaz biva v prihodnosti. Kot bi moja identiteta ne izviral iz preteklosti, od prednikov, temveč prihaja vame od nekod spredaj, in jo moram zato vsak dan na novo odkriti ...

... Ne želim si ujeti obzorja, ki me prehiteva, raje ga imam vedno pred seboj, da ga nenehno lovim. Če bi ga ujel, bi namreč postalo del odgovora, ki ga zavračam. Človek je edino bitje, ki se je sposobno ločiti od narave in ima svojo zgodovino. In ljudje smo ustvarjalni ravno v tem odmiku od narave, ki nam omogoča odkrivati, oblikovati in ustvarjati nov svet ...

... Pariz poznam že od leta 1960. Ko sem prvič prišel v Pariz, je beseda Sorbona zvenela zastrašujoče, ponašala se je z veliko častjo in slavo. Danes pa njeno ime zveni kot katero koli drugo univerzitetno ime na svetu. Kam sta se izgubili čast in slava, s katerima se je postavljala? Na takih univerzah danes še vedno kraljuje stari, togi učni sistem, ki se ponavlja in ničemur, nikomur ne koristi. Cel svet doživlja obdobje kulturnega propada in spreminjanje sveta v eno samo tržišče nas oddaljuje od postavljanja pravih vprašanj ...

... Sem proti vsakršnemu nasilju, teoretičnemu in praktičnemu. Če nekoga ne moreš pregovoriti z besedo, ga je še najlažje prepričati tako, da mu oddrobiš glavo. Zato sem popolnoma proti nasilju. Ne moremo spremeniti sveta, če ne spremenimo samega sebe. Prava revolucija se vedno začne pri samem sebi. Naš največji problem je, da nam v imenu demokracije vladajo ljudje, ki niso demokratični, v imenu revolucije pa ljudje, ki niso revolucionarji ...

... Ljubezen ima veliko poetičnih lastnosti, toda absolutne ljubezni, kot jo lahko beremo v knjigah, v resnici ni. Gre le za izkušnje nekaterih ljudi, ki so opisali svoje doživljanje, ne pa ljubezni. Prav take knjige so osiromašile ljubezen, jo zbanalizirale in uničile od znotraj. Ljubezen je izjemno izkustvo, kot bi hodil po obzorju, ki se razpira in širi vsakič, ko stopiš za korak naprej ...

Adonis se z izbranimi odlomki iz svojega *Modernističnega manifesta* in doktorske disertacije z naslovom *Stalnice in spremenljivke*, kaže tudi kot filozof, literarni teoretik, zgodovinar in kritik.

... Kaj je bistvo modernizma? Ločimo tri vrste modernizma: znanstveno-tehnološki, gospodarsko-politični in umetniški. Od naštetih le arabski umetniški modernizem v ničemer ne zaostaja za zahodom. Znanstveno-tehnološki modernizem tvorijo nove teorije, raziskave in pojmi v odnosu človeka do narave. Gospodarsko-politični modernizem predstavljajo nova gibanja, teorije, ideje, institucije in sistemi, ki zamenjujejo starejše, predhodne. Umetniški modernizem pa se poglobljeno sprašuje, raziskuje in odkriva pesniški jezik in novo eksperimentalno obzorje v pisanju in načinu izražanja. Edini pogoj zanj je, da mora izhajati iz lastnega, samosvojega in osebnega pogleda na človeka in univerzum. Vse te tri ravni modernizma imajo skupni imenovalc ali skupno temeljno presečišče – to je nova vizija, vizija vprašanja in odgovora v obliki upora. Gre za vprašanje o možnem in za upor proti prevladujočemu ...

... Če so pesniške stvaritve v sozvočju s prevladujočo družbeno-gospodarsko strukturo in jo reflektirajo, pesniška stvaritev nima globine, njen delež ustvarjalnosti in umetnosti je plitek, saj obstaja le kot dokument družbe z iluzijo poezije. Ustvarjalnost tudi ni tehnika. Tehnika je le aplikacija ideje. Ustvarjalnost je ideja sama. Z ustvarjalnega vidika in v najglobljem pomenu v Evropi ne obstaja nič, kar ne bi prišlo z vzhoda: tako vera, filozofija, poezija, umetnost, pisava, številke ...

... Pri zahodnih mislecih te prevzamejo njihov sistem, trdnost, urejenost in sistematičnost, pri vzhodnih pa začutiš ravno nasprotno, da si na robu prepada, v polju neznanega, v meglici prostranega vesolja, ob čemer te spreletavata strah in srh. Prvi skušajo sistematizirati v okvirih, drugi si prizadevajo določiti, kar je težko opredeliti. Zato vsa velika ustvarjanja na zahodu, tako verska kot umetniška in filozofska, razen tehnike, koreninijo na vzhodu. Danes je zahod grob okvir, ki išče žlahtno vsebino, vzhod pa je groba vsebina, ki išče žlahten okvir. Sta dva obraza istega problema. Brata sta, ki iščeta. Konflikt vzhod-zahod, še posebej islamsko-arabski vzhod in evro-ameriški zahod, ni konflikt civilizacijske narave. Zlasti zato ne, ker obstaja na zahodu več vrst zahodov, ki so bolj zaostali kot katerikoli del na vzhodu, na vzhodu pa obstaja več vrst vzhodov, ki so bolj napredni kot katerikoli del na zahodu. Islam to potrjuje, zakaj v svojem bistvu je celovit, v njem ni ne vzhoda in ne zahoda ...

... Moderna zahodna poezija je v svojih najvišjih dosežkih vrsta boja, ki si prizadeva preseči zahod, torej se nagiba k vzhodu. Največje vrednote velikih zahodnih pesnikov se navezujejo na vzhodnjaške posebnosti, kot so

prerokovanja, vizije, sanje, magija, metafizika, transcendenca, razsvetljenje, jasnovidnost in druge sufijske razsežnosti. Lahko rečemo, da danes predstavlja zahod tehnološki napredek, torej obstoj v okviru vidnega, vzhod pa je duh, ki vidi v vidnem le prag do nevidnega. V nevidnem pa biva resnica in v njem je bistvo človeka. Če zahod napreduje v spoznavanju stvari, vzhod napreduje v spoznavanju človekovega bistva, oba pa plavata v isti civilizacijski reki in iščeta nova obzorja ...

... Vizija je način razkrivanja prihodnosti, je razkrivanje skrivnosti neznanega in se zgodi le v stanju odcepljenosti od otipljivega sveta, v snu ali budnosti, v poglobljanju v samega sebe, ko se človeku odpirata drugačen svet in novo znanje. Prava ustvarjalnost je vrsta vizije, kjer ustvarjalec čuti, da presega običajno in znano in ponuja svetu nekaj še neodkritega, izvirnega in izjemnega. Jasnovidec, ki gleda s tretjim očesom, vidi, da se stvari okoli njega in v njem samem stalno spreminjajo, svet je v njegovih očeh v nenehnem gibanju ...

... Vizionar vidi neznane in skrite stvari brez časovne in prostorske omejitve, kajti pri njem vzrok in posledica bivata sočasno. Vizija je povezana tudi z blaznostjo, kajti blaznost je neke vrste videnje neznanega in jo je mogoče razumeti tudi kot poetični simbol, ki ponuja pesniku večjo duhovno svobodo, da lahko izpoveduje, kar je neobičajno in nenavadno ...

... Domišljija prestavi človeka iz končnega v neskončno, brezmejnost pa je hrbtenica umetnosti in njena duša. Razum daje človeku možnost, da dojame resničnost, vse podzavestno pa zastira in potiska v globino. Toda sanje so tiste, ki osvobajajo in odkrivajo podzavestni svet, tako da tisti, ki sanja, lahko vidi, kar razum zabriše in česar s svojimi običajnimi očmi ne more videti. Sanje tako kot norost odpirajo vrata neke drugačne stvarnosti, ki se razlikuje od otipljive realnosti. Preroštvo pa je le višja stopnja sanj ...

... V očeh raziskovalca obstajajo trije svetovi, ki si sledijo eden za drugim: prvi je otipljivi in vidni stvarni svet, drugi realnost, ki se zrcali v duši raziskovalca, tretji pa realnost, ki jo raziskovalec ustvari iz tega zrcaljenja. Toda ta raziskovanja ne vodijo do določenega cilja in konca, temveč usmerjajo k neskončnosti. Jasnovidec je vodja v vodenju k neskončnosti, toda zidovi in zastori stvarnosti mu preprečujejo prodirati, zato ruši zidove in podira prepreke ter išče izhod v neko drugo realnost, ki je brez teh ovir ...

... Pot je simbol horizontalnega iskanja izhoda, samota in osamljenost pa sta simbola vertikalnega iskanja v smeri transcendence, pri čemer je samota nevarna in tvegana, tako kot kopanje v globino ali prodiranje skozi temo v neznano. Samota simbolizira stik človeka z nadnaravnim ...

... Sliki vodenja ustrezajo različne stopnje raziskovanja: na prvi stopnji mora vodja prepoznati meje, ki omejujejo neposredno realnost, drugo stopnjo predstavlja njegovo prepričanje o drugačni realnosti, lepši in bogatejši, tretja stopnja pa izraža njegovo močno željo po iskanju izhoda in doseganju nove resničnosti. To lahko imenujemo mistični realizem. Realizem zato, ker začenja s kritiko realnosti, mistični pa, ker nakazuje in naznanja nevidne stvari, medtem ko kritizira vidne in znane. Na vzhodu misticizem oziroma sufizem ustreza zahodnemu nadrealizmu ...

... Umetnost je izražanje tistega, česar se izraziti ne more, je izrekanje nejasnega in skritega bistva ...

o pesniških

5

Ivan Dobnik
o Urški Kramberger

Marko Elsner Grošelj
o Marku Kravosu

Miljana Cunta
o Petri Koršič

Zo

IrK

an

Ivan Dobnik

Ofenziva pesniškega jezika

Urška Kramberger: *Orjaški gobec globusa*
(JSKD, Ljubljana 2016)

Urška Kramberger je eden najobetavnejših mladih pesniških glasov, kar se jih je na slovenskem pesniškem prizorišču pojavilo v zadnjih letih – glede na očitno post-šalamunovsko ofenzivo v pisanju najmlajše generacije, ki se kaže tudi v kreaciji Orjaškega gobca globusa. Kljub močnim elementom nadrealističnih načinov pisanja je zbirka nekaj posebnega v primerjavi s kakšno sorodno knjigo poezije, npr. Kobanovo *Frekvenca votlih prostorov*, saj je avtorica po študijski strani predana tudi laboratorijski biomedicini, torej logosu znanosti, kar jo nedvomno pozitivno reši padca v jezikovni absurd smisla. Pravi: »*Moje življenje ima že tako polne / žepe naravoslovne logike, da jezikovne / nisem mogla sprejeti.*« Kar je paradoks same izjave in ravno te oprijemljive točke logosa dajejo zbirki presežno vrednost, da se v nesporno sijajnih jezikovno nadrealističnih načelih zaradi prenasičenosti ne sesuje sama vase. Tudi pravi: »*Danes so mojstri že naveličani / te absurdne svobode v umetnosti.*« In misli skrajno resno, saj v tem smislu tudi gradi celotno zbirko. Sprejme koncept »ars poetice« Tomaža Šalamuna, ki pa ga bogato in kritično prevetri ravno s svojim osebnim logosom, ki je univerzalni, kolikor je le mogoče, in tu se ponovno pokaže, kako je poezija oblika znanosti v smislu poetičnega »logosa«. Pravi: »*Poezija je plavanje, najbolj čista oblika gibanja.*« Ravno tako je pri Urški Kramberger pomembna radost pisanja, ki se prepušča domišljiji, njeni drznosti, pogumu, moči, preizkušanju. Zmore odpirati bogate horizonte podob in smisla skozi besedno kombinatoriko in v slovenskem jeziku ustvarjati pokrajine, ki jih pred tem ni bilo. Ravno v pesmi *Orjaški gobec globusa*, ki tako kot vsa zbirka drhti v napetosti med znanstveno natančno jezikovno kompozicijo in notranjo močjo drzno postavljenih besed, vidimo, kakšno razsežnost odpre takšen modus operandi pesnjenja. Iz ozadja zbirke se v pomembnih ključnih točkah izriše poznavanje svetovne književnosti in različnih drugih znanstvenih področij, ki jih zelo spretno vključuje in s tem zbirki vnaša dinamiko univerzalne, planetarne poezije, ki bi lahko bila napisana kjerkoli v svetu. In zatem se, nasprotno, v nekaterih drugih delih izkaže kot specifično slovenska s pesniškimi formulami, ki izvirajo iz naše pesniške tradicije, tudi Kosovela. Zanimiva je elementarna sfera abstrakcij, zelo nazorna, ki nemara prevečkrat lebdi sama zase, le nakazana kot preblisk. Takšna abstraktna polja bi lahko bila šibkejše lise zbirke, če ne bi v

kontekstu celotnih pesmi in kompletne zbirke ustvarjala oblike prepoznavnega znaka pesnice. V kontekstu celote namreč odpirajo prostor najbolj udarnim verzom, jim poudarjajo mesto v pesmi ali zbirki, zelo podobno kot v glasbeni kompoziciji vodilni motivi, ki zatem skozi celoto knjige variirajo, vstopajo in izstopajo v nove pomene. Kakšni so ti pomeni? Kaj sporočajo? Kako nas prepričajo? Nesporno je zbirka spretno napisana in vliva upanje v popoln preporod slovenske poezije, za katerega menim, da je že na pohodu. Ta poezija se zelo dobro zaveda svoje zakoreninjenosti v slovenskem jeziku, istočasno pa je globalna, živa, sveža, pretočna in meditativna. Zbirka podobno kot oceanski tok valovi v sebi zelo bogato vrenje različnih oblik bivanja, načinov, kako biti v svetu, ki na prvi pogled razpada, kjer ni videti upanja. Temu kljubuje Orjaški gobec globusa z držo nežne lepote jezika, vero v pesem, v pisanje poezije, ki je drugačna, samosvoja, sugestivna, vse prej kot medla. V odlično pomoč k razumevanju za manj poučenega bralca je konstruktivna spremna beseda Barbare Pogačnik.

Marko Elsner Grošelj

Ko se besede pozlatijo in svet postane hudomušen

Marko Kravos: *Kot suho zlato*
(Mladinska knjiga, Ljubljana 2017)

Vsak pesnik je prepoznan po ritmu, tonu, naglasih, nesoglasju ali soglasju s svetom, postavljanjem vejic in pik ali brez njih, z edinstvenim pečatom merjenja razdalj in bližine, z atmosfersko vlažnostjo ali suhim pripominjanjem, z brstenjem molka.

Marko Kravos ima slog, šegav, igriv, hudomušen in zelo zaresen: »Brščanje molka je kvas,« pravi v pesmi.

Najnovejša pesniška zbirka Marka Kravosa KOT SUHO ZLATO upesnjuje univerzalni krogotok človekovega bivanja na zemlji, prav tu, v raju in/ali peklu z neobstojno/obstojno, čisto resnico pesniške besede. Čisto zaradi tega, ker je očiščena vsega odvečnega, prečiščena je do srži, bistva, temeljne osi, niti in strun, ki jih sicer kar naprej turbulentno niha veter.

Ironija, ki jo Kravos premore v izobilju, relativizira oziroma ublaži težke in resne teme, ki jih obravnava v svoji poeziji, kot sta lahko težka in resna samo življenje in svet, s katerim se človek spopada, se v njem najde ali izgubi. Ponos, čast, brezglava mladost, to so vse atributi iluzij slehernika, ki je prepričan, da svet leži pred njegovimi nogami in se mu ne more nič zgoditi in bo večer in bo vedno tako, kot si najbolj želi, pri tem pa lagodno upošteva zgolj moč danosti svetu, ne da bi se vprašal po smiselnosti svojega početja, ki je največkrat omejeno na zgolj zunanji videz. Toda sončna ura med nogami ne kaže drugega kot uro in kazalec, ki odšteva in ne prišteva časa. Tako se vsi zanesljivo znajdemo v mrču brez konca in kraja, razklenjeni »na zorni dan in brejo noč«. Ali kot zapiše v pesmi *Sploh*:

Majhno in sočno sploh ni obstojno. Tako je to:
iz malega zrasede po sili veliko. Ne, to ni vse.

Sploh imata kes in bes hude, male oči,
strah pa velike in daljnovidne. Ne, to ni to.

Svet je čez in čez grenki oreh, sploh
odkar ni več jabolko, ne? Ne, ne. Kakor da ne –

Dvojnosti – rep in glava, črn in bos itd. – ustvarjajo dinamičen in napet ritem, ki ga popreproščeno dojemanje in doumevanje na črno in belo ne bi moglo niti približno poglobiti, ampak bi ostalo na ravni prazne načelnosti, poneumljene odslikave sveta. Ker pa poezija ni paberkovalka predsodkov in že vnaprej shematizirane resnice, še posebno poezija Marka Kravosa ne, vseskozi spremljamo, beremo natančne poglobitve in detektiranje neprijetne srbečice našega bivanja, hkrati pa naletimo na pesniško distanciranje od tega, da bi svet, ki ga opisuje, tako poenostavljeno odslikal. Tej nameri služi večšina jezika, ki je nepredvidljiv, venomer sukajoč se v presenetljivih obratih, po svojih pesniških labirintih išoč najboljše lego, ton in smiselno verzno izrekanje, ob vsem tem pa neprestana šegavost, ki tudi bralca zapelje in zabava v hahljajočih podobah lastne zrcelnosti.

Skratka, v teh udarnih, kratkih tri dvovrstičnicah, ki jih prekinja ciklično vabilo k obedu za mizo, naslov cikla je recimo: »Oljčno olje s kruhom, kozarec črnega« ali »Sardoni, radič s fižolom za zraven« – kar kaže na svetlo plat sredozemskega in svetovljanskega človeka – imamo opraviti s celo plejado radovednega, hudomušnega pesniškega očesa in duha, predvsem pa s stanjšanim poslušom za ritem besed, ki nikoli ne zaidejo s poti v blebetavo samopomilovanje, ampak neprizanesljivo vrtajo v najgloblje in najskritejše človeške koticke slabosti.

Nad neumnostjo sveta in človeka v njem se pesnik ne spotika z moraliziranjem, sentimentalnim humanizmom, cmeravo vehementnostjo, ampak se spoprime na edini mogoči način: s pesniško doslednostjo.

Svetlost Kravosove poezije kljub njegovi zajedljivosti ali nemara celo cinizmu, kot zapiše Ivo Svetina v spremni besedi, ohranja zavidljivo in hkrati neznansko moč življenja, vitalizem sonca, prostranost morja mediteranskih barv, specifično intoniranih verzov, modulacij absorbiranja čutno nazornega, čudovitega in čudežnega, živega organizma poezije, ki se samoobnavlja, prečiščuje in nazadnje postavi nezgrešljivo interpretacijsko uganko v obliki izreka.

Pravimo sicer, da je resnica vedno ena sama, pa vendar sta dve, temna in svetla, dobra in zla, leva in desna, in v to smo zapisani ujetniki svobode, kot grozdje, ki glavo in rep dobi v sodu, sicer »ne zajame ne smeha ne vina glava«. Nazadnje ostane le gola načelnost, svetla lobanja. Teh dvojnosti kar mrgoli v vseh Kravosovih verzih, tako vzpostavlja napetostno mrežo večpomenskosti, ki pa je po drugi strani okleščena do izreka in na koncu do izreka o molku, »Molk bo kot suho zlato zvenel v jami«, v pesmi *Zlato*.

Ko si po 70 straneh preberemo navedeni verz, v celoti razumemo pesmi pod naslovom zbirke *Kot suho zlato*. Gre za zorni kot branja, nemara tudi pesnikovega pisanja, četudi nam je na voljo več vhodnih in izhodnih vrat, več ključev, s katerimi lahko odpremo pot k skrivnosti pesmi. Vendar prav ta pesem po mojem izpričuje resnico sveta človeka brez dvoumnosti, saj pesnik v na pol vprašalnem pol trdilnem verzu pravi: »Bo od te drobovine kaj ostalo, ko zlezeš v medenico neveste matere?«

Kravos se posmehne vsakemu in vsemu ravnanju, svojemu ali drugemu, saj v tej isti pesmi zapiše tudi to, torej na stežaj odpre vrata našim iluzijam, izgubljenosti, sanjam, obupu, brezsmislu: »Z glavo že med oblaki, na Rimski cesti, z jetri med potepuhi v podvozu.«

Vendar nekaj je povsem jasno: »Jezik na dlani: zahvalni dar za izročilo.« Pesnik se zaveda svojega poslanstva, svoje pesniške resničnosti in moči besede, v tem je edino gotov. Drugače tudi biti ne more, saj bi izdal zavezujočo obljubo muzam poezije. Predvsem pa je zaradi poezije iz žive človeškosti mogoče dihati, nič kašljati: »Vedno je upanje nekje vmes med dolžnostjo in bolečino.«

Kakor mi je beseda *klasik* zoprna, jo bom vseeno uporabil: Marko Kravos je klasik slovenske poezije, nezgrešljiv glas, ki poje, ker mora peti: v lepoti in banalnosti vsakdana, z vsemi grdobijami sveta, ki veljajo, in vsemi vsakdanjimi čudeži življenja, ki prav tako veljajo in jih moramo znati videti in slišati, brati in slišati pri takem mojstru besede, kot je Kravos, najsubtilnejše odtenke, najtehtnejše premisleke, ob tem pa se z zvrhano mero zabavati in hahljati, predvsem na svoj lasten račun.

Miljana Cunta

Poetičnost otroštva, ljubezni, bolečine

Petra Koršič: *Furlanka je dvignila krilo*
(Mladinska knjiga, Ljubljana 2017)

Skozi tri cikle – Rdeča, Bela in Modra – razprostrta poezija pesniškega prvenca Petre Koršič se že na prvi strani zazre bralcu naravnost v oči: »Zareži vame prečno, ne da odteče / kri, da se pred teboj odpre / življenje ...« Gotovost, s katero smo, otroci svojega časa, vajeni prebirati poezijo, kakor da izločeni iz dogajanja, se ob takem pozivu zamaje. Izzvani smo, da z obema nogama vstopimo v areno pesniškega dogodja, v destabilizacijsko cono ambivalentnosti, ki jo s svojim magičnim dotikom sproži stik globinske resničnosti – kot to razsežnost človekovega obstoja poimenuje Brane Senegačnik – in jezika. Celostno soudeleženi v pesniškem aktu lahko izkusimo, kako se v nekaterih pesmih dvojnosti – teksta in bralca, jezika in misli – skorajda katarzično ukinejo.

Dialog, v katerega pesnica potegne malodane nepripravljenega bralca, niha, kar zadeva neposrednost lirskega subjekta, kako se izreka pred drugim in drugemu. Nujo drugoosebnega nagovora zamenja melanholična zastrtost samorefleksije, spet tretjič se glas skriva za podobe iz narave. Ko pa se tako znotraj različnih stilskih leg odpira bralcu, ne izostaja pri sledenju notranji logiki pesniškega podobja – ravno nasprotno. Prepustnost mej med besedilom in bralcem postavi še dodatne zahteve na sam tekst, ki mora biti, če naj se ne osiromaši v enoplasten nagovor, še bolj notranje konsistenten in razplaten. Pesmi v tej zbirki ne računajo na bralca v tem, da bo ta s pomočjo osebnega imaginarija in izkustva zakrpal prazna mesta pesniškega tkiva. Ali drugače povedano: jezik je tisti, ki poskrbi, da se misel, čeravno se nagiba čez meje pesniškega teksta, ne razlije čez njegov rob. Prav v tem spretnem lovljenju ravnotežja med komunikativnostjo in notranjo kompleksnostjo je moč tega prvenca.

Večina pesmi se naslanja na omejeno število motivov, ki se tudi zaradi skrbi do vseh razsežnosti pesniškega jezika (od lomljenja verzov, zvočnega slikanja do rabe ločil) vsebinsko zrcalijo na formalno-stilski pesemski ravni.

V tako zastavljen (zunajliterarni in notranje-formalni) okvir se vpisuje tema prisotnosti, in sicer v njenih različnih legah: prisotnost pesnice pri predbesednem

izviru pesmi, prisotnost bralca v pesniškem delu, prisotnost pesmi v zemeljskosti podobja. Vse te različne pojavnosti se na posebej sugestiven način povežejo v pesmih, ki se tematsko naslanjajo na otroštvo. Slednje je na eni strani prostor-čas, izrisan z imaginarijem Goriških brd s slutnjo morja tam čez (tu najdemo motive brajde, češenj, hleva, konjev, murve), obenem pa prerašča v metaforo za neposredno dostopnost sveta. Potop v svet čutov in udeležnost v razprtosti bivanja, kakršne je zmožna otroška zavest, tu ni v službi naivnega priklicevanja nikoli zasegljivega »časa nedolžnosti«, pač pa umestitev te izkušnje v »čas izkustva« – če si sposodimo Blakovi sintagmi. Sredstva, s katerimi omogočamo ta učinek, se v stoletjih spreminjajo. Malikovanje preteklega tako na primer v *Furlanki* zamenja trezno ugotavljanje dejstev (»štala se je / v letih spremenila v hlev«), kar pa z zaobhajanjem direktnega naslavljanja občutkov, paradoksalno, nostalgijo še poudari.

Tema otroštva je na različne načine prepletena s temo dvojine. V pesmi *Nokturno* beremo: »Čeprav je najino / otroštvo že preteklost, a kot bi bilo nenehno / tu, med nama.« Ljubimcema prav vrnitev v otroškost omogoča globinsko srečanje. Tako zastavljena intima raste iz ranljivosti, ki neokrnjena stoji na začetkih življenja. Kljub podtonu resignacije je v ljubezenskih pesmih slutiti prizadevanje, videti ljubezen znotraj razsežnosti »biti za drugega«. Uzreti drugega kot povsem drugega, ne pa po ovinku svojih zaznav in predstav, je mogoče šele po srečanju sebe v svoji ranljivosti. V pesmi *Rojstvo* se to duševno in duhovno spoznanje upove s podobo otroka kot realnega mesta srečanja dveh raz-ločenih identitet: »Ne zaznavaš? Najin otrok moleduje, / da v njem prav zdaj vidiva, ne najinih, // njegove oči, obraz, lase, dlani, telo ...« Kakšno mesto ima tako razumljena ljubezen v času diktata družbenih konstruktov, je svoje vprašanje, a prepričljivost podob razpira slutnjo, da se te opirajo na celostno in avtentično izkustvo notranje resničnosti.

Ljubezen se v nezmožnosti udejanjiti se spogleduje s svojo temno sestro, bolečino, še eno izpostavljeno temo *Furlanke*. Bolečina je tu pogosto frustracija potlačenege, tistega, kar se je zagodilo kot travma med svetovoma govornice in molka in ne najde več poti na plano. Alenka Jovanovski v spremni besedi zapiše: »Ko se vse poruši, obstaja dvoje stvari, ki ju lahko počnemo edinole z glasom. Prva je petje. Druga je poezija. Glas je steblo čudežnega fižolčka, trdnejše od najtrdnejšega jekla, raste navzgor, da bi razrešilo stvari v globinah.« V tem smislu je pomenljiva pesem *Temna tišina*, posvečena pesnici Adi Škerl, ki je leta 1992 tako nasloвила svojo zadnjo pesniško zbirko. V pesmi Petre Koršič beremo: »Ko zaprem oči, vidim to hišo / večjo, kot je, / in na vzhodni steni / prehod v še eno sobo, ki je ni ... /.../ Vsaka ženska, ki vstopi, prej ali slej, // sliši jok zabetoniranega

otroka. / Moški jim prigovarja, da so za steno / le hodnik, stopnišče in dvigalo.« Ženska je tista, ki zbere pogum in sestopi proti zloveščemu glasu, ki prihaja iz hiše zgodovine, opogumi se *proti* toku pozabe, skozi močvirje interpretacij, da bi prišla v tiho krajino zločina. Tam skuša zgolj *biti*, postati, čuti, dokler ne najde, si sposodi, izumi – pesniške besede. »Najbrž mora glas vedno sam, / iz največjih nižin, prodreti skozi / razprta usta, da se zasliši grom / zgodovine.« (*Naseli me, znova*) Vključevanje intimnega v politično je neizogibno, če želimo priti do spoznanja, ne le razumevanja družbenih okoliščin, a pogoj za tako vključevanje je prepoznavanje radikalne drugosti obeh govoric. V akcijo in pomikanje mej vnaša intima motrenje in občutenje.

Bolečina ima v teh pesmih mnogo obrazov, bodisi že prepoznavnih in zajetih v simbolno govorico bodisi neupodobljivih zaradi notranje razkrojenosti od trajanja brez prič. Prav na pragu med obojim, ko se bolečina, ki ima svoj (družbeni) obraz, sreča s svojo nemo senco, se porodijo sublimne podobe: »Ptice v belem so spomin, / ki se vedno znova vrača, // ptice v belem so tišina, / ki se razrašča / v nepresežen zid.« (*Ki je bolj bela od bele*) Temna tišina sestopanja do dna bolečine, do njenega porajanja iz predeksistenčne stvarnosti, kjer še ni besed, ki bi jo naredile znosno, je privilegirano mesto poetičnosti, ki s seboj prinese že omenjeno katarzičnost. Primorski rek iz naslova zbirke, ki naznanja lep, jasen jutrišnji dan, z njim pa pomirjenost in hvaležnost, se zato zdi primerna izbira za naslov te, v pravem pomenu besede, pesniške knjige.

Knjižna zbirka

POETIKONOVE LIRE

Knjižna zbirka, namenjena slovenski poeziji, prevodom poezije in dvojezičnim izdajam slovenskih in tujih pesnikov

Ivo Stropnik: NATE MISLIM, VOTLINA V GLAVI

Ivan Dobnik: RHAPSODIE DANS UN HIVER FROID / RAPSODIJA V MRZLI ZIMI

Zoran Pevec: V NEKI TOČKI

Yves Bonnefoy: UKRIVLJENE DESKE / Les Planches courbes

STIMMEN SLOWENISCHER LYRIK 1 / GLASOVI SLOVENSKE POEZIJE 1:

Andrej Medved, Ivan Dobnik, Miklavž Komelj

Bina Štampe Žmavc: SINJEBRADEC

Philippe Jaccottet: POEZIJA 1946–1967 / Poésie 1946–1967

Jean-Michel Maulpoix: O MODRINI / Une histoire de bleu

Miriam Drev: VODNA ČRTA

BELA KNJIGA METAFOR – Antologija prevajalske delavnice Bistriškega festivala 2008

STIMMEN SLOWENISCHER LYRIK 2 / GLASOVI SLOVENSKE POEZIJE 2:

Ivo Svetina, Cvetka Bevc, Jure Jakob

Jean-Michel Maulpoix: OBČUTEK NEBA / L'instinct de ciel

Milan Vincetič: VIDKE

Francis Ponge: V IMENU STVARI / Le parti pris des choses

Pierluigi Cappello: SILE LETA / Assetto di volo

Fabio Scotti: NEDOTAKLJIVO / L'intoccabile

GLAS IZGUBLJENEGA RAJA – Antologija moderne palestinske poezije

VOICES OF SLOVENE POETRY 3 / GLASOVI SLOVENSKE POEZIJE 3:

Zoran Pevec, Miriam Drev, Ivan Dobnik

Ivan Dobnik: LAUBSCHRIFTEN / Zapisi z drevesnih lističev

Mahmud Darviš: DOMOVINA IZ BESED

Christian Bobin: VSI SO ZAPOSLENI / Tout le monde est occupé

Kristijan Muck: PODOBE V GRUDAH / LANDWEISEN

Philippe Jaccottet: V ZIMSKI SVETLOBI / À la lumière d'hiver

Claude Esteban: RAZPOSTAVA VRTA IN TELESA, SEDEM VČERAJŠNJIH DNI /

Conjoncture du corps et du jardin, Sept jours d'hier

Ervin Jahić: KRISTALI AFGANISTANA / Kristali Afganistana

Andraž Polič: VODA POUŠTĚ / Voda puščave

André Velter: SKRAJNA LJUBEZEN / L'amour extrême

Ivo Svetina: KENTAVER, MALINE IN ... alkohol

Ivan Dobnik: DRUGA OBALA

- Yves Bonnefoy: O GIBANJU IN NEGIBNOSTI DOUVE / Du mouvement et de
l'immobilité de Douve
- Henri Michaux: PREMIKANJA ODMIKANJA / Déplacement Dégagement
- Dejan Bogojević: ODTISI / Prelevi, otisci ...
- Czesław Miłosz: OD SONČNEGA VZHODA DO NJEGOVEGA ZAHODA / Gdzie
wschodzi słońce i kędy zapada
- Louise Labé: POEZIJA / Œuvres poétiques
- Rose Ausländer: DIHAM ZDAJ / Mein Atem heißt jetzt
- Ljubomir Simović: PLANET DONAVA in druge pesmi
- Breda Jelen Sobočan: STEKLENI BISERI BESED
- Ivan Dobnik: PRE POČETKA / Pred začetkom
- Rose Ausländer: DEŽ BESED / Regenwörter
- Boris Jovanović Kastel: KOSILO NA ČERI / Ručak na hridini
- Ivan Dobnik: PŘED ZACĀTKEM / Pred začetkom
- Zéno Bianu in André Velter: BITI OGENJ / Prendre feu
- Zbigniew Herbert: ROVIGO, EPILOG VIHARJA / Rovigo, Epilog burzy
- William Butler Yeats: ZBRANA POEZIJA 1, Lirika 1889-1914 / The Collected Poems 1
- Tomaž Šalamun: DOJENČKI
- Valérie Rouzeau: NE NASLEDNJIČ / Pas revoir
- Tadeusz Różewicz: PROFESORJEV NOŽEK, SIVA CONA / nożyk profesora, szara strefa
- Fabrizio Dall'Aglio: HIC ET NUNC / Hic et nunc
- Tomica Bajsić: JUŽNI KRIŽ / Južni križ
- Christian Bobin: RUŠEVINE NEBA / Les ruines du ciel
- Ivan Dobnik: DRUHÉ POBŘEŽÍ / Druga obala
- Eugenio Montale: SIPJE KOSTI / Ossi di seppia
- William Butler Yeats: ZBRANA POEZIJA 2, Lirika 1919-1928 / The Collected Poems 2
- André Velter: Z MALO VEČ NEBA / Avec un peu plus de ciel
- Ivan Dobnik: BOLSKA (prototip pesnitve)
- Dino Campana: ORFIČNI SPEVI / Canti orfici
- Marceline Desbordes-Valmore: POEZIJE / Poésies choisies
- William Butler Yeats: ZBRANA POEZIJA 3, Lirika 1933-1939 / The Collected Poems 3
- Velimir Hlebnikov: IZBRANE PESMI IN PESNITVE 1917-1922, 1. zvezek
- Ivan Dobnik: MAGIČNI PESNIŠKI IZREKI
- Marko Elsner Grošelj: KIRCHNERJEVA ROKA
- Cvetka Bevc: SIRINGA

Pred izidom:

Adonis: POEZIJA, 1. zvezek

Velimir Hlebnikov: IZBRANE PESMI IN PESNITVE, 2. zvezek